

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

**MINUTA
Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de
Casație și Justiție și curților de apel**

Timișoara, 05-06 martie 2020

CUPRINS

I. DREPT PROCESUAL CIVIL	10
A. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU	10
1.Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererilor având ca obiect dizolvarea asociațiilor și fundațiilor, publicarea operațiunilor de lichidare a asociațiilor și fundațiilor prin afișare la ușa instanței, remiterea bunurilor și a sumelor rămase de la lichidare, eliberarea certificatului privind descărcarea de gestiune a lichidatorului și radierea asociațiilor și fundațiilor, cereri formulate în temeiul O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații	10
2.Incidența art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 vizând scutirea de la plata taxei judiciare de timbru în privința cererilor având ca obiect declararea nulității unui act juridic, formulate de către unitățile administrativ-teritoriale	12
3.Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferentă cererii de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu	14
B. INCOMPATIBILITATEA.....	18

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. Existența cazului de incompatibilitate absolută prevăzut de art. 41 alin. (1) C. proc. civ. în ipoteza în care un judecător a pronunțat o hotărâre judecătorească într-o pricină, iar ulterior acestuia îi revine spre soluționare recursul/revizuirea/contestația în anulare promovate împotriva unei decizii pronunțate într-un apel/recurs/contestație în anulare/revizuire declarate împotriva hotărârii judecătorești pe care a pronunțat-o..... 18
 2. Soluția ce se impune a fi pronunțată asupra declarației de abținere a unui judecător de la judecarea unei contestații în anulare îndreptate împotriva a două hotărâri judecătorești diferite, una dintre acestea fiind pronunțată de către judecătorul ce se declară incompatibil cu privire la întreaga cauză..... 20
- C. COMPETENȚA INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI..... 22
1. Competența materială de soluționare în primă instanță a cererilor având ca obiect delegarea temporară a exercitării autorității părintești în favoarea unui terț/persoană din familia extinsă 22
- D. CITAREA ȘI COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ..... 27
1. Necesitatea prezenței efective la dezbateri a curatorului special al unei părți citate prin publicitate, reprezentant judiciar numit în condițiile art. 167 alin. (3) cu trimitere la art. 58 C. proc. civ..... 27
 2. Suportarea remunerației curatorului special desemnat la citarea prin publicitate a pârâtului în condițiile art. 167 alin. (3) cu trimitere la art. 58 C. proc. civ. 29
 3. Consecințele nedepunerii actului de procedură la oficiul poștal prin scrisoare recomandată..... 31
 4. Lipsa citării intervenientului voluntar accesoriu, a cărui cerere de intervenție a fost admisă în principiu în recurs, în etapa rejudecării apelului, în ipoteza admiterii

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

recursului declarat împotriva deciziei din apel și a casării acesteia cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel	32
E. AMENZI JUDICIARE	35
1. Aprecierea relei-credințe a petentului și a caracterului vădit neîntemeiat al unei plângeri contravenționale în aplicarea amenzii judiciare prevăzute de art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ.....	35
F. VERIFICAREA ȘI REGULARIZAREA CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ	36
1. Anularea cererii de chemare în judecată în temeiul art. 200 alin. (4) C. proc. civ. Tipul ședinței de judecată. Citarea părților	36
2. Incidența etapei verificării și a regularizării cererii de chemare în judecată în ipoteza în care obiectul acestora este întoarcerea executării.....	39
3. Incidența etapei verificării și a regularizării cererii de chemare în judecată în ipoteza în care obiectul acestora este validarea popririi.....	41
4. Lipsa necesității atașării ulterioare la dosar a exemplarului cererii de chemare în judecată conținând semnătura în original a reclamantului sau, după caz, a aplicării ulterioare a semnăturii pe cererea de chemare în judecată, în ipoteza în care aceasta a fost expediată instanței prin fax sau e-mail.....	42
G. EXCEPȚII PROCESUALE	44
1. Calitatea procesuală pasivă a noului (actualului) proprietar în acțiunile având ca obiect desființarea unei lucrări edificate fără autorizație de construire, în ipoteza în care proprietarul contravenient a înstrăinat imobilul între data întocmirii procesului-verbal de constatare a contravenției și data învestirii instanței	44

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

2. Calitatea procesuală pasivă în cazul cererilor de chemare în judecată prin care reclamantul, victima unui accident de circulație/sau furnizorul de servicii medicale, solicită repararea prejudiciului cauzat/plata contravalorii cheltuielilor de spitalizare efectuate pentru tratarea victimei unui accident de circulație, în condițiile în care autoturismul implicat în accident, condus de persoana vinovată de producerea acestuia, avea încheiată la acea dată poliță RCA valabilă	46
H. PROBE	49
1. Admisibilitatea probelor noi în apel	49
I. CĂI DE ATAC	51
1. Admisibilitatea apelului incident formulat de către debitorul căruia i s-a admis contestația la executare în considerarea unuia dintre motivele invocate, apreciindu-se de către prima instanță că nu se mai impune analiza celorlalte motive, creditorul formulând apel principal prin care a criticat doar soluția asupra motivului de contestație la executare căruia i s-a dat eficiență	51
2. Consecințele invocării în susținerea recursului a unor critici care nu pot fi încadrate în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 1-8 C. proc. civ., în situația în care recurentul a indicat formal unul dintre aceste texte legale	53
3. Posibilitatea invocării din oficiu a motivului de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 6 C. proc. civ. în situația în care există contradicție între considerente și dispozitiv	54
4. Admisibilitatea căii de atac a recursului împotriva deciziei pronunțate în apel de către tribunal, în situația în care judecătoria s-a declarat competentă să soluționeze cauza în considerarea naturii litigiului de a fi unul civil, evaluabil în bani, deși acesta este, în realitate, unul de muncă sau de asigurări sociale, cauza fiind soluționată (în primă instanță și în apel) potrivit regulilor speciale de drept	

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

substanțial cuprinse în Codul muncii sau, după caz, conform celor cuprinse în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice	55
J. EXECUTARE SILITĂ	59
1. Durata termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită a sulței stabilite printr-o hotărâre de partaj	59
2. Validare poprire. Posibilitatea terțului poprit de a formula apărări privitoare la legalitatea procedurii de executare silită prin poprire sau ele pot privi doar raportul de drept substanțial dintre acesta și debitorul urmărit.....	60
3. Valoarea de titlu executoriu a unui contract de locațiune pentru chiria datorată de locatar aferentă perioadei anterioare înregistrării respectivului contract la organele fiscale	63
4. Stabilirea sumei definitive datorate cu titlu de penalități, în baza art. 906 alin. (4) C. proc. civ., atunci când obligația prevăzută în titlul executoriu este determinabilă, constând în plata salariilor convenite pentru o anumită perioadă anterioară, iar prin încheierea pronunțată în baza art. 906 alin. (3) raportat la alin. (2) C. proc. civ. nu s-a determinat valoarea acesteia, singura evaluare fiind realizată de către creditor pe baza aprecierii sale proprii prin cererea formulată pentru stabilirea sumei definitive a penalităților.....	65
5.Data de la care se calculează penalitățile reglementate de art. 906 C. proc. civ.	67
6.Înteruperea cursului termenului de prescripție a executării silite ca efect al actelor de executare efectuate în cadrul unui dosar execuțional în cadrul căruia s-a dispus încetarea executării silite în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., dacă ulterior creditorul se adresează altui executor pentru realizarea pe cale silită a creanței sale.....	69

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

7. Caracterul de titlu executoriu al unui contract de antrepriză, în condițiile în care art. 1869 și art. 2386 pct. 6 C. civ. recunosc antreprenorului un drept de ipotecă legală pentru garantarea plății prețului datorat pentru lucrare..... 72
8. Legalitatea executării silite declanșate împotriva comisiei județene de fond funciar, care a refuzat aducerea la îndeplinire a obligației stabilite în sarcina ei, de emitere a titlului de proprietate asupra unui teren, atunci când prin aceeași hotărâre judecătorească ce constituie titlu executoriu comisia locală a fost obligată la punerea în posesie a creditorului asupra aceluiași teren, iar această obligație nu a fost adusă la îndeplinire 73
9. Modul de verificare a respectării limitei maxime a onorariului executorului judecătoresc..... 75
10. Incidența perimării executării silite în cazul urmăririi prin poprire, înființată asupra contului bancar al debitorului, dacă nu a fost virată executorului judecătoresc nicio sumă de bani de către terțul poprit, soldul contului fiind zero, și au trecut mai mult de 6 luni de la data înființării popririi 77
11. Natura juridică a termenului de 3 zile prevăzut de art. 666 alin. (1) C. proc. civ. 79
12. Momentul de la care începe să curgă prescripția dreptului de a obține executarea silită a ratelor din cadrul unui contract de credit bancar. Inaplicabilitatea art. 2.526 C. civ. 80
- K. PROCEDURI SPECIALE..... 81

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

1. În acțiunile care au ca obiect partaj judiciar, stabilirea termenului de plată a sumelor ce se cuvin celorlalți coproprietari, datorate de către coproprietarul căruia i-a fost atribuit definitiv bunul, se face din oficiu sau la cerere?	81
II. DREPT CIVIL.....	82
1. Admisibilitatea acțiunii având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară.	82
2. Aplicarea art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011, ce instituie o limitare a dobânzii convenționale, în sensul că aceasta nu poate depăși dobânda legală cu mai mult de 50% pe an, clauzei de evaluare anticipată a daunelor-interese moratorii	85
3. Transmiterea pe cale accesorie a beneficiului clauzei penale prin care au fost evaluate daunele-interese moratorii, atunci când ele au devenit scadente înainte de data la care a fost perfectată cesiunea de creanță	87
4. Posibilitatea obligării asigurătorului de răspundere civilă obligatorie auto la plata către terțul păgubit de daune-interese moratorii, egale cu dobânda legală penalizatoare prevăzută de O.G. nr. 13/2011. Momentul de la care începe să curgă dobânda legală penalizatoare.....	88
5. Includerea relației dintre unchi/mătușă și nepot de frate/soră în noțiunea de membru de familie prevăzută de art. 5 din Legea nr. 217/2003	92
6. Admisibilitatea acțiunii prin care se solicită de către reclamanta direcția de asistență socială și protecția copilului menținerea măsurii plasamentului și	

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

delegarea atribuțiilor privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești cu privire la persoana și bunurile copilului de la primarul unității administrative teritoriale către directorul direcției de asistență socială și protecția Copilului, ca urmare a modificării dispozițiilor legale care stabilesc persoana care exercită drepturile și obligațiile părintești pe perioada măsurii de protecție specială, inițial indicată ca fiind aceea a primarului, iar ulterior identificată ca fiind directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului 93

7. Bunurile ce pot fi acordate în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013 - posibilitatea acordării în compensare a unui imobil - construcție, folosit de chiriași în temeiul unor contracte de închiriere încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995. Momentul până la care reclamantul poate indica bunurile solicitate în compensare. Schimbarea în apel a bunurilor solicitate în compensare, printr-un memoriu depus la dosar după expirarea termenului de apel 95

8. Contestație împotriva deciziei de invalidare a propunerii de acordare a măsurilor compensatorii, emisă de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, cu motivarea că imobilul poate fi restituit în natură. Existența unei rezerve de teren retrocedabil la nivelul unității administrativ-teritoriale. Soluția instanței 102

9. În situația în care, ulterior înregistrării dosarului la Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, persoanele îndreptățite optează pentru returnarea dosarelor către comisiile locale de fond funciar în vederea restituirii în natură a terenurilor, pentru ca ulterior dosarul administrativ să fie retrimis Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor cu aceeași propunere de acordare despăgubiri prin echivalent, începe să curgă un nou termen de 36 de luni, conform art. 34 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, sau se menține în favoarea părții beneficiul termenului scurs anterior?..... 108

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

10. Stabilirea punctelor compensatorii pentru un teren ocupat de construcție. Evaluarea terenului se face în mod diferențiat în funcție de suprafața liberă și, respectiv, cea ocupată sau ca întreg teren ocupat de construcții? 117

11. Legea aplicabilă și cadrul procesual al acțiunilor ce au ca obiect obligație de a soluționa cererile de reconstituire a dreptului de proprietate, formulate de către persoana îndreptățită în temeiul legilor fondului funciar, obligația solicitată a fi stabilită în sarcina unității administrativ teritorială, justificat de faptul că comisiile locale de fond funciar au înaintat aceste cereri comisiei de aplicare a Legii nr. 10/2001. Pot fi extinse prevederile art. 43 din Legea nr. 165/2013 la orice tip de imobil sau doar celor identificate în mod expres de ipoteza legală 118

12. Contestație împotriva deciziei Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor de invalidare a deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii, pentru considerentul că nu s-a făcut dovada dreptului de proprietate asupra imobilelor. Presumpția legală relativă a dreptului de proprietate instituită de art. 24 din Legea nr. 10/2001 în favoarea celui menționat în actul de preluare în proprietatea statului operează ipso facto sau este condiționată de depunerea negațiilor prevăzute de art. 24.2 din H.G. nr. 250/2007? 122

13. Nulitatea absolută a Hotărârii Comisiei Județene de Fond Funciar de scoatere a terenului din domeniul public și de trecere a sa în domeniul privat, emisă în aplicarea unei hotărâri judecătorești irevocabile, cerere întemeiată pe nerespectarea dispozițiilor legale privind procedura de trecere a unui bun din domeniul public în domeniul privat al statului, astfel cum a fost stabilită prin Decizia nr. 23/2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii..... 126

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

În perioada 05-06 martie 2020 a avut loc la Timișoara întâlnirea președinților secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamna Delia Narcisa THEOHARI, judecător la Curtea de Apel București, și domnul Stelian Ioan VIDU, judecător la Curtea de Apel Timișoara, ambii formatori ai Institutului Național al Magistraturii în cadrul catedrei de Drept civil și drept procesual civil.

Din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție a participat doamna Laura IVANOVICI, președintele Secției I civilă, iar curțile de apel au fost reprezentate, în principal, de președinții secțiilor civile sau de judecători din cadrul aceluiași secții.

Din partea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Biroul de recursuri civile în interesul legii, a participat doamna procuror Luminița NICULESCU.

PROBLEMELE DE DREPT SUPUSE DEZBATERII¹

I. DREPT PROCESUAL CIVIL

A. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente cererilor având ca obiect dizolvarea asociațiilor și fundațiilor, publicarea operațiunilor de lichidare a asociațiilor și fundațiilor prin afișare la ușa instanței, remiterea bunurilor și a sumelor rămase de la lichidare, eliberarea certificatului privind descărcarea de gestiune a lichidatorului și radierea asociațiilor și fundațiilor, cereri formulate în temeiul O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații.²

Materia: civil

¹ Prezenta minută este redactată în formatul impus de prevederile Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/19.03.2015.

² Curtea de Apel Bacău.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: radiere asociației/fundații

Acte normative incidente: art. 56 alin. (1) și (1¹), art. 68 alin. (1)-(3), art. 69, art. 70 alin. (3) din O.G. nr. 26/2000; art. 12 lit. c), art. 27 și art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, art. 92 alin. (6) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: taxe judiciare de timbru, asociații și fundații, dizolvare, radiere.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 56 alin. (1) din O.G. nr. 26/2000, asociația se dizolvă, prin hotărâre judecătorească, la cererea Ministerului Public sau a oricărei alte persoane interesate (...).

Alin. (1¹) al aceluiași articol prevede că, în cazul necomunicării datelor de identificare ale beneficiarului real în termenul prevăzut la art. 34⁵ alin. (7), asociația se dizolvă, prin hotărâre judecătorească, la cererea Ministerului Public sau a Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

Dizolvarea fundației prin hotărâre judecătorească se face în condițiile art. 56, care se aplică în mod corespunzător, precum și în cazul nerespectării dispozițiilor art. 15 alin. (3), potrivit art. 59 din ordonanță.

Art. 68 alin. (1) din O.G. nr. 26/2000 prevede că, după terminarea lichidării, lichidatorii sunt obligați ca în termen de două luni să depună bilanțul, registrul jurnal și un memorandum, declarând operațiunile de lichidare la Registrul asociațiilor și fundațiilor al judecătoriei în a cărei circumscripție își are sediul asociația sau fundația.

Alin. (2) al aceluiași articol menționează că lichidatorii sunt obligați să îndeplinească toate procedurile pentru publicarea lichidării și radierea asociației sau fundației din Registrul asociațiilor și fundațiilor.

Publicarea lichidării se face prin afișarea la usa instanței în a carei circumscripție își are sediul persoana juridică, în termen de două luni de la terminarea lichidării [art. 68 alin. (3)].

În conformitate cu art. 69 din ordonanță, dacă în termen de 30 de zile libere de la depunerea bilanțului nu se înregistrează nicio contestație, bilanțul se consideră definitiv aprobat și lichidatorii, cu autorizarea judecătoriei, vor remite celor în drept bunurile și sumele rămase de la lichidare, împreună cu toate registrele și actele asociației sau fundației și ale lichidării; numai după aceasta lichidatorii vor fi considerați descărcați și li se va elibera, în acest scop, un act constatator.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit art. 70 alin. (3) din O.G. nr. 26/2000, după terminarea lichidării, lichidatorii trebuie să ceară radierea asociației sau fundației din Registrul asociațiilor și fundațiilor.

Raportat la art. 12 lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, cererile pentru dobândirea personalității juridice de către asociațiile fără scop lucrativ, fundații, uniuni și federații de persoane juridice fără scop lucrativ, precum și pentru modificarea actelor constitutive ale acestora se timbrează cu 100 lei. Cererile vizate de tema în dezbateră, în schimb, nu se încadrează în enumerarea art. 12 lit. c) din O.U.G. nr. 80/2013, astfel încât nu pot fi supuse unei timbrări echivalente.

Art. 27 din același act normativ prevede că orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se taxează cu 20 lei.

În conformitate cu art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, sunt scutite de taxa judiciară de timbru acțiunile și cererile, inclusiv căile de atac formulate, potrivit legii, de (...) Ministerul Public (...), indiferent de obiectul acestora (...). În același sens, potrivit art. 92 alin. (6) C. proc. civ., în toate cazurile, Ministerul Public nu datorează taxe de timbru și nici cauțiune.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că Ministerul Public nu datorează taxă judiciară de timbru pentru cererea având ca obiect dizolvarea asociațiilor și fundațiilor; pentru aceeași cerere, orice altă persoană interesată datorează o taxă judiciară de timbru în cuantum de 20 de lei; cererile privind publicarea operațiunilor de lichidare a asociațiilor și fundațiilor prin afișare la ușa instanței, remiterea bunurilor și a sumelor rămase de la lichidare, eliberarea certificatului privind descărcarea de gestiune a lichidatorului și radierea asociațiilor și fundațiilor, cereri formulate de către lichidator, se timbrează, de asemenea, cu 20 de lei.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Incidența art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 vizând scutirea de la plata taxei judiciare de timbru în privința cererilor având ca obiect declararea nulității unui act juridic, formulate de către unitățile administrativ-teritoriale.³

Materia: civil

³ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: constatare nulitate act juridic

Acte normative incidente: art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxe judiciare de timbru, scutire, declarare nulitate act juridic, unități administrativ-teritoriale.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Titlul temei de dezbatere, astfel cum a fost comunicat I.N.M. de către Curtea de Apel Bacău, a fost redactat în următorii termeni: "Taxa judiciară de timbru aferentă cererilor având ca obiect anularea unui contract de vânzare/transfer de active, formulate de unitățile administrativ-teritoriale", acesta nefiind însoțit de către vreo detaliere a problemei de practică neunitară sesizate. Întrucât din datele transmise nu rezultă cu claritate obiectul temei ce se solicită a fi abordată, I.N.M. a reformulat titlul temei și a conceput un punct de vedere raportat la problema considerată, în opinia acestuia, ca fiind aceea în privința căreia s-a formulat sesizarea.

Potrivit art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de taxă judiciară de timbru acțiunile și cererile, inclusiv căile de atac formulate, potrivit legii, (...) de instituții publice, indiferent de calitatea procesuală a acestora, când au ca obiect venituri publice.

Pentru a beneficia de scutirea reglementată de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 trebuie îndeplinite cumulativ două condiții:

- a) cererea să fie formulată de o instituție publică;
- b) cererea să aibă ca obiect venituri publice.

În ceea ce privește prima condiție, art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 nu introduce vreo distincție între instituțiile publice centrale și cele locale, ambele beneficiind, în condițiile enunțate, de scutirea specificată.

Art. 2 alin. (1) pct. 3 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale include, în denumirea generică de instituții publice locale, comunele, orașele, municipiile, sectoarele municipiului București, județele, municipiul București, instituțiile și serviciile publice din subordinea acestora, cu personalitate juridică, indiferent de modul de finanțare a activității acestora.

Potrivit art. 1 pct. 6 lit. i) din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, unitățile administrativ-teritoriale sunt comunele, orașele și județele; în condițiile legii, unele orașe pot fi declarate municipii. Aceeași reglementare există și în cuprinsul art. 2 alin. (1) pct. 56 din Legea nr. 273/2006 ce enumeră unitățile administrativ-teritoriale ca fiind comunele, orașele, municipiile și județele.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Din coroborarea acestor texte legale rezultă că unitățile administrativ-teritoriale sunt instituții publice locale, prima condiție impusă de art. 30 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 fiind îndeplinită.

În ceea ce privește cea de-a doua condiție, în conformitate cu art. 30 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, în înțelesul acestei ordonanțe de urgență, în categoria venituri publice se includ, printre altele, veniturile bugetelor locale.

Pentru a fi incident art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013, obiectul cererii trebuie să fie însă reprezentat de o pretenție bănească ce constituie un venit public aparținând unității administrativ-teritoriale, declararea nulității unui act juridic neincluzându-se în noțiunea de pretenție bănească.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile având ca obiect declararea nulității unui act juridic, atunci când acestea sunt formulate de unitățile administrativ-teritoriale, se timbrează potrivit dispozițiilor legale incidente în fiecare caz concret în parte, nefiind incident art. 30 din O.U.G. nr. 80/2013.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru aferentă cererii de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu.⁴

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: cerere de valoare redusă

Acte normative incidente: art. 6 alin. (1), art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

Cuvinte cheie: taxe judiciare de timbru, cerere de valoare redusă, dobânzi, penalități de întârziere.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, cererile de valoare redusă, soluționate potrivit procedurii speciale prevăzute de titlul X al cărții a VI-a din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Cod de procedură civilă, se taxează cu 50 lei, dacă

⁴ Curtea de Apel Timișoara.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

valoarea cererii nu depășește 2.000 lei, și cu 200 lei, pentru cererile a căror valoare depășește 2.000 lei.

În legătură cu soluționarea problemei analizate, reamintim în cele ce urmează punctul de vedere exprimat de I.N.M. cu privire la o temă conexasă, respectiv aceea referitoare la modul de stabilire a taxei judiciare de timbru în cazul în care prin aceeași cerere de chemare în judecată se solicită atât plata unui debit principal, cât și a penalităților de întârziere.⁵

În conformitate cu art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, când o acțiune are mai multe capete de cerere, cu finalitate diferită, taxa judiciară de timbru se datorează pentru fiecare capăt de cerere în parte, după natura lui, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel.

În primul rând, referirea legiuitorului la „finalitatea diferită” vizează fiecare capăt de cerere, iar nu cererea de chemare în judecată în ansamblul său, dispozițiile arătate fiind aplicabile, chiar dacă un capăt de cerere este anume formulat pentru a asigura succesul în promovarea unui alt capăt de cerere (principalul față de accesoriu). Astfel, raportul de accesorialitate are semnificația faptului că soluția capătului accesoriu depinde de cea a capătului principal, iar nu că ambele capete de cerere au aceeași finalitate.

În al doilea rând, împrejurarea că obligația de plată a debitului principal și cea de plată a debitului accesoriu izvorăsc din același raport contractual nu determină în mod necesar identitatea de finalitate.

Ca atare, în mecanismul de determinare a finalității fiecărui capăt de cerere, judecătorul va realiza operațiunea de prefigurare a efectelor ce se produc în patrimoniul autorului cererii ca urmare a admiterii ipotetice a fiecărui capăt de cerere.

Mecanismul de stabilire a taxelor judiciare de timbru reglementat prin dispozițiile art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 se aplică la o bază de calcul ce reprezintă valoarea fiecărui capăt de cerere evaluabil în bani, iar nu valoarea globală a cererii determinată ca urmare a însumării valorii tuturor capetelor de cerere formulate printr-un act unic de sesizare a instanței.

Aspectul semnalat prezintă o reală importanță practică, determinată de preferința legiuitorului pentru un algoritm de calcul al taxelor judiciare de timbru

⁵ A se vedea minuta Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, Timișoara, 19-20 noiembrie 2015, <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

proporțional pe tranșe, alcătuit din îmbinarea unor cote fixe și procentuale aflate în creștere progresivă pe măsura majorării valorii obiectului cererii, calcul ce conduce la obținerea unor rezultate diferite. Chestiunea menționată ar fi fost lipsită de importanță dacă algoritmul ar fi fost pur proporțional, întrucât rezultatul obținut ar fi fost același.

Așadar, atunci când reclamantul solicită obligarea pârâtului la plata unei sume de bani reprezentând debit principal și la plata unei alte sume de bani reprezentând debit accesoriu, constând în penalități de întârziere sau, după caz, dobândă legală, instanța va determina taxa judiciară de timbru aplicând sistemul proporțional pe tranșe în raport de fiecare dintre cele două capete de cerere, iar nu raportat la valoarea lor însumată.

Finalitatea celor două capete de cerere este distinctă, o atare diferență decurgând din însăși diferența de cauză juridică a cererilor. Astfel, capătul principal de cerere este întemeiat pe executarea în natură a obligației de plată a sumei de bani, finalitatea sa constând în repararea prejudiciului efectiv suferit de reclamant prin neexecutarea corespunzătoare a obligației existente în sarcina pârâtului. Capătul accesoriu de cerere se fundamentează pe răspundere civilă (delictuală sau contractuală) și are ca finalitate acoperirea prejudiciului constând în beneficiul nerealizat.

Expresia „după natura lui” folosită în cadrul art. 34 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 semnifică faptul că fiecare capăt de cerere, având individualitatea sa proprie, trebuie timbrat potrivit regulilor stabilite de actul normativ pentru acesta, formula neavând în vedere natura juridică a pretenției (în cazul analizat, exprimarea în bani a ambelor prestații solicitate).

De asemenea, dacă taxa judiciară de timbru nu ar fi stabilită distinct pentru fiecare capăt de cerere în parte, nu s-ar mai putea aplica dispozițiile art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit cărora dacă la momentul înregistrării cererii au fost timbrate doar o parte din capetele de cerere, acțiunea va fi anulată în parte, numai pentru acele capete de cerere pentru care nu a fost achitată taxa judiciară de timbru, pentru că nu s-ar mai putea stabili în concret care dintre capetele de cerere nu a fost timbrat integral.

Totodată, nu se vor avea în vedere la stabilirea valorii obiectului cererii, în vederea timbrării, dispozițiile art. 98 alin. (2) C. proc. civ., incidente în materia competenței.

Folosind aceste argumente la soluționarea problemei supuse analizei, apreciem că taxa judiciară de timbru prevăzută de art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 se va calcula distinct pentru capătul de cerere principal, respectiv pentru capătul de cerere accesoriu.

Nu există niciun temei juridic pentru calcularea taxei judiciare de timbru la valoarea cumulată a celor două capete de cerere sau, dimpotrivă, numai la valoarea

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

capătului principal de cerere. Împrejurarea că, potrivit art. 1.026 alin. (1) C. proc. civ., această procedură se aplică numai atunci când valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, nu depășește suma de 10.000 de lei la data sesizării instanței, nu este de natură să înlăture ideea exprimată anterior, din moment ce această prevedere reglementează o condiție de admisibilitate a cererii, fără a face nicio referire la modalitatea de stabilire a taxei judiciare de timbru.

De altfel, dacă capătul de cerere accesoriu ar fi fost formulat pe calea unui proces distinct, potrivit aceleiași proceduri speciale, acesta ar fi fost timbrat prin raportare la art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

Formularul aprobat prin Ordinul M.J. nr. 359/C/29.01.2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025 - 1.032 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede:

- "în cazul cererilor evaluabile în bani, indicați doar valoarea obligației principale, fără a preciza și dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii (3.1.);

- în cazul în care pretindeți dobânzi contractuale (de exemplu, în cazul unui credit), vă rugăm să precizați rata dobânzii și data de la care ar trebui să curgă dobânda. În cazul în care solicitați plata unor dobânzi diferite, trebuie să completați rata dobânzii și perioadele în care ar trebui să curgă fiecare dintre dobânzi (3.3.1.);

- în cazul în care obțineți câștig de cauză, instanța judecătorească poate aproba acordarea de dobânzi legale; vă rugăm să precizați dacă solicitați acest lucru și, dacă este cazul, data de la care ar trebui să curgă dobânda legală (3.3.2.)."

Aceste rubrici ale formularului aprobat prin Ordinul M.J. nr. 359/C/29.01.2013 nu sunt însă de natură să înlăture aplicarea dispozițiilor art. 194 lit. c) C. proc. civ., ce impun reclamantului să indice în cadrul cererii de chemare în judecată valoarea obiectului acesteia, după prețuirea reclamantului, atunci acesta este evaluabil în bani, precum și modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare. Astfel, redactarea rubricilor formularului a avut în vedere respectarea condițiilor de admisibilitate ale cererii de valoare redusă, fără însă a exclude îndeplinirea celorlalte obligații legale ale reclamantului în legătură cu cuprinsul unei cereri de chemare în judecată. Modalitatea de redactare a rubricilor formularului nu este un argument în sine pentru a conduce la soluția scutirii reclamantului de obligația de a timbra cererea de chemare în judecată în integralitate.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de valoare redusă (procedură specială), atunci când obiectul său privește un debit principal și un debit accesoriu, se timbrează prin aplicarea art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 raportat la fiecare

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

capăt de cerere în parte (principal și accesoriu), cu respectarea art. 34 alin. (1) din același act normativ.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În opinie minoritară, s-a apreciat că reclamantul are obligația de a timbra exclusiv capătul principal de cerere, din moment ce nu i se pretinde, la momentul completării formularului aprobat prin Ordinul M.J. nr. 359/C/29.01.2013, să evalueze și capătul accesoriu de cerere și, pe cale de consecință, să timbreze în raport de o atare valoare.

B. INCOMPATIBILITATEA

1. Titlul problemei de drept:

Existența cazului de incompatibilitate absolută prevăzut de art. 41 alin. (1) C. proc. civ. în ipoteza în care un judecător a pronunțat o hotărâre judecătorească într-o pricină, iar ulterior acestuia îi revine spre soluționare recursul/revizuirea/contestația în anulare promovate împotriva unei decizii pronunțate într-un apel/recurs/contestație în anulare/revizuire declarate împotriva hotărârii judecătorești pe care a pronunțat-o.⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: abținere

Acte normative incidente: art. 41 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: abținere, incompatibilitate absolută, cale de atac.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 41 alin. (1) C. proc. civ., judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs.

Ipoteza temei de dezbateră este aceea în care, de pildă, un judecător a pronunțat o decizie în apel, iar ulterior aceasta este recurată, fiind pronunțată o decizie

⁶ Curtea de Apel Brașov.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

în recurs de către un complet distinct; în continuare, împotriva acestei decizii pronunțate în recurs, o parte promovează revizuire sau contestație în anulare, cale de atac ce este repartizată spre soluționare unui complet de judecată din care face parte judecătorul care a pronunțat decizia din apel, judecător care, între timp, a promovat la instanța de recurs.

În cazul dat, opinăm că este incident cazul de incompatibilitate absolută reglementat de art. 41 alin. (1) C. proc. civ., pentru următoarele considerente punctuale:

- interpretarea literală a textului denotă faptul că judecătorul care a pronunțat o hotărâre prin care s-a soluționat cauza (indiferent de stadiul procesual în care a fost pronunțată hotărârea) nu poate judeca o cale de atac declarată în aceeași pricină;

- textul nu introduce vreo distincție în privința obiectului căii de atac, respectiv dacă acesta este reprezentat de însăși hotărârea pronunțată de către judecătorul respectiv sau de o altă hotărâre pronunțată într-o cale de atac declarată împotriva hotărârii pronunțate de către judecătorul incompatibil, făcând referire numai la identitatea de pricină în care s-a pronunțat hotărârea, astfel încât nici interpretul nu este îndrituit să distingă;

- rațiunile instituirii cazurilor de incompatibilitate absolută constau în a nu permite judecătorului să își controleze propria soluție, pentru a nu lipsi procesul de garanția efectuării unui control judiciar obiectiv, precum și în dezideratul garantării imparțialității judecătorului în etapa rejudecării pricinii, tocmai pentru ca acesta să nu fie tentat să pronunțe aceeași soluție. În cazul dat, fundamentul instituirii incompatibilității se menține, întrucât se poate considera că judecătorul ar putea fi tentat să admită sau să respingă calea de atac în funcție de soluția pronunțată în calea de atac exercitată împotriva propriei hotărâri judecătorești.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în ipoteza în care un judecător a pronunțat o hotărâre judecătorească într-o pricină, iar ulterior acestuia îi revine spre soluționare recursul/revizuirea/contestația în anulare promovate împotriva unei decizii pronunțate într-un apel/recurs/contestație în anulare/revizuire declarate împotriva hotărârii judecătorești pe care a pronunțat-o, acesta este dator să se abțină, fiind incident cazul de incompatibilitate absolută prevăzut de art. 41 alin. (1) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M., cu mențiunea formulată de anumite curți de apel în sensul că, în raport de cazul concret dedus soluționării, se poate reaprecia incompatibilitatea judecătorului respectiv.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

2. Titlul problemei de drept:

Soluția ce se impune a fi pronunțată asupra declarației de abținere a unui judecător de la judecarea unei contestații în anulare îndreptate împotriva a două hotărâri judecătorești diferite, una dintre acestea fiind pronunțată de către judecătorul ce se declară incompatibil cu privire la întreaga cauză.⁷

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: abținere

Acte normative incidente: art. 41 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: abținere, incompatibilitate absolută, contestație în anulare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 41 alin. (1) C. proc. civ., judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare, cu excepția cazului în care este chemat să se pronunțe asupra altor chestiuni decât cele dezlegate de instanța de apel sau, după caz, de recurs.

În primul rând, contestația în anulare poate fi formulată împotriva unei singure hotărâri judecătorești, aceasta din urmă reprezentând obiectul căii de atac. În ipoteza în care în cuprinsul aceleiași cereri, contestatorul atacă cu contestație în anulare două sau mai multe hotărâri judecătorești, ne aflăm în prezența a două sau mai multe contestații în anulare distincte, iar nu a uneia singure cu un obiect multiplu.

În al doilea rând, în ipoteza descrisă, măsura ce se impune a fi luată este disjungerea contestațiilor în anulare, cu consecința repartizării aleatorii a contestațiilor disjuncte, pentru a nu fi încălcată această regulă de esență a distribuirii cauzelor între judecătorii unei instanțe. Soluția expusă este determinată, pe cale de interpretare prin analogie, de dispozițiile art. 198 C. proc. civ. din materia cererii de chemare în judecată și de cele ale art. 471¹ alin. (8) din materia apelului și, respectiv a recursului, urmare a normei de trimitere reprezentate de art. 490 alin. (2) C. proc. civ.

Astfel, potrivit art. 198 C. proc. civ., prin aceeași cerere de chemare în judecată, reclamantul poate formula mai multe capete principale de cerere împotriva aceleiași persoane, în condițiile art. 99 alin. (2).

⁷ Curtea de Apel Brașov.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În conformitate cu art. 99 alin. (2) C. proc. civ., în cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecății printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanța competentă să le soluționeze se determină ținându-se seama de acea pretenție care atrage competența unei instanțe de grad mai înalt.

Din interpretarea coroborată a art. 198 cu art. 99 alin. (2) C. proc. civ. se desprinde concluzia că reclamantul poate formula mai multe capete principale de cerere împotriva aceluiași pârât, prin aceeași cerere de chemare în judecată, însă numai în ipoteza în care capetele de cerere sunt întemeiate pe un *titlu comun* ori au *aceeași cauză* sau *chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură*.

Ca atare, dacă reclamantul a formulat mai multe capete principale de cerere împotriva aceluiași pârât, prin aceeași cerere de chemare în judecată, fără a fi întrunite condițiile art. 99 alin. (2) C. proc. civ., acestea fiind întemeiate pe fapte ori cauze diferite, fără legătură între ele, instanța va dispune *disjungerea* acestora, căci acestea nu pot forma obiectul aceleiași cereri.

De asemenea, potrivit art. 471¹ alin. (8) C. proc. civ., apelurile principale, incidente și provocate făcute împotriva aceleiași hotărâri vor fi repartizate la același complet de judecată; când apelurile au fost repartizate la complete diferite, ultimul complet investit va dispune pe cale administrativă trimiterea apelului la completul dintâi investit. Interpretând *per a contrario* acest text legal rezultă că apelurile declarate împotriva unor hotărâri judecătorești distincte formează obiectul unor dosare diferite supuse repartizării aleatorii.

Ca atare, numai apelurile formulate împotriva unei singure hotărâri judecătorești, cu excepțiile prevăzute de lege, pot constitui obiectul unui singur dosar, iar nu și apelurile declarate de o parte împotriva mai multor hotărâri judecătorești, fără legătură între ele, pronunțate în dosare diferite, întrucât o soluție contrară este de natură să nesocotească regulile ce impun repartizarea aleatorie a dosarelor.

Totodată, nu este incident art. 111 alin. (4) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea C.S.M. nr. 1375/17.12.2015, normă de organizare judiciară de imediată aplicare, potrivit căreia, în caz de disjungere, dosarul nou format se repartizează aceluiași complet pentru respectarea principiului continuității, căci premisa incidenței acestei reguli de drept este ca pricina, în ansamblul său, să fi fost legal repartizată completului respectiv, împrejurare ce nu se regăsește în ipoteza analizată, în care, exclusiv prin voința părții apelante, căile de atac împotriva unor hotărâri judecătorești distincte, fără legătură între ele, au fost reunite în cuprinsul aceluiași act de procedură.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

În al treilea rând, judecătorul incompatibil absolut să soluționeze contestația în anulare îndreptată împotriva hotărârii judecătorești pronunțate de către acesta este incompatibil să procedeze la luarea oricărei măsuri în dosarul respectiv, prin urmare inclusiv să pronunțe soluția disjungerii celor două contestații în anulare.

În consecință, considerăm că, în mod legal, judecătorul respectiv a formulat declarația de abținere de la soluționarea întregii cauze, astfel încât soluția ce se impune a fi pronunțată în privința acestei declarații de abținere este una de admitere, cu consecința repartizării aleatorii a cauzei în întregime altui complet, care, în continuare, va proceda la disjungerea discutată anterior.

Nu poate fi acceptată soluția potrivit căreia declarația de abținere ar trebui admisă numai parțial în privința contestației în anulare îndreptate împotriva hotărârii judecătorești pronunțate de către judecătorul respectiv, din moment ce acesta este incompatibil să ia orice măsură în dosar, inclusiv pe aceea de a pronunța disjungerea contestațiilor în anulare. Pe de altă parte, completul care judecă declarația de abținere nu poate proceda la disjungerea contestațiilor în anulare, nici măcar ca o consecință a unei admiteri parțiale a declarației de abținere.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că soluția ce se impune a fi pronunțată asupra declarației de abținere a unui judecător de la judecarea unei contestații în anulare îndreptate împotriva a două hotărâri judecătorești diferite, una dintre acestea fiind pronunțată de către judecătorul ce se declară incompatibil cu privire la întreaga cauză este aceea de admitere în integralitate.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

C. COMPETENȚA INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI

1. Titlul problemei de drept:

Competența materială de soluționare în primă instanță a cererilor având ca obiect delegarea temporară a exercitării autorității părintești în favoarea unui terț/persoană din familia extinsă.⁸

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

⁸ Curtea de Apel Galați.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Obiect ECRIS: delegarea temporară a exercitării autorității părintești

Acte normative incidente: art. 107 alin. (1) C. civ., art. 59, art. 60, art. 104, art. 105, art. 133 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, art. 94 pct. 1 lit. a) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență materială, delegare temporară autoritate părintească.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 94 pct. 1 lit. a) C. proc. civ., judecătoriile judecă în primă instanță cererile date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel.

Art. 107 alin. (1) C. civ., având denumirea marginală “instanța de tutelă”, prevede că procedurile prevăzute de prezentul cod privind ocrotirea persoanei fizice sunt de competența instanței de tutelă și de familie stabilite potrivit legii, denumită în continuare instanța de tutelă.

În conformitate cu art. 104 alin. (1) - (4) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, părintele care exercită singur autoritatea părintească sau la care locuiește copilul, care urmează să plece la muncă în străinătate, are obligația de a notifica această intenție serviciului public de asistență socială de la domiciliu, cu minimum 40 de zile înainte de a părăsi țara; notificarea va conține, în mod obligatoriu, desemnarea persoanei care se ocupă de întreținerea copilului pe perioada absenței părinților sau tutorelui, după caz; confirmarea persoanei în întreținerea căreia va rămâne copilul se efectuează de către instanța de tutelă, în conformitate cu prevederile prezentei legi; dispozițiile prezentului articol sunt aplicabile și tutorelui, precum și în cazul în care ambii părinți urmează să plece la muncă într-un alt stat.

Art. 105 alin. (1)-(9) din același act normativ prevede că persoana desemnată conform art. 104 alin. (2) trebuie să facă parte din familia extinsă, să aibă minimum 18 ani și să îndeplinească condițiile materiale și garanțiile morale necesare creșterii și îngrijirii unui copil; serviciile publice de asistență socială organizate la nivelul municipiilor, orașelor, comunelor asigură persoanelor desemnate consiliere și informare cu privire la răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului pe o perioadă de 6 luni; instanța va dispune delegarea temporară a autorității părintești cu privire la persoana copilului, pe durata lipsei părinților, dar nu mai mult de un an, către persoana desemnată potrivit art. 104 alin. (3); acordul persoanei căreia urmează să-i fie delegată autoritatea părintească se exprimă de către aceasta personal, în fața instanței; la cerere se atașează acte din care să rezulte îndeplinirea condițiilor prevăzute la alin.

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(1); cererea se soluționează în procedură necontencioasă, potrivit Codului de procedură civilă; soluționarea cererii de delegare a drepturilor și îndatoririlor părintești se face în termen de 3 zile de la depunerea acesteia; hotărârea va cuprinde menționarea expresă a drepturilor și îndatoririlor care se delegă și perioada pentru care are loc delegarea; pentru situația prevăzută la alin. (2), după ce instanța hotărăște delegarea drepturilor părintești, persoana în sarcina căreia cad îngrijirea și creșterea copilului trebuie să urmeze, obligatoriu, un program de consiliere, pentru a preveni situații de conflict, neadaptare sau neglijență în relația cu minorul; instanța de judecată va comunica o copie a hotărârii de delegare primarului de la domiciliul părinților sau tutorelui, precum și primarului de la domiciliul persoanei căreia i se acordă delegarea autorității părintești.

Art. 133 alin. (1) - (2) din legea specială, referindu-se la regulile speciale de procedură, prevede că *pricinile prevăzute de prezenta lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt de competența tribunalului de la domiciliul copilului; dacă domiciliul copilului nu este cunoscut, competența revine tribunalului în a cărui circumscripție teritorială a fost găsit copilul.*

Potrivit art. 59 din lege, măsurile de protecție specială a copilului sunt:

- a) plasamentul;
- b) plasamentul în regim de urgență;
- c) supravegherea specializată.

În conformitate cu art. 60 din lege, de măsurile de protecție specială, instituite de prezenta lege, beneficiază:

- a) copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, puși sub interdicție, declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela;
- b) copilul care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora;
- c) copilul abuzat sau neglijat;
- d) copilul găsit sau copilul părăsit în unități sanitare;
- e) copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal.

Prin Decizia nr. 28/2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 128 din 09 februarie 2018, s-a statuat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 107 din Codul civil și ale art. 133 alin. (1) coroborate cu art. 70 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului,

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

republicată, cu modificările și completările ulterioare, competența de soluționare în primă instanță a cererilor având ca obiect înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela revine tribunalului.

În considerentele deciziei menționate anterior, instanța supremă a reținut următoarele:

„Din prevederile art. 94 pct. (1) lit. a) C. proc. civ., rezultă că instanța de tutelă de drept comun este judecătoria, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel.

Unul dintre aceste cazuri de excepție este reglementat de legea specială privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Astfel, potrivit art. 133 din Legea nr. 272/2004, cauzele prevăzute de această lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt de competența tribunalului de la domiciliul copilului. Dacă domiciliul copilului nu este cunoscut, competența revine tribunalului în a cărui circumscripție teritorială a fost găsit copilul.

Așadar, în cauzele prevăzute de Legea nr. 272/2004 privind stabilirea măsurilor de protecție specială, tribunalele ori tribunalele specializate pentru minori și familie îndeplinesc rolul de instanță de tutelă.

Cu privire la domeniul de aplicare a dispozițiilor art. 133 [fost art. 124 alin. (1)] din Legea nr. 272/2004 se reține cu titlu prealabil că, prin Decizia nr. III din 15 ianuarie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiunile Unite, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 732 din 30 octombrie 2007, pronunțată în recurs în interesul legii, s-a statuat că revine judecătoriei competența de soluționare, în primă instanță a cererilor privind măsura de protecție alternativă a tutelei copilului.

În considerentele deciziei anterior menționate s-a reținut că “numai pentru cauzele care se regăsesc în cuprinsul normelor de reglementare din Legea nr. 272/2004 s-a prevăzut competența de soluționare a tribunalului”, respectiv “numai acele cauze care privesc măsurile de protecție specială a copilului strict determinate în cuprinsul art. 55” (actual art. 59) - plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată.”

Raționamentul expus anterior în considerentele citate își găsește pe deplin aplicabilitate în dezlegarea chestiunii de jurisprudență neunitară ce constituie obiectul analizei de față.

Astfel, se constată că delegarea temporară a autorității părintești cu privire la persoana copilului, pe durata lipsei părinților, dar nu mai mult de un an, către persoana desemnată potrivit art. 104 alin. (3) din lege nu se numără printre măsurile de protecție specială a copilului enumerate de art. 59 din lege, respectiv plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Or, art. 133 din lege cuprinde o normă derogatorie de la instanța de tutelă de drept comun (judecătoria) exclusiv în ceea ce privește “cauzele prevăzute de prezenta lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială”, instituind competența tribunalului de la domiciliul copilului sau a tribunalului în a cărui circumscripție teritorială a fost găsit copilul, pentru ipoteza în care domiciliul copilului este necunoscut.

Ca atare, nu toate acțiunile reglementate de Legea nr. 272/2004 sunt de competența materială de primă instanță a tribunalului, ci exclusiv acelea care privesc stabilirea plasamentului, a plasamentului în regim de urgență, a supravegherii specializate, acestea constituind măsurile de protecție specială reglementate de acest act normativ. În alți termeni, tribunalul nu este instanță de tutelă pentru toate cauzele reglementate de Legea nr. 272/2004, ci exclusiv pentru cauzele privind măsurile de protecție specială. Fiind vorba de o excepție, interpretarea se impune a fi strictă, prudentă, în aplicarea principiului *exceptio est strictissimae interpretationes*.

Nu se poate susține că delegarea temporară a autorității părintești ar constitui o măsură de protecție specială, câtă vreme este neîndoielnic caracterul limitativ al enumerării cuprinse la art. 59 din lege. De altfel, analiza structurii Legii 272/2004 confirmă teza anterior expusă, măsura analizată fiind reglementată în Secțiunea a 4-a, intitulată „Protecția copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate” din Capitolul VI cu denumirea marginală “Protecția copilului împotriva abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență”, în timp ce măsurile de protecție special sunt reglementate în Capitolul III, sub denumirea “Protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi”.

Este adevărat că interpretarea literală a art. 94 pct. (1) lit. a) C. proc. civ., care instituind competența de drept comun a judecătoriei ca instanță de tutelă, se referă exclusiv la cererile date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, ar părea să limiteze competența judecătoriei exclusiv în perimetrul cauzelor reglementate de Codul civil, excluzându-le pe cele vizate de legi speciale. O atare interpretare ar avea însă caracter excesiv, lăsând în afara competenței instanței de drept comun acele cereri reglementate prin alte acte normative pentru care legiuitorul nu a prevăzut dispoziții derogatorii de competență, astfel încât să se activeze teza finală a art. 94 pct. (1) lit. a) C. proc. civ. („în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel”).

Mai mult decât atât, chiar dacă delegarea temporară a autorității părintești este reglementată printr-un act normativ special, respectiv prin Legea nr. 272/2004, o atare cauză se înscrie în cadrul celor care privesc exercitarea autorității părintești, pricini care, în aplicarea normei de competență cuprinse la art. 94 pct. 1 lit. a) C. proc. civ.,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

sunt de competența judecătorei. De altfel, soluția anterior expusă rezultă și din aplicarea principiului *qui potest plus potest minus*, din moment ce judecătoria are plenitudine de competență în cauzele ce vizează exercitarea autorității părintești, cu atât mai mult își justifică competența în privința delegării temporare a autorității părintești, o măsură cu efecte mai puțin energice.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile având ca obiect delegarea temporară a exercitării autorității părintești în favoarea unui terț/personă din familia extinsă sunt de competența materială de soluționare în primă instanță a judecătorei.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

D. CITAREA ȘI COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ

1. Titlul problemei de drept:

Necesitatea prezenței efective la dezbateri a curatorului special al unei părți citate prin publicitate, reprezentant judiciar numit în condițiile art. 167 alin. (3) cu trimitere la art. 58 C. proc. civ.⁹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cauze

Acte normative incidente: art. 58, art. 80 alin. (4), art. 167 alin. (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: citare prin publicitate, curator special, prezență efectivă la dezbateri.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015.¹⁰

⁹ Curtea de Apel Bacău.

¹⁰ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit art. 167 alin. (3) C. proc. civ., odată cu încuviințarea citării prin publicitate, instanța va numi un curator dintre avocații baroului, potrivit art. 58, care va fi citat la dezbateri pentru reprezentarea intereselor pârâtului.

În conformitate cu art. 80 alin. (4) C. proc. civ., când legea prevede sau când circumstanțele cauzei o impun pentru a se asigura dreptul la un proces echitabil, judecătorul poate numi pentru oricare parte din proces un reprezentant în condițiile art. 58 alin. (3), arătând în încheiere limitele și durata reprezentării.

Punctul de vedere adoptat în majoritate de către participanți a avut ca teme următoarele considerente punctuale:

- textul art. 167 alin. (3) C. proc. civ. nu impune prezența efectivă a curatorului special la dezbateri, ci numai citarea acestuia, motiv pentru care, în baza acestui temei juridic, nu se poate pretinde *de plano* faptul că acestui curator special îi incumbă obligația prezentării în fața instanței, cu atât mai mult cu cât nici partea pe care o reprezintă nu ar avea, de principiu, această obligație;

- pe de altă parte, nu se poate face abstracție de rațiunea desemnării reprezentantului judiciar atât în cazurile expres prevăzute de lege [cum este și situația art. 167 alin. (3) C. proc. civ.], cât și atunci când circumstanțele cauzei o impun, respectiv aceea de a asigura părții dreptul la un proces echitabil și, implicit, dreptul la o apărare efectivă;

- ca atare, luând în considerare dreptul instanței de a stabili limitele reprezentării judiciare conferit de art. 80 alin. (4) C. proc. civ., aceasta va aprecia, în concret, de la caz la caz, dacă se impune prezența efectivă la dezbateri a curatorului special sau este suficientă numai citarea acestuia în proces. În ipoteza în care instanța apreciază că prezența curatorului special la dezbateri este necesară, iar acesta nu se conformează dispoziției sale, instanța are posibilitatea aplicării unei amenzi judiciare potrivit art. 187 pct. 2 lit. c) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea de menținere a punctului de vedere exprimat anterior în majoritate de către participanți, respectiv acela că textul art. 167 alin. (3) C. proc. civ. nu impune prezența efectivă a curatorului special la dezbateri, ci numai citarea acestuia. În schimb, instanța, în temeiul dreptului conferit de art. 80 alin. (4) C. proc. civ. referitor la stabilirea limitelor reprezentării judiciare, este abilitată să aprecieze însă în concret, de la caz la caz, dacă se impune prezența efectivă la dezbateri a curatorului special sau este suficientă numai citarea acestuia în proces.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În unanimitate, participanții și-au menținut punctul de vedere adoptat cu ocazia Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015.

2. Titlul problemei de drept:

Supportarea remunerației curatorului special desemnat la citarea prin publicitate a pârâtului în condițiile art. 167 alin. (3) cu trimitere la art. 58 C. proc. civ.¹¹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cauze

Acte normative incidente: art. 58, art. 167 alin. (3), art. 453 alin. (1) C. proc. civ., art. 48 și art. 49 din O.U.G. nr. 80/2013.

Cuvinte cheie: citare prin publicitate, indemnizație curator special, cheltuieli de judecată.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 167 alin. (3) C. proc. civ., odată cu încuviințarea citării prin publicitate, instanța va numi un curator dintre avocații baroului, potrivit art. 58, care va fi citat la dezbateri pentru reprezentarea intereselor pârâtului.

În conformitate cu art. 58 alin. (4) C. proc. civ., remunerarea provizorie a curatorului numit se fixează de către instanță, prin încheiere, stabilindu-se totodată și modalitatea de plată; la cererea curatorului special, odată cu încetarea calității sale, ținându-se seama de activitatea desfășurată, remunerația va putea fi majorată.

Art. 48 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013 prevede că avansarea remunerației curatorului special numit de instanță în condițiile art. 58 și art. 167 C. proc. civ. este în sarcina persoanei ale cărei interese sunt ocrotite prin numirea curatorului.

Alin. (2) al aceluiași articol stabilește că instanța poate stabili, prin încheierea prevăzută de art. 58 alin. (4) C. proc. civ., ca avansarea remunerației curatorului să se facă de cealaltă parte, când o asemenea măsură este în interesul continuării procesului.

Sumele avansate cu titlu de remunerație a curatorului special se includ în cheltuielile de judecată și vor fi puse în sarcina părții care pierde procesul, potrivit art. 48 alin. (3) din ordonanță.

¹¹ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Având în vedere că, în ipoteza discutată, pârâtul, fiind citat prin publicitate, nu are posibilitatea avansării remunerației curatorului special, sunt incidente, de principiu, dispozițiile alin. (2) al articolului citat, în sensul că instanța va stabili ca avansarea remunerației curatorului să se facă de către reclamant. În măsura în care acesta din urmă va câștiga procesul, remunerația curatorului special va fi inclusă în cheltuielile de judecată acordate reclamantului, în condițiile art. 453 alin. (1) C. proc. civ.

Potrivit art. 49 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, în mod excepțional, în cazuri urgente, care nu suferă amânare și dacă nici nu sunt îndeplinite condițiile pentru a proceda potrivit alin. (2), instanța va încuviința avansarea remunerației convenite curatorului special din bugetul statului; sumele avansate din bugetul statului cu titlu de remunerație pentru curatorul special constituie cheltuieli judiciare și vor fi puse în sarcina părții care pierde procesul.

Este de menționat că, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, obligația de plată a cheltuielilor judiciare către stat constituie creanță fiscală; dispozitivul hotărârii, cuprinzând obligația de plată către stat a sumelor avansate din bugetul statului, constituie titlu executoriu și se comunică de îndată organelor competente.

De asemenea, dacă partea ocrotită prin numirea curatorului a pierdut procesul și este lipsită de venituri sau face parte dintr-o categorie pentru care legea prevede acordarea asistenței juridice gratuite, sumele avansate din bugetul statului rămân în sarcina acestuia [art. 49 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013].

Chestiunea suportării remunerației curatorului desemnat la citarea prin publicitate a pârâtului în cauzele întemeiate pe dispozițiile Legilor nr. 272/2004 și nr. 273/2004 a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015.¹²

Soluția adoptată în unanimitate de către participanți a fost aceea că, în cazurile menționate, este incident art. 49 din O.U.G. nr. 80/2013.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că suportarea remunerației curatorului special desemnat la citarea prin publicitate a pârâtului în condițiile art. 167 alin. (3) cu trimitere la art. 58 C. proc. civ. se face cu respectarea art. 48 și art. 49 din O.U.G. nr. 80/2013, după caz.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

¹² Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

3. Titlul problemei de drept:

Consecințele nedepunerii actului de procedură la oficiul poștal prin scrisoare recomandată.¹³

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cauze

Acte normative incidente: art. 183 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: scrisoare recomandată, recipisa oficiului poștal.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 183 alin. (1) C. proc. civ., actul de procedură, depus înăuntrul termenului prevăzut de lege prin scrisoare recomandată la oficiul poștal (...), este socotit a fi făcut în termen.

În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol, în cazurile prevăzute la alin. (1) (...), recipisa oficiului poștal (...) servește ca dovadă a datei depunerii actului de către partea interesată.

Art. 183 C. proc. civ. reglementează o prezumție legală absolută, potrivit căreia actul depus la oficiul poștal, înăuntrul termenului legal, este considerat în termen, chiar dacă a fost înregistrat la instanță ulterior împlinirii acestui termen.

Având în vedere că prezumția are caracter absolut nu este permisă posibilitatea pentru partea adversă de a dovedi contrariul, în sensul că, deși actul a fost expediat în termen oficiului poștal, acesta ar fi totuși tardiv prin raportare la data înregistrării lui la instanță.

Prezumția specificată operează independent de modalitatea în care actul de procedură a fost predat oficiului poștal, prin urmare chiar și în ipoteza în care nu a fost predat acestuia prin scrisoare recomandată.

Predarea actului de procedură prin scrisoare recomandată nu este impusă drept condiție pentru operarea prezumției, scopul reglementării privind exclusiv aspectul probării datei depunerii actului la oficiul poștal.

Scrisoarea recomandată este un serviciu de corespondență simplă care implică suplimentar și eliberarea de către oficiul poștal, la cerere, a unei dovezi privind depunerea corespondenței la oficiul poștal.

Textul face referire la scrisoarea recomandată pentru a-i pretinde expeditorului să-și preconstituie o astfel de dovadă în cazul în care data depunerii actului la oficiul

¹³ Curtea de Apel Constanța.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

poștal ar fi contestată. Această reglementare este instituită în favoarea expeditorului, nicidecum împotriva lui pentru că acesta să nu beneficieze de prezumție.

De exemplu, în ipoteza în care există o dată a oficiului poștal inserată pe plicul în care a fost expediat actul de procedură către instanță și o altă dată în cuprinsul recipisei eliberate de oficiul poștal, se va lua în considerare data recipisei, potrivit textului legal. Dacă însă actul de procedură nu a fost predat recomandat oficiului poștal, existând doar data oficiului poștal inserată pe plic, iar în raport de această dată, termenul legal nu este împlinit, nu se pune problema că prezumția nu ar opera.

Într-un sens similar raportat la consecințele necomunicării prin executor judecătoresc a notificării formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 este și jurisprudența instanței supreme.

Astfel, în considerentele Deciziei nr. 2262/17.04.2013, pronunțate în recurs de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, s-a argumentat în sensul că cerința impusă de prevederile art. 22 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, de comunicare a notificării prin intermediul unui executor judecătoresc, este stipulată exclusiv în favoarea persoanei interesate, ca o măsură de siguranță, de natură să ateste, în mod cert, faptul transmiterii notificării către entitatea investită cu soluționarea acesteia, nefiind însă prevăzută de legiuitor sub sancțiunea nulității absolute. Prin urmare, depunerea notificării de către persona interesată direct la registratura entității investite cu soluționarea acesteia nu pune în discuție inexistența notificării, ci o obligă să procedeze la soluționarea acesteia, în condițiile impuse de legea de reparație, întrucât dispozițiile art. 22 din Legea nr. 10/2001, republicată, sancționează cu pierderea dreptului de a solicita acordarea măsurilor reparatorii numai neformularea în termen a notificării, nu și omisiunea înaintării acesteia prin intermediul executorului judecătoresc către entitatea investită cu soluționarea acesteia.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că predarea actului de procedură prin scrisoare recomandată nu este impusă drept condiție pentru operarea prezumției socotirii în termen a actului de procedură, ci poate produce efecte exclusiv în planul probării datei depunerii actului la oficiul poștal.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

Lipsa citării intervenientului voluntar accesoriu, a cărui cerere de intervenție a fost admisă în principiu în recurs, în etapa rejudecării apelului, în ipoteza

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

admiterii recursului declarat împotriva deciziei din apel și a casării acesteia cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel.¹⁴

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: apel

Acte normative incidente: art. 61 alin. (1) și (3), art. 63 alin. (2), art. 65 alin. (1) și (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: intervenție voluntară accesorie, recurs, trimitere spre rejudecare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această problemă de practică neunitară vizează necesitatea sau nu a citării persoanei care a formulat o cerere de intervenție voluntară accesorie în etapa recursului, cerere ce a fost admisă în principiu de instanța de recurs, în etapa rejudecării apelului, ca efect al pronunțării unei soluții de admitere a recursului și de casare cu trimitere de către instanța de recurs către cea de apel.

Art. 61 alin. (1) și (3) C. proc. civ., referindu-se la formele intervenție voluntară, prevede că oricine are interes poate interveni într-un proces care se judecă între părțile originare; intervenția este accesorie, când sprijină numai apărarea uneia dintre părți.

Potrivit art. 63 alin. (2) din același act normativ, intervenția accesorie poate fi făcută până la închiderea dezbaterilor, în tot cursul judecății, chiar și în căile extraordinare de atac.

Art. 65 alin. (1) și (2) C. proc. civ. prevede că intervenientul devine parte în proces numai după admiterea în principiu a cererii sale; intervenientul va prelua procedura în starea în care se află în momentul admiterii intervenției, dar va putea solicita administrarea de probe prin cererea de intervenție sau cel mai târziu până la primul termen de judecată ulterior admiterii cererii de intervenție; actele de procedură ulterioare vor fi îndeplinite și față de el.

Din coroborarea dispozițiilor art. 61 alin. (3) C. proc. civ. cu cele ale art. 63 alin. (2) C. proc. civ., rezultă în mod neîndoielnic că intervenția voluntară accesorie are drept finalitate sprijinirea poziției procesuale a uneia dintre părțile din proces, în etapa procesuală în care aceasta este formulată.

În ipoteza recursului, intervenientul accesoriu poate sprijini fie poziția procesuală a recurentului, fie, după caz, pe cea a intimatului, cererea sa tinzând fie la admiterea

¹⁴ Curtea de Apel Brașov

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

sau, respectiv, la respingerea căii de atac, urmând ca în dispozitivul deciziei să se regăsească și soluția pronunțată asupra cererii de intervenție voluntară accesorie.

Or, plecând de la aceste premise, se conturează soluția potrivit căreia, în etapa rejudecării apelului după admiterea recursului și casarea cu trimitere în apel, nu se mai impune citarea intervenientului voluntar accesoriu ce a intervenit în favoarea uneia dintre părțile din recurs, întrucât:

- cererea de intervenție voluntară accesorie, subsecvent admiterii sale în principiu în etapa recursului, a fost deja soluționată prin decizia pronunțată în recurs;
- scopul cererii a vizat pronunțarea unei soluții în recurs în favoarea părții pentru care s-a intervenit, rațiunea formulării sale epuizându-se prin pronunțarea deciziei din recurs;

- în măsura în care intervenientul voluntar accesoriu din recurs intenționează să sprijine în continuare partea și în etapa rejudecării apelului are dreptul să formuleze o nouă cerere de intervenție sau să reitereze cererea inițială formulată în recurs, dacă motivarea acesteia viza și susținerea poziției procesuale a părții și în apel.

De altfel, în sprijinul soluției anterior menționate, vine și întregul mecanism al determinării cadrului procesual pentru fiecare etapă a procesului civil, terții intervenienți care au figurat într-o etapă procesuală nefiind *de plano* părți și în celelalte etape ale procesului civil.

Spre exemplu, dacă, în etapa judecării în primă instanță, s-a formulat o cerere de intervenție accesorie în favoarea reclamantului, iar atât cererea de chemare în judecată, cât și cererea de intervenție voluntară accesorie au fost respinse ca neîntemeiate, intervenientul accesoriu nu va figura ca parte în apelul declarat de reclamant împotriva soluției de respingere a cererii de chemare în judecată, dacă el însuși nu a declarat apel. Ca regulă, de altfel, nu orice parte care figurează drept parte într-o anumită etapă procesuală își menține acest statut și într-o altă etapă distinctă (de pildă, chiar dacă o persoană a figurat ca pârât în primă instanță, este posibil ca aceasta să nu fie atrasă în etapa procesuală a apelului, dacă reclamantul declară cale de atac numai împotriva soluției pronunțate asupra unui capăt de cerere ce viza un alt pârât).

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că nu se mai impune citarea intervenientului voluntar accesoriu, a cărui cerere de intervenție a fost admisă în principiu în recurs, în etapa rejudecării apelului, în ipoteza admiterii recursului declarat împotriva deciziei din apel și a casării acesteia cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel.

În majoritate, participanții au adoptat opinia potrivit căreia se impune în continuare citarea intervenientului voluntar accesoriu, a cărui cerere de intervenție

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

a fost admisă în principiu în recurs, în etapa rejudecării apelului, în ipoteza admiterii recursului declarat împotriva deciziei din apel și a casării acesteia cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel. Motivarea acestei soluții rezidă în argumentul că art. 65 alin. (1) C. proc. civ. prevede faptul că intervenientul devine parte în proces după admiterea în principiu a cererii sale, fără a distinge în funcție de etapa procesuală în care a intervenit, precum și că prin cererea de intervenție voluntară accesorie formulată intervenientul poate sprijini partea nu numai în etapa procesuală a recursului, ci și în cea a rejudecării apelului.

În minoritate, a fost însușită soluția expusă în opinia I.N.M.

E. AMENZI JUDICIARE

1. Titlul problemei de drept:

Aprecierea relei-credințe a petentului și a caracterului vădit neîntemeiat al unei plângeri contravenționale în aplicarea amenzii judiciare prevăzute de art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ.¹⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: plângere contravențională

Acte normative incidente: art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: amendă judiciară, rea-credință, plângere contravențională.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Titlul temei de dezbatere, astfel cum a fost comunicat I.N.M. de către Curtea de Apel Bacău, a fost redactat în următorii termeni: "Aplicarea amenzii judiciare, în baza art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., în cazul formulării unor plângeri contravenționale cu rea-credință și vădit neîntemeiate, precum și pentru introducerea unei plângeri contravenționale la o instanța incompetentă. Limitele interpretării.", acesta nefiind însoțit de către vreo detaliere a problemei de practică neunitară sesizate. Întrucât din datele transmise nu rezultă cu claritate obiectul temei ce se solicită a fi abordată, I.N.M. a reformulat titlul temei și a conceput un punct de vedere raportat la problema considerată, în opinia acestuia, ca fiind aceea în privința căreia s-a formulat sesizarea.

¹⁵ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., dacă legea nu prevede altfel, instanța, potrivit dispozițiilor prezentului articol, va putea sancționa, cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei, introducerea, cu rea-credință, a unor cereri principale, accesorii, adiționale sau incidentale, precum și pentru exercitarea unei căi de atac, vădit netemeinice.

Reaua-credință în formularea plângerii contravenționale și caracterul vădit neîntemeiat al acesteia constituie chestiuni lăsate la aprecierea instanței, în funcție de circumstanțele particulare ale pricinii.

Depunerea plângerii contravenționale, cu bună-știință, la o instanță necompetentă, nu se sancționează cu amenda prevăzută de art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., din moment ce abaterea nu vizează caracterul neîntemeiat al plângerii contravenționale.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că reaua-credință în formularea plângerii contravenționale și caracterul vădit neîntemeiat al acesteia constituie chestiuni lăsate la aprecierea instanței, în funcție de circumstanțele particulare ale pricinii. Depunerea plângerii contravenționale, cu bună-știință, la o instanță necompetentă, nu se sancționează cu amenda prevăzută de art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) C. proc. civ., din moment ce abaterea nu vizează caracterul neîntemeiat al plângerii contravenționale.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

F. VERIFICAREA ȘI REGULARIZAREA CERERII DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

1. Titlul problemei de drept:

Anularea cererii de chemare în judecată în temeiul art. 200 alin. (4) C. proc. civ. Tipul ședinței de judecată. Citarea părților.¹⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cauze

Acte normative incidente: art. 200 alin. (4) C. proc. civ.

¹⁶ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: regularizarea cererii de chemare în judecată, cameră de consiliu, citarea părților.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Titlul temei de dezbatere, astfel cum a fost comunicat I.N.M. de către Curtea de Apel Bacău, a fost redactat în următorii termeni: "Aspecte privind procedura anulării cererii de chemare în judecată în condițiile art. 200 alin. (4) C. proc. civ.", acesta nefiind însoțit de către vreo detaliere a problemei de practică neunitară sesizate. Întrucât din datele transmise nu rezultă cu claritate obiectul temei ce se solicită a fi abordată, I.N.M. a reformulat titlul temei și a conceput un punct de vedere raportat la problema considerată, în opinia acestuia, ca fiind aceea în privința căreia s-a formulat sesizarea.

Potrivit art. 200 alin. (4) C. proc. civ., anterior modificării sale prin Legea nr. 310/2018, dacă obligațiile privind completarea sau modificarea cererii nu sunt îndeplinite în termenul prevăzut la alin. (3), prin încheiere, *dată în camera de consiliu*, se dispune anularea cererii.

În prezent, textul legal menționat, urmare a modificării lui prin Legea nr. 310/2018, are următorul conținut: "Dacă obligațiile privind completarea sau modificarea cererii prevăzute la art. 194 lit. a)-c), d) numai în cazul motivării în fapt și f), precum și art. 195-197 nu sunt îndeplinite în termenul prevăzut la alin. (3), prin încheiere se dispune anularea cererii."

În contextul eliminării referirii din cadrul alineatului analizat la dispunerea anulării cererii de chemare în judecată în *camera de consiliu*, soluția legală ce s-ar impune ar fi reprezentată de dispunerea acestei sancțiuni în ședință publică sau, după caz, în cameră de consiliu, în funcție de procedura concretă de soluționare a cererii respective.

De pildă, o cerere promovată pe calea procedurii speciale a evacuării din imobilele folosite sau ocupate fără drept se va anula, potrivit art. 200 alin. (4) C. proc. civ., în ședința camerei de consiliu, întrucât procedura de evacuare respectivă, în întregul său, se soluționează în cameră de consiliu, potrivit art. 1.042 alin. (2) C. proc. civ.

Nu se poate susține în mod argumentat teza caracterului necontencios al etapei regularizării cererii de chemare în judecată, din moment ce caracterul contencios sau necontencios al procedurii se stabilește pentru întregul proces în funcție de finalitatea urmărită prin introducerea cererii formulate.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, desfășurate la Curtea de Apel Pitești, în perioada 14-15 noiembrie 2019, s-a menționat cu referire la o temă similară¹⁷ că finalitatea demersului judiciar poate consta în stabilirea unui drept potrivit față de altă persoană, caz în care procedura va avea caracter contencios, iar ședința va fi publică.

Pe de altă parte, în măsura în care cererea nu urmărește stabilirea unui drept potrivit față de altă persoană, ci o altă finalitate, cum este cazul cererilor menționate exemplificativ la art. 527 C. proc. civ., ședința se va desfășura în camera de consiliu, potrivit dispozițiilor art. 532 alin. (1) C. proc. civ.

Prin urmare, caracterul necontencios al procedurii nu se poate deduce din scopul urmărit printr-o etapă a procedurii, cum este cazul verificării și regularizării cererii, ci din natura cererii, care poate fi, după caz, contencioasă sau necontencioasă.

Soluția se întemeiază pe art. 527 C. proc. civ. care, determinând domeniul de aplicare a procedurii, se raportează la finalitatea cererii, cât și pe art. 536 alin. (1) teza finală din același act normativ care fac referire la caracterul necontencios al cererii. Ca atare, scopul urmărit prin procedura de verificare și regularizare a cererii nu este de natură să imprime cererii un alt caracter decât acela care rezultă din natura sa.

Totuși, întrucât eliminarea referirii din cadrul alineatului analizat la dispunerea anulării cererii de chemare în judecată în camera de consiliu constituie, cel mai probabil, rezultatul unei erori de redactare a noului text, considerăm că s-ar putea eventual interpreta că tipul ședinței în care se anulează cererea de chemare în judecată este reprezentat de camera de consiliu, din considerente de simetrie, din moment ce reexaminarea încheierii de anulare a acestei cereri se soluționează, potrivit legii, în camera de consiliu.

În ceea ce privește citarea părților în ședința în care se va dispune anularea cererii de chemare în judecată, potrivit art. 200 alin. (4) C. proc. civ., indicăm următoarele:

¹⁷ În cazul respectiv, opinia I.N.M., adoptată cu majoritatea voturilor participanților, a fost aceea că încheierea prin care completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune trimiterea dosarului completului specializat sau, după caz, secției specializate competente, în condițiile art. 200 alin. (2) C. proc. civ., va fi dată în ședință publică sau în cameră de consiliu, după caz, în funcție de procedura concretă de soluționare a cererii formulate, având caracter contencios sau, după caz, necontencios.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- pârâtul nu se citează, având în vedere că acestuia nu i-a fost comunicată până în acest moment procesual nici măcar cererea de chemare în judecată, neexistând niciun motiv pentru a se dispune citarea sa;

- nici reclamantul nu se citează, din moment ce anularea cererii de chemare în judecată trebuie dispusă la expirarea termenului de 10 zile prescris de art. 200 alin. (3) C. proc. civ., iar citarea sa ar determina concluzia ca anularea să nu fie dispusă niciodată la expirarea termenului, permițându-i acestuia eventual să beneficieze de prevederile art. 177 alin. (1) C. proc. civ.; un alt argument ar acela că atunci când s-a intenționat citarea reclamantului în cadrul acestei etape procesuale, s-a specificat în mod expres aceasta - potrivit art. 200 alin. (7) C. proc. civ., cererea de reexaminare se soluționează cu citarea reclamantului.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de chemare în judecată se anulează în condițiile art. 200 alin. (4) C. proc. civ. în camera de consiliu, fără citarea părților.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Incidența etapei verificării și a regularizării cererii de chemare în judecată în ipoteza în care obiectul acestora este întoarcerea executării.¹⁸

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: întoarcere executare

Acte normative incidente: art. 200 C. proc. civ., art. 12¹ din Legea nr. 76/2012

Cuvinte cheie: regularizare, întoarcere executare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 12¹ din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că, dacă prin lege nu se prevede altfel, dispozițiile art. 200 din Codul de procedură civilă privind verificarea cererii și regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale și nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziții.

¹⁸ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Incidentele procedurale (de pildă, recuzarea, abținerea, conflictul de competență etc.) sunt distincte de incidentele din cursul executării silite reprezentate de contestația la executare, validarea de poprire, întoarcerea de executare și altele asemenea, acestea din urmă constituind veritabile cereri în justiție în accepțiunea art. 30 C. proc. civ. De asemenea, din moment ce prin Legea nr. 138/2014 a fost introdus art. 12¹ în Legea nr. 76/2012 și, totodată, s-a modificat art. 717 alin. (1) [fostul art. 716 alin. (1)] în sensul că dispozițiile art. 200 nu sunt aplicabile contestației la executare rezultă că aceasta nu este considerată incident procedural în accepțiunea legii, căci dacă contestația la executare ar fi fost apreciată drept incident procedural ar fi fost suficientă exclusiv reglementarea art. 12¹ pentru a exclude această cerere de la incidența regularizării.

De regulă, în ceea ce privește incompatibilitatea procedurilor speciale cu dispozițiile art. 200 C. proc. civ., aceasta rezultă din faptul prevederii în norma specială a unui termen de soluționare a cererii mai mic de 10 zile [spre exemplu, cererea de încuviințare a executării silite se soluționează în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanță, potrivit art. 666 alin. (2) C.proc. civ.; cererea pentru emiterea ordinului de protecție se judecă într-un termen ce nu poate depăși 72 de ore de la depunerea cererii, potrivit art. 27 alin. (1) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie].

Incompatibilitatea acestor proceduri speciale cu dispozițiile art. 200 C. proc. civ. decurge din faptul stabilirii prin lege a unui termen de soluționare mai mic decât cel pe care-l presupune cu necesitate regularizarea, termenul de 10 zile indicat de art. 200 alin. (3) C. proc. civ. neputând fi scurtat de judecător (termen legal, ca atare fix, și pentru care legea nu prevede posibilitatea modificării de către judecător). Prin urmare, acesta este criteriul de evaluare a incompatibilității menționate, iar nu simplul caracter urgent al procedurii de soluționare.

În privința cererii de întoarcere a executării nu există prevedere derogatorie sau incompatibilitate în sensul art. 12¹ din Legea nr. 76/2012.

Totodată, legiuitorul a derogat de la aplicarea art. 200 C. proc. civ. numai în privința contestației la executare [art. 717 alin. (1) C. proc. civ.], *a contrario*, cererea de întoarcere a executării este supusă aplicării acestui text legal.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de întoarcere a executării silite este supusă etapei verificării și regularizării în condițiile art. 200 C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Incidența etapei verificării și a regularizării cererii de chemare în judecată în ipoteza în care obiectul acestora este validarea popririi.¹⁹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: validare poprire

Acte normative incidente: art. 200 C. proc. civ., art. 12¹ din Legea nr. 76/2012

Cuvinte cheie: regularizare, validare poprire.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 12¹ din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă prevede că, dacă prin lege nu se prevede altfel, dispozițiile art. 200 din Codul de procedură civilă privind verificarea cererii și regularizarea acesteia nu se aplică în cazul incidentelor procedurale și nici în procedurile speciale care nu sunt compatibile cu aceste dispoziții.

Incidentele procedurale (de pildă, recuzarea, abținerea, conflictul de competență etc.) sunt distincte de incidentele din cursul executării silite reprezentate de contestația la executare, validarea de poprire, întoarcerea de executare și altele asemenea, acestea din urmă constituind veritabile cereri în justiție în accepțiunea art. 30 C. proc. civ. De asemenea, din moment ce prin Legea nr. 138/2014 a fost introdus art. 12¹ în Legea nr. 76/2012 și, totodată, s-a modificat art. 717 alin. (1) [fostul art. 716 alin. (1)] în sensul că dispozițiile art. 200 nu sunt aplicabile contestației la executare rezultă că aceasta nu este considerată incident procedural în accepțiunea legii, căci dacă contestația la executare ar fi fost apreciată drept incident procedural ar fi fost suficientă exclusiv reglementarea art. 12¹ pentru a exclude această cerere de la incidența regularizării.

De regulă, în ceea ce privește incompatibilitatea procedurilor speciale cu dispozițiile art. 200 C. proc. civ., aceasta rezultă din faptul prevederii în norma specială a unui termen de soluționare a cererii mai mic de 10 zile [spre exemplu, cererea de încuviințare a executării silite se soluționează în termen de maximum 7 zile de la înregistrarea acesteia la instanță, potrivit art. 666 alin. (2) C.proc. civ.; cererea pentru emiterea ordinului de protecție se judecă într-un termen ce nu poate depăși 72 de ore de la depunerea cererii, potrivit art. 27 alin. (1) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie].

¹⁹ Curtea de Apel Bacău.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Incompatibilitatea acestor proceduri speciale cu dispozițiile art. 200 C. proc. civ. decurge din faptul stabilirii prin lege a unui termen de soluționare mai mic decât cel pe care-l presupune cu necesitate regularizarea, termenul de 10 zile indicat de art. 200 alin. (3) C. proc. civ. neputând fi scurtat de judecător (termen legal, ca atare fix, și pentru care legea nu prevede posibilitatea modificării de către judecător). Prin urmare, acesta este criteriul de evaluare a incompatibilității menționate, iar nu simplul caracter urgent al procedurii de soluționare.

În privința cererii de validare a popririi nu există prevedere derogatorie sau incompatibilitate în sensul art. 12¹ din Legea nr. 76/2012.

Totodată, legiuitorul a derogat de la aplicarea art. 200 C. proc. civ. numai în privința contestației la executare [art. 717 alin. (1) C. proc. civ.], *a contrario*, cererea de validare a popririi este supusă aplicării acestui text legal.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererea de validare a popririi este supusă etapei verificării și regularizării în condițiile art. 200 C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

Lipsa necesității atașării ulterioare la dosar a exemplarului cererii de chemare în judecată conținând semnătura în original a reclamantului sau, după caz, a aplicării ulterioare a semnăturii pe cererea de chemare în judecată, în ipoteza în care aceasta a fost expediată instanței prin fax sau e-mail.²⁰

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 194 lit. f), art. 199 alin. (1), art. 292 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: semnătură în original, cerere de chemare în judecată, fax, e-mail.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Titlul temei de dezbatere, astfel cum a fost comunicat I.N.M. de către Curtea de Apel Bacău, a fost redactat în următorii termeni: "Dacă semnătura pe care trebuie să o cuprindă cererea de chemare în judecată, prevăzută de art. 194 lit. f) C. proc. civ., trebuie să fie olografă în cazul cererilor trimise instanței prin fax sau e-mail.", acesta

²⁰ Curtea de Apel Bacău.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

nefiind însoțit de către vreo detaliere a problemei de practică neunitară sesizate. Întrucât din datele transmise nu rezultă cu claritate obiectul temei ce se solicită a fi abordată, I.N.M. a reformulat titlul temei și a conceput un punct de vedere raportat la problema considerată, în opinia acestuia, ca fiind aceea în privința căreia s-a formulat sesizarea.

Potrivit art. 194 lit. f) C. proc. civ., cererea de chemare în judecată va cuprinde, printre alte mențiuni, semnătura.

Art. 199 alin. (1) C. proc. civ. prevede că cererea de chemare în judecată, depusă personal sau prin reprezentant, sosită prin poștă, curier, fax sau scanată și transmisă prin poștă electronică, se înregistrează și primește dată certă prin aplicarea ștampilei de intrare.

În conformitate cu art. 292 alin. (2) C. proc. civ., dacă înscrisul este depus în copie, partea care l-a depus este obligată să aibă asupra sa originalul și, la cerere, să îl prezinte instanței, sub sancțiunea de a nu se ține seama de înscris.

Aspectul care a determinat practică neunitară vizează necesitatea sau nu a înaintării actului de sesizare a instanței în original sau, după caz, necesitatea sau nu a aplicării semnăturii pe cererea de chemare în judecată în ipoteza în care aceasta a fost transmisă prin fax sau prin poștă electronică, scanată.

Pornind de la premisa că transmiterea cererii de chemare în judecată prin fax și prin poștă electronică este permisă de lege în mod expres, iar printr-o atare transmitere nu se poate comunica exemplarul original al cererii de chemare în judecată, rezultă că exemplarul primit prin fax sau prin poștă electronică, ulterior materializat pe suport scris, îndeplinește exigențele dispozițiilor de procedură, fără a fi necesară atașarea ulterioară la dosar a exemplarului conținând semnătura executată în original sau, după caz, semnarea ulterioară a cererii. De altfel, nicio dispoziție legală nu impune depunerea la dosar a cererii de chemare în judecată sau a unui alt act de procedură emanând de la parte în original.

Cu toate acestea, nu se poate face abstracție de împrejurarea că semnătura de pe un atare exemplar al cererii de chemare în judecată reconstituie prin copiere semnătura de pe originalul actului de sesizare, un atare înscris constituind o copie a înscrisului original.

Or, dacă în privința înscrisurilor probatorii, art. 292 alin. (2) C. proc. civ. prevede obligația părții de a avea asupra sa originalul și, la cerere, de a îl prezenta instanței, cu atât mai mult trebuie să se admită că instanța poate, dacă apreciază necesar, să-i solicite reclamantului să prezinte originalul cererii de chemare în judecată. Aspectul ar prezenta relevanță îndeosebi în ipoteza executării unei semnături a cărei veridicitate ar

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

fi pusă sub semnul îndoielii, cu atât mai mult cu cât, în ipoteza contestării acesteia, administrarea probei cu expertiză grafoscopică ar impune cercetarea înscrisului original.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că nu se impune atașarea ulterioară la dosar a exemplarului cererii de chemare în judecată conținând semnătura în original a reclamantului sau, după caz, aplicarea ulterioară a semnăturii pe cererea de chemare în judecată, în ipoteza în care aceasta a fost expediată instanței prin fax sau e-mail. Cu toate acestea, în măsura în care veridicitatea semnăturii este contestată, instanța este în drept să solicite reclamantului prezentarea originalului cererii de chemare în judecată sau, după caz, în condițiile legii, semnarea ulterioară a acesteia.

În unanimitate, opinia exprimată de către participanți a fost aceea că se impune atașarea ulterioară la dosar a exemplarului cererii de chemare în judecată conținând semnătura în original a reclamantului sau, după caz, aplicarea ulterioară a semnăturii în original pe cererea de chemare în judecată, în ipoteza în care aceasta a fost expediată instanței prin fax sau e-mail. Motivarea acestei soluții rezidă în argumentul că cerința prescrisă de art. 194 lit. f) C. proc. civ. impune aplicarea unei semnături în original, nefiind menționată posibilitatea unei reproduceri de semnătură prin fotocopiere/scanare. De asemenea, art. 292 alin. (2) C. proc. civ. nu este aplicabil actului de procedură reprezentat de cererea de chemare în judecată, ci exclusiv înscrisurilor probatorii, pentru acestea din urmă fiind prevăzută formalitatea conformării cu originalul a copiei înscrisului probatoriu, obligație ce nu este reglementată și în privința cererii de chemare în judecată. Posibilitatea reglementată de lege de transmitere a actului de procedură prin intermediul faxului sau e-mail-ului nu împieteează asupra obligației reclamantului de a semna în original cererea astfel transmisă.

G. EXCEPȚII PROCESUALE

1. Titlul problemei de drept:

Calitatea procesuală pasivă a noului (actualului) proprietar în acțiunile având ca obiect desființarea unei lucrări edificate fără autorizație de construire, în ipoteza în care proprietarul contravenient a înstrăinat imobilul între data întocmirii procesului-verbal de constatare a contravenției și data investiției instanței.²¹

²¹ Curtea de Apel Constanța

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: civil

Subcategoria: contravențional

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 32 din Legea nr. 50/1991, art. 562 alin. (1) teza 1

C. civ.

Cuvinte cheie: desființare construcție, autorizație de construire

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 32 alin. (1) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții: „În cazul în care persoanele sancționate contravențional au oprit executarea lucrărilor, dar nu s-au conformat în termen celor dispuse prin procesul-verbal de constatare a contravenției, potrivit prevederilor art. 28 alin. (1), organul care a aplicat sancțiunea va sesiza instanțele judecătorești pentru a dispune, după caz:

- a) încadrarea lucrărilor în prevederile autorizației;
- b) desființarea construcțiilor realizate nelegal”.

Art. 562 alin. (1) teza 1 C. civ. prevede că: „(1) Dreptul de proprietate privată se stinge prin pieirea bunului, dar nu se stinge prin neuz”.

Cu titlu preliminar, evidențiem că la nivelul curții de apel în cadrul căreia s-a ridicat prezenta problemă de practică neunitară s-a conturat opinia majoritară în sensul căreia noul (actualul) proprietar al lucrării are calitate procesuală pasivă în litigiul inițiat de către autoritatea administrativă competentă în vederea demolării construcției realizate fără autorizație de construire.

S-a argumentat că obligația desființării construcției realizate nelegal este una *sui generis*, similară celei *scriptae in rem*, care se transmite odată cu dreptul de proprietate asupra imobilului. Astfel, s-a apreciat că nu răspunderea contravențională este cea care se transmite noului proprietar, care este și rămâne una personală, ci obligația de desființare a construcției ridicate fără autorizație.

În ceea ce ne privește, observăm că obligația de obținere a autorizației de construire are natura juridică a unei limitări legale a dreptului de proprietate privată, pe care îl grevează indiferent de titular (și de numărul transmisiunilor), fiind astfel opozabilă oricărui dintre proprietarii fondului. Obligația de readucere a fondului în limitele legal recunoscute, ca urmare a ridicării unei construcții fără autorizație (de construire) prealabilă, nu poate fi, la rândul ei, decât opozabilă proprietarului fondului, oricare ar fi acesta. Altminteri, ar fi suficient ca cel care a edificat fără autorizație de construire să înstrăineze bunul pentru a asigura supraviețuirea fizică, dar și juridică

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(prin prezervarea dreptului de proprietate) a lucrării, iar limitarea legală a dreptului de proprietate menită să asigure dezideratul unei urbanizări eficiente ar fi una pur iluzorie.

De asemenea, este de reținut că art. 32 din Legea nr. 50/1991 subordonează admiterea demersului - ce tinde la desființarea lucrării - neconformării celui care a edificat fără autorizație măsurilor stabilite prin procesul-verbal de constatare a contravenției, fără a-l identifica în mod necesar pe acesta ca fiind persoana care se legitimează procesual pasiv într-un astfel de litigiu. Aceasta înseamnă că dreptul de a cere desființarea lucrării ridicate fără autorizație poate fi exercitat nu doar împotriva celui care a edificat fără autorizație, ci și împotriva unui posibil succesor cu titlu particular al acestuia, atât timp cât condițiile prevăzute de articolul anterior menționat sunt îndeplinite. În alți termeni, textul poate fi identificat ca reprezentând sursa legală a posibilității opunerii dreptului de a cere desființarea lucrării inclusiv succesorului cu titlu particular al celui care a edificat fără autorizație de construire.

În cele din urmă, demolarea lucrării edificate fără autorizație de construire produce în mod cert consecințe asupra raportului juridic de drept real în conținutul căruia intră dreptul de proprietate, conducând la stingerea acestuia în condițiile art. 562 alin. (1) teza I C. civ. , ceea ce se privește ca un argument suplimentar în sprijinul ideii că procesul trebuie să se desfășoare în contradictoriu cu noul (și actualul) proprietar al lucrării.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că noul (actualul) proprietar are calitate procesuală pasivă în acțiunile având ca obiect desființarea lucrării edificate fără autorizație de construire, în ipoteza în care proprietarul contravenient a înstrăinat imobilul între data întocmirii procesului-verbal de constatare a contravenției și data investiției instanței.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Calitatea procesuală pasivă în cazul cererilor de chemare în judecată prin care reclamantul, victima unui accident de circulație/sau furnizorul de servicii medicale, solicită repararea prejudiciului cauzat/plata contravalorii cheltuielilor de spitalizare efectuate pentru tratarea victimei unui accident de circulație, în condițiile în care autoturismul implicat în accident, condus de persoana vinovată de producerea acestuia, avea încheiată la acea dată poliță RCA valabilă.²²

²² Curtea de Apel Alba-Iulia

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 22 alin. (1) din Legea nr. 132/2017; art. 54 alin. (1) din Legea nr. 136/1995; art. 474 alin. (4) C. proc. pen.; art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 republicată.

Cuvinte cheie: răspundere civilă auto; poliță RCA; furnizor de servicii medicale

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 22 alin. (1) din Legea nr. 132/2017: „(...) în cazul stabilirii despăgubirii prin hotărâre judecătorească, drepturile persoanelor prejudiciate prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România se exercită împotriva asigurătorului RCA, în limitele obligației acestuia cu citarea obligatorie a persoanei/persoanelor răspunzătoare de producerea accidentului în calitate de intervenienți forțați”.

Într-un conținut similar, art. 54 alin. (1) din Legea nr. 136/1995 prevedea: „... în cazul stabilirii despăgubirii prin hotărâre judecătorească, drepturile persoanelor păgubite prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România se exercită împotriva asigurătorului de răspundere civilă, în limitele obligației acestuia, stabilită în prezentul capitol, cu citarea obligatorie a persoanei/persoanelor răspunzătoare de producerea accidentului în calitate de intervenienți forțați”.

Prin Decizia nr. 1/2016, pronunțată în recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că: „În cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare ... are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.”

Totodată, în cuprinsul considerentelor aceleiași decizii s-a reținut că: „Împrejurarea că asigurătorul răspunde în limitele prevăzute în contract și că această limitare ar putea aduce atingere principiului reparației integrale a prejudiciului nu justifică legal răspunderea solidară cu autorul faptei ilicite, întrucât solidaritatea nu rezultă din lege sau din contract, iar asigurătorul răspunde pentru asigurat în temeiul legii și al contractului, asumându-și o obligație proprie și nefiind ținut la reparație în condițiile art. 1.382 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, întrucât nu răspunde pentru o faptă prejudiciabilă pe care să fi comis-o alături de asigurat. În realitate, răspunderea de care este ținut asigurătorul R.C.A. este una limitată de contractul de

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

asigurare și de lege, așa cum s-a argumentat în precedent, dar nimic nu împiedică antrenarea răspunderii civile delictuale a asiguratului, în temeiul principiului reparației integrale a prejudiciului, pentru diferența de despăgubire nesuportată de asigurator”.

Conform art. 474 alin. (4) C. proc. pen., dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

În temeiul art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 republicată privind reforma în domeniul sănătății: „Persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății altei persoane răspund potrivit legii și au obligația să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către furnizorii de servicii medicale. Pentru litigiile având ca obiect recuperarea acestor sume, furnizorii de servicii medicale se subrogă în toate drepturile și obligațiile procesuale ale caselor de asigurări de sănătate și dobândesc calitatea procesuală a acestora în toate procesele și cererile aflate pe rolul instanțelor judecătorești, indiferent de faza de judecată”.

Reținem din cuprinsul art. 22 alin. (1) din Legea nr. 132/2017 - într-o formulare aproape identică cu aceea a art. 54 alin. (1) din cuprinsul Legii nr. 136/1995 - că persoanele prejudiciate prin accidente produse de vehicule aflate în proprietatea persoanelor asigurate în România sunt obligate să solicite repararea pagubei de la asiguratorul RCA.

Această interpretare a fost, de altfel, impusă cu valoare obligatorie pentru instanțele de judecată - indiferent dacă acestea sunt civile sau penale -, conform art. 474 alin. (4) C. proc. pen., prin Decizia nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțate în recurs în interesul legii, cu mențiunea că răspunderea autorului faptei ilicite nu este exclusă, ci ea privește doar valoarea pagubei rămase neacoperită de către asigurator și care depășește limitele răspunderii acestuia.

Fiind persoane prejudiciate, atât victima accidentului de circulație, cât și furnizorul de servicii medicale trebuie să își exercite dreptul lor la despăgubire împotriva societății de asigurare, și doar pentru ceea ce depășește limita valorică a răspunderii acesteia, despăgubirea poate fi pretinsă autorului faptei ilicite.

Acest raționament nu este infirmat de art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 republicată, textul stabilind că răspunderea celui care a adus daune sănătății unei persoane se realizează potrivit legii, iar, în cazul prejudiciilor cauzate prin accidente de circulație, Legea nr. 132/2017 instituie regula conform căreia despăgubirea se acordă, cu precădere, de către asiguratorul RCA și doar valoarea din pagubă neacoperită de către acesta se suportă de către autorul accidentului.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, în măsura în care cuantumul despăgubirii se situează în limita răspunderii asigurătorului de răspundere civilă delictuală (conturate de contractul de asigurare și de lege), victima/sau furnizorul de servicii medicale este ținută să solicite repararea prejudiciului doar de la societatea de asigurare, neavând opțiunea de a pretinde acoperirea pagubei de la autorul faptei ilicite. Urmează că, în limita răspunderii asigurătorului, doar acesta are calitate procesuală pasivă, autorul faptei ilicite fiind citat în cauză doar în calitate de intervenient forțat. Pentru partea din despăgubire care depășește limita răspunderii asigurătorului, debitorul obligației de reparare a prejudiciului este însuși autorul faptei ilicite, calitatea procesuală pasivă revenindu-i acestuia.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

H. PROBE

1. Titlul problemei de drept: Admisibilitatea probelor noi în apel.²³

Materia: drept civil

Subcategoria: alte tipuri de cereri

Obiect ECRIS: apel

Acte normative incidente: art. 254 alin. (1) și alin. (2), art. 476, art. 478 alin. (2) și art. 479 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: probe noi, apel.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Cluj, în perioada 13-14 octombrie 2016.²⁴

Opinia I.N.M. asupra temei menționate, expusă la întâlnirea anterioară, însușită în majoritate de către participanți, este următoarea:

În noțiunea de probe noi ce pot fi încuviințate în apel se includ nu numai probele propuse în fața primei instanțe și care au fost respinse pentru nerespectarea condițiilor ce decurg din art. 255 și art. 258 C. proc. civ., dar și acelea care nu au fost propuse în

²³ Curtea de Apel Timișoara.

²⁴ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

fața primei instanțe. Această soluție este impusă cu precădere de dispozițiile art. 476, art. 478 alin. (2) și art. 479 alin. (2) C. proc. civ., fără a se putea opune prevederile art. 254 alin. (2) C. proc. civ., pentru următoarele argumente punctuale:

1. Din cuprinsul art. 476 alin. (2), art. 478 alin. (2) și art. 479 alin. (2) C. proc. civ. rezultă cu claritate că în apel pot fi propuse probe noi.

În absența oricărei distincții a textului legal se înțelege că se circumscriu acestei categorii și probele care nu au fost propuse în fața primei instanțe. A considera că numai anumite dovezi pot fi considerate probe noi (cu excluderea celor care nu au fost propuse în termen în fața primei instanțe), reprezintă așadar o nuanțare, ce înfrânge regula de interpretare *unde legea nu distinge nici interpretul nu trebuie să distingă* și care conduce la o restrângere nejustificată a sferei acestora, de natură să afecteze caracterul devolutiv al apelului.

Mai exact, dacă s-ar considera că, urmare a decăderii, probele care nu au fost propuse în fața primei instanțe nu ar putea fi formulate în apel, ar însemna că, în afara situației excepționale în care s-ar admite repunerea în termen a părții (instrument procedural, în cazul dat, cu valențe mai degrabă teoretice și care, în plus, ridică serioase probleme de compatibilitate semantică cu ideea de probe noi, atare dovezi fiind mai degrabă expresia dreptului de a propune probe în fața primei instanțe și nu a unui drept de a propune probe noi în apel), în apel ar putea fi administrate cu titlu de probe noi numai acele dovezi care au fost propuse în fața primei instanțe și au fost respinse pentru nerespectarea condițiilor ce decurg din art. 255 și art. 258 C. proc. civ.

Având un caracter devolutiv, apelul presupune o nouă judecată în fond, ceea ce reclamă o abordare cuprinzătoare și a probatoriului ce poate fi administrat. În acest sens trebuie înțeleasă facultatea instanței de a reface, completa și administra probe noi în apel [art. 479 alin. (2) C. proc. civ.].

2. Este adevărat că, potrivit art. 254 alin. (1) și alin. (2) C. proc. civ., probele care nu au fost propuse prin cererea de chemare în judecată sau prin întâmpinare nu mai pot fi invocate în cursul procesului, sub sancțiunea decăderii. Însă o atare sancțiune se aplică, potrivit art. 254 alin. (1) C. proc. civ., numai în măsura în care prin „lege nu se dispune altfel”. Dispozițiile din materia apelului îngăduie însă în mod expres părților să propună probe noi, astfel că se conturează existența unei excepții de la regula instituită de art. 254 C. proc. civ.

3. Nu trebuie minimalizate consecințele abordării limitate a noțiunii de probe noi asupra recursului. Este cunoscut că în recurs pot fi primite numai înscrisuri noi, așa cum prevede art. 492 C. proc. civ. Dacă interpretarea acestui articol s-ar realiza tot prin

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prisma art. 254 alin. (1) și alin. (2) C. proc. civ., ar urma ca și sfera înscrierilor ce pot fi depuse în recurs să fie considerabil limitată față de cea îndeobște acceptată în prezent în practica judiciară.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea de menținere a punctului de vedere exprimat anterior, respectiv acela de admisibilitate a probelor noi în apel.

În unanimitate, participanții au apreciat că nu se impune reluarea votării punctului de vedere anterior exprimat, cu atât mai mult cu cât pe rolul instanței supreme este înregistrată sesizarea pentru pronunțarea asupra unui recurs în interesul legii privind problema în discuție, termenul acordat fiind 30.03.2020.

I. CĂI DE ATAC

1. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea apelului incident formulat de către debitorul căruia i s-a admis contestația la executare în considerarea unuia dintre motivele invocate, apreciindu-se de către prima instanță că nu se mai impune analiza celorlalte motive, creditorul formulând apel principal prin care a criticat doar soluția asupra motivului de contestație la executare căruia i s-a dat eficiență.²⁵

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 472 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: apel incident; contestație la executare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 472 alin. (1) C. proc. civ.: „(1) Intimatul este în drept, după împlinirea termenului de apel, să formuleze apel în scris, în cadrul procesului în care se judecă apelul făcut de partea potrivnică, printr-o cerere proprie care să tindă la schimbarea hotărârii primei instanțe”.

Potrivit art. 477 alin. (1) C. proc. civ.: „Instanța de apel va proceda la rejudecarea fondului în limitele stabilite, expres sau implicit, de către apelant, precum

²⁵ Curtea de Apel Cluj

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

și cu privire la soluțiile care sunt dependente de partea din hotărâre care a fost atacată”.

Având ca premisă art. 472 alin. (1) C. proc. civ, dispoziție legală anterior reprodusă, rezultă că admisibilitatea apelului incident este subsumată cerinței ca prin intermediul său să se tindă la schimbarea hotărârii primei instanțe.

O atare condiție este îndeplinită atât în cazul în care pe calea apelului incident se urmărește reconsiderarea jurisdicțională a dispozitivului sentinței, dar și atunci când soluția atacată este încorporată considerentelor hotărârii. Această din urmă ipoteză se verifică și în contextul prezentei probleme de practică neunitară, când pe calea apelului incident se critică de către debtor soluția primei instanțe de a nu mai fi supus verificărilor sale unele dintre motivele de contestație la executare - întrucât a admis cererea în considerarea altui motiv de nelegalitate a executării silite -. Drept urmare, apelul incident, prin prisma condiției aici analizate, apare ca fiind admisibil.

În absența formulării unui apel incident, instanța de control judiciar nu ar putea, în virtutea caracterului devolutiv al apelului principal - prin care s-a criticat doar soluția asupra motivului de contestație la executare căruia i s-a dat eficiență - să se pronunțe și asupra motivelor de contestație la executare neanalizate de către prima instanță. Caracterul devolutiv al apelului este circumstanțiat prin motivele invocate în susținerea acestuia, iar instanța de apel este datoare să verifice calea de atac în limitele astfel conturate - așa cum rezultă din cuprinsul art. 477 alin. (1) C. proc. civ. -, fiind astfel exclusă analiza motivelor de contestație la executare neanalizate de către prima instanță, în absența vreunei critici care să vizeze nemijlocit refuzul primei instanțe de a se pronunța asupra lor.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul admisibilității apelului incident formulat de către debtorul căruia i s-a admis contestația la executare în considerarea unuia dintre motivele invocate, apreciindu-se de către prima instanță că nu se mai impune analiza celorlalte motive, creditorul formulând apel principal prin care a criticat doar soluția asupra motivului de contestație la executare căruia i s-a dat eficiență.

În unanimitate, participanții au decis reluarea discuțiilor în privința acestei probleme cu ocazia viitoarei întâlniri, întrucât soluționarea sa implică exprimarea votului asupra a trei chestiuni distincte de practică neunitară, ce vor fi, de asemenea, inserate în punctajul de discuții:

- soluția instanței de apel în ipoteza în care prima instanță a analizat doar unul dintre motivele de nelegalitate invocate de către contestator în cadrul contestației

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

la executare, pe care l-a găsit întemeiat, admitând, pe cale de consecință, contestația la executare, iar apelul, promovat de către intimat, vizează caracterul nelegal al soluției primei instanțe raportat la motivul de nelegalitate respectiv, motiv de nelegalitate pe care instanța de apel îl apreciază a fi neîntemeiat;

- admisibilitatea apelului incident împotriva considerentelor hotărârii primei instanțe;

- existența sau nu a cerinței de admisibilitate a apelului incident constând în necesitatea unei legături/identități în privința dispoziției din hotărârea primei instanțe atacate prin apelul incident cu cea atacată prin apelul principal.

2. Titlul problemei de drept:

Consecințele invocării în susținerea recursului a unor critici care nu pot fi încadrate în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 1-8 C. proc. civ., în situația în care recurentul a indicat formal unul dintre aceste texte legale.²⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: 486 alin. (1) și alin. (3), art. 489 alin. (1) și alin. (2)

C. proc. civ.

Cuvinte cheie: nulitatea recursului; recurs

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 486 alin. (1) C. proc. civ.: „(1) Cererea de recurs va cuprinde următoarele mențiuni:d) motivele de nelegalitate pe care se întemeiază recursul și dezvoltarea lor sau, după caz, mențiunea că motivele vor fi depuse printr-un memoriu separat”, iar alin. (3) al aceluiași articol stabilește că: „Mențiunile prevăzute la alin. (1) lit. a) și c)-e), precum și cerințele menționate la alin. (2) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității...”.

De asemenea, art. 489 C. proc. civ. prevede că: „(1) Recursul este nul dacă nu a fost motivat în termenul legal, cu excepția cazului prevăzut la alin. (3). (2) Aceeași sancțiune intervine în cazul în care motivele invocate nu se încadrează în motivele de casare prevăzute la art. 488...”.

Rezultă că recurentul este obligat ca prin chiar cererea de recurs să indice motivele de casare, precum și dezvoltarea lor. În aceste scop, el nu trebuie să se

²⁶ Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

limiteze doar la indicarea textului de legal care reglementează motivul de casare sau la o descriere sumară a acestuia care să nu permită înțelegerea criticilor formulate.

Nemotivarea recursului în termen este sancționată cu nulitatea acestuia, potrivit art. 489 alin. (1) C. proc. civ.

Aceeași sancțiune intervine și atunci când, deși motivat, criticile formulate prin cererea de recurs nu pot fi încadrate motivelor de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 1-8 C. proc. civ., conform alin. (2) al aceluiași articol.

Față de formularea limpede a acestei din urmă dispoziții legale, se impune interpretarea conform căreia nulitatea recursului intervine indiferent dacă motivarea implică - pe lângă critici ce nu pot fi subsumate motivelor de nelegalitate din cuprinsul art. 488 alin. (1) pct. 1-8 C. proc. civ. - menționarea formală a unuia dintre textele legale care reglementează motivele de casare. O astfel de mențiune nu plasează textul într-o situație de legalitate în raport de art. 489 alin. (2) C. proc. civ, cu urmarea că într-o astfel de situație instanța nu ar trebui să anuleze recursul, ci să îl analizeze pe fond. Premisa logică a soluționării pe fond a căii de atac este invocarea efectivă (nu formală) a unuia dintre motivele de casare și ea presupune verificarea de către instanța de recurs a temeiniciei susținerilor încorporate cererii de recurs, ceea ce nu se verifică în ipoteza analizată.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că invocarea în susținerea recursului a unor critici care nu pot fi încadrate motivelor de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) pct. 1-8 C. proc. civ., în situația în care recurentul a indicat formal unul dintre aceste texte legale, are drept consecință anularea recursului în condițiile art. 489 alin. (2) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea invocării din oficiu a motivului de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 6 C. proc. civ. în situația în care există contradicție între considerente și dispozitiv.²⁷

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 488 alin. (1) pct. 6, art. 489 alin. (3) C. proc. civ.

²⁷ Curtea de Apel Bacău

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: motiv de ordine publică; recurs; contradicție între considerente și dispozitiv

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 488 alin. (1) C. proc. civ.: „...6. când hotărârea nu cuprinde motivele pe care se întemeiază sau când cuprinde motive contradictorii ori numai motive străine de natura cauzei...”.

De asemenea, art. 489 alin. (3) C. proc. civ. prevede că: „Dacă legea nu dispune altfel, motivele de casare care sunt de ordine publică pot fi ridicate din oficiu de către instanță, chiar după împlinirea termenului de motivare a recursului, fie în procedura de filtrare, fie în ședință publică”.

Pentru început, menționăm că problema supusă analizei nu a fost explicitată și nu au fost identificate soluții de practică neunitară, solicitându-se un punct de vedere de principiu asupra acesteia.

Atunci când există contradicție între considerente și dispozitiv, situația este echivalentă unei nemotivări a hotărârii judecătorești, apreciere unanimă a doctrinei și jurisprudenței, ceea ce justifică incidența motivului de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 6 C. proc. civ.

Fiind un motiv de casare de ordine publică, prin prisma caracterul imperativ al normelor care reglementează obligativitatea motivării hotărârii judecătorești, acesta poate fi invocat și din oficiu de către instanța de recurs în condițiile art. 489 alin. (3) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că se verifică incidența motivului de casare de ordine publică prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 6 C. proc. civ. în situația în care există contradicție între considerente și dispozitiv, motiv care poate fi invocat și din oficiu de către instanța de recurs în condițiile art. 489 alin. (3) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea căii de atac a recursului împotriva deciziei pronunțate în apel de către tribunal, în situația în care judecătoria s-a declarat competentă să soluționeze cauza în considerarea naturii litigiului de a fi unul civil, evaluabil în

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

bani, deși acesta este, în realitate, unul de muncă sau de asigurări sociale, cauza fiind soluționată (în primă instanță și în apel) potrivit regulilor speciale de drept substanțial cuprinse în Codul muncii sau, după caz, conform celor cuprinse în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.²⁸

Materia: civil

Subcategoria: litigii de muncă și asigurări sociale

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 130 alin. (2) art. 131 alin. (1) și alin. (2) C. proc. civ., art. 483 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență, admisibilitate recurs

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 130 alin. (2) C. proc. civ.: „Necompetența materială și teritorială de ordine publică trebuie invocată de părți ori de către judecător la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii”.

De asemenea, art. 131 alin. (1) C. proc. civ. prevede că: „(1) La primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii, judecătorul este obligat, din oficiu, să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă general, material și teritorial să judece pricina, consemnând în cuprinsul încheierii de ședință temeiurile de drept pentru care constată competența instanței sesizate. Încheierea are caracter interlocutoriu. (2) În mod excepțional, în cazul în care pentru stabilirea competenței sunt necesare lămuriri ori probe suplimentare, judecătorul va pune această chestiune în discuția părților și va acorda un singur termen în acest scop”.

Potrivit art. 483 alin. (2) C. proc. civ.: „Nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)-j³), în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile pronunțate în materia protecției consumatorilor, a asigurărilor, precum și în cele ce decurg din aplicarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. De asemenea nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului”.

²⁸ Curtea de Apel Constanța

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Problema supusă analizei este circumscrisă situației practice în care judecătoria s-a declarat competentă să soluționeze cauza în considerarea naturii litigiului de a fi unul civil, evaluabil în bani, deși acesta este, în realitate, unul de muncă sau de asigurări sociale, aflat în competența de soluționare în primă instanță a tribunalului. De asemenea, înțelegem din cuprinsul materialului comunicat că în fața judecătoriei, fie nu a fost invocată excepția necompetenței materiale procesuale pentru motivul că litigiul ar fi unul de muncă sau de asigurări sociale, fie ea a fost invocată, dar a fost respinsă (și, ulterior, problema necompetenței nu a mai fost invocată în calea de atac a apelului), prima instanță fixându-și competența, în coordonatele art. 131 C. proc. civ. Totodată, la soluționarea cauzei, judecătoria și tribunalul au avut în vedere normele speciale de drept substanțial cuprinse în Codul muncii și în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

Din cuprinsul art. 483 alin. (2) C. proc. civ. rezultă că în cazul litigiilor de muncă sau de asigurări sociale legiuitorul a suprimat recursul, singura cale de atac susceptibilă a fi declanșată împotriva hotărârii primei instanțe fiind apelul. În schimb, în cazul unui litigiu de drept civil, evaluabil în bani, sunt deschise părților atât calea de atac a apelului, cât și aceea a recursului.

Apreciem că, în situația practică avută în vedere, determinarea căii de atac se impune a fi realizată în conformitate cu art. 483 alin. (2) C. proc. civ., observându-se natura reală a litigiului, de fi unul de muncă sau de asigurări sociale, independent de faptul că judecătoria, la stabilirea competenței sale, a calificat eronat cauza ca fiind una civilă, evaluabilă în bani.

Atât stabilirea competenței materiale procesuale, cât și determinarea căii de atac au la bază criteriul naturii litigiului dedus judecătii. Aprecierea eronată asupra naturii litigiului în contextul stabilirii competenței de către judecătorie are consecințe doar asupra acesteia, neexistând nicio rațiune pentru care greșeala primei instanțe ar trebui reportată și asupra problemei stabilirii căii de atac incidente.

Fixarea definitivă a competenței în favoarea judecătoriei, ca efect al aplicării art. 130 alin. (2) și a art. 131 C. proc. civ., în condițiile neinvocării excepției necompetenței materiale procesuale sau, după caz, a respingerii ei, fără ca ulterior problema necompetenței să fie invocată în apel, trebuie disociată de problema determinării căii de atac.

Rațiunea limitării în timp a momentului până la care poate fi analizată problema necompetenței (principial, până la primul termen de judecată la care părțile, legal citate, pot pune concluzii) a fost aceea de a evita prelungirea procesului civil, prin desființarea ulterioară a hotărârii pentru motive ce țin de nelegala stabilire a competenței instanței. Acest scop poate fi însă atins și dacă problema determinării căii

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de atac incidente este analizată autonom de aceea a fixării competenței materiale procesuale.

Atât competența materială procesuală, cât și căile de atac sunt reglementate de norme imperative. Derogarea pe care legiuitorul a înțeles să o instituie în privința competenței, împiedicând reevaluarea ei ulterioară, inclusiv din perspectiva unei greșite calificări a naturii litigiului dedus judecătii, nu operează și în privința căilor de atac incidente. Determinarea acestora trebuie realizată cu observarea naturii reale a litigiului dedus spre judecată. În alți termeni, imutabilitatea privește doar competența, nu și natura litigiului dedus spre judecată, care poate fi reevaluat, pentru a se da eficiență regulilor imperative aplicabile căilor de atac.

De altfel, din aceleași rațiuni, natura reală a litigiului - în cazul analizat unul de muncă sau de asigurări sociale -, este cea care trebuie avută în vedere și în privința stabilirii regulilor aplicabile taxei judiciare de timbru, raportului juridic dedus judecătii sau a celor care guvernează sarcina probei.

Considerentele mai sus expuse sunt valabile doar dacă eroarea judecătoriei privește strict determinarea competenței, nu și soluționarea pe fond a cauzei. Astfel, dacă aprecierea eronată a instanței asupra naturii obiectului litigiului se extinde și asupra soluționării fondului, în sensul că aceasta a rezolvat cauza considerând că raportul juridic dedus judecătii este unul civil (aplicând regulile de drept comun, și nu pe cele speciale, cum s-a întâmplat în speță), iar, pe calea apelului, nu a fost criticată dezlegarea instanței în această privință sau, deși apelul a vizat și acest aspect, tribunalul a menținut hotărârea primei instanțe, statuările instanțelor de fond, intrate în autoritate de lucru judecat, se impun și curții de apel care nu ar mai putea reevalua natura litigiului, considerând că acesta este unul de muncă sau de asigurări sociale, cu urmarea respingerii ca inadmisibil a recursului.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul inadmisibilității recursului declarat împotriva deciziei pronunțate în apel de către tribunal, în situația în care judecătoria s-a declarat competentă să soluționeze cauza în considerarea naturii litigiului de a fi unul civil, evaluabil în bani, deși acesta este, în realitate, unul de muncă sau de asigurări sociale, cauza fiind soluționată (în primă instanță și în apel) potrivit regulilor speciale de drept substanțial cuprinse în Codul muncii sau, după caz, conform celor cuprinse în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

J. EXECUTARE SILITĂ

1. Titlul problemei de drept:

Durata termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită a sultei stabilite printr-o hotărâre de partaj.²⁹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: acțiune în constatare, contestație la executare

Acte normative incidente: art. 676 alin. (2), art. 680 alin. (1) C.civ., art. 706 alin. (1), art. 995 alin. (4) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: sultă, hotărâre de partaj, prescripția executării silite

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 676 alin. (2) C. civ.: „Dacă bunul este indivizibil ori nu este comod partajabil în natură, partajul se va face în unul dintre următoarele moduri: a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unuia ori a mai multor coproprietari, la cererea acestora”.

De asemenea, conform art. 680 alin. (1) C. civ., ca efect al partajului: „Fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunurilor sau, după caz, al sumelor de bani ce i-au fost atribuite (...)”.

Potrivit art. 706 alin. (1) C. proc. civ.: „Dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termen de 3 ani, dacă legea nu prevede altfel. În cazul titlurilor emise în materia drepturilor reale, termenul de prescripție este de 10 ani”.

Totodată, art. 995 alin. (4) C. proc. civ.: „Executarea cu privire la bunurile împărțite poate fi cerută în termenul de prescripție de 10 ani prevăzut la art. 706”.

Cererea de partaj este una reală, având ca finalitate sistarea stării de coproprietate (sau, după caz, de indiviziune), prin transformarea cotelor-părți deținute în drepturi depline asupra bunului (bunurilor) sau sumelor de bani atribuite.

Fiind actul jurisdicțional prin care se soluționează o cerere reală, hotărârea de partaj este incontestabil pronunțată în materia drepturilor reale. Astfel, dreptul de a obține executarea silită se prescrie în termenul de 10 ani, așa cum prevede teza finală a art. 706 alin. (1) C. proc. civ. Soluția este identică, indiferent dacă executarea privește obligația de predare a bunului (bunurilor) obținut(e) în natură sau pe aceea de plată a sultei.

²⁹ Curtea de Apel Galați.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În primul rând, în afara unei distincții a legiuitorului, nicio interpretare ce impune o abordare diferențiată a duratei termenului de prescripție, după cum se urmărește predarea pe cale silită a bunului (bunurilor) primit(e) în natură sau a sultei nu poate fi primită.

În al doilea rând, atât dreptul de a cere pe cale silită predarea bunului (bunurilor) în natură, cât și dreptul de a cere pe cale silită plata sultei au natura juridică a unor drepturi de creanță. Este indiferent sub aspectul aici analizat dacă obiectul obligației puse în executare este de a preda un bun individual determinat, cel(e) atribuit(e) în natură, sau o sumă de bani, sulta (bun de gen). Singurul criteriu instituit de către legiuitor care justifică existența (și, implicit, aplicarea) unor termene diferite de prescripție a executării silite privește natura cererii de chemare în judecată care a stat la baza procesului civil, finalizat prin pronunțarea hotărârii ce constituie titlu executoriu. Astfel, dacă cererea a fost una reală, atunci termenul de prescripție este de 10 ani, iar dacă a fost una personală, atunci termenul de prescripție este cel de 3 ani. Atât dreptul de cere predarea pe cale silită a bunului (bunurilor) obținut(e) în natură, cât și dreptul de a cere silit plata sultei sunt „produsele” unei cereri reale, ceea ce impune aplicarea nediferențiată în ceea ce le privește a termenului de prescripție a executării de 10 ani.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că durata termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită a sultei stabilite printr-o hotărâre de partaj este de 10 ani, prin raportare la art. 706 alin. (1) teza a II-a C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Validare poprire. Posibilitatea terțului poprit de a formula apărări privitoare la legalitatea procedurii de executare silită prin poprire sau ele pot privi doar raportul de drept substanțial dintre acesta și debitorul urmărit.³⁰

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: validare poprire

Acte normative incidente: art. 787 alin. (5), art. 790 alin. (3) și (4) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: validare poprire, terț poprit, apărări vizând legalitatea executării silite, contestație la executare.

³⁰ Curtea de Apel Timișoara

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 787 alin. (5) C. proc. civ., terțul poprit nu va putea face contestație împotriva popririi; el își va formula apărările în instanța de validare.

Potrivit art. 790 alin. (3) teza finală C. proc. civ., în instanța de validare, terțul poprit poate opune creditorului următor toate excepțiile și mijloacele de apărare pe care le-ar putea opune debitorului, în măsura în care ele se întemeiază pe o cauză anterioară popririi.

Alin. (4) al aceluiași articol specifică faptul că, dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța îi va da o hotărâre de validare a popririi, prin care îl va obliga pe terțul poprit să îi plătească creditorului, în limita creanței, suma datorată debitorului, iar, în caz contrar, va hotărî desființarea popririi.

Opinia I.N.M. este aceea că în instanța de validare terțul poprit nu poate invoca apărări specifice contestației la executare pe care le-ar fi putut invoca debitorul poprit împotriva creditorului poprit (lipsa titlului executoriu, prescripția dreptului de a obține executarea silită etc.), ci exclusiv apărări ce țin de inexistența obligațiilor ce îi incumbă (lipsa creanței debitorului poprit față de terțul poprit, caracterul incert sau neexigibil al acesteia, lipsa comunicării către terțul poprit a adresei de înființare a popririi etc.), pentru următoarele considerente punctuale:

- interdicția exercitării contestației la executare de către terțul poprit, prevăzută de art. 787 alin. (5) teza I C. proc. civ., nu este limitată exclusiv la inadmisibilitatea căii procedurale a contestației la executare, ci include și inadmisibilitatea invocării unor apărări în cadrul căii procedurale a validării de poprire ce pot fi proprii numai unei contestații la executare; cu alte cuvinte, inadmisibilitatea nu vizează exclusiv exercițiul cererii în justiție, ci și pe cel al apărărilor;

∨ acceptând o interpretare contrară, nu s-ar justifica rațiunea interzicerii demersului procedural al contestației la executare, în condițiile în care terțului poprit oricum i s-ar permite să invoce apărările proprii unei contestații la executare în cadrul validării de poprire;

∨ nu se poate considera că eventualul interes al terțului poprit de a contesta executarea silită în sensul de a paraliza demersul creditorului împotriva sa se naște abia în momentul introducerii cererii de validare a popririi, căci un atare interes apare încă din momentul primirii de către terțul poprit a adresei de înființare a popririi, moment care marchează nașterea obligațiilor sale față de creditorul următor; în acest context, nu există nicio justificare rezonabilă pentru care s-ar interzice legal exercitarea contestației la executare [demers care poate fi promovat de orice persoană interesată

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prin raportare la art. 712 alin. (1) C. proc. civ.], dar s-ar permite invocarea unor apărări proprii acestei căi procedurale în fața instanței de validare, cu singura diferențiere, din perspectiva terțului poprit, că acesta nu ar mai respecta termenul de introducere al contestației la executare prevăzut de art. 715 alin. (1) C. proc. civ.;

- art. 787 alin. (5) teza a II-a C. proc. civ., potrivit căruia terțul poprit își va formula apărărea în instanța de validare, trebuie corelat cu art. 790 alin. (3) teza finală C. proc. civ., care face referire la apărărea pe care terțul poprit le poate face în fața acestei instanțe, înțelegându-se prin "apărări" toate excepțiile și mijloacele de apărare pe care terțul poprit le-ar putea opune *debitorului său*, în măsura în care ele se întemeiază pe o cauză anterioară popririi; prin urmare, apărărea din cadrul validării de poprire aflate la îndemâna terțului poprit sunt cele vizând raportul juridic obligațional existent între el și debitorul poprit (creditorul terțului poprit), iar nu cele referitoare la raportul juridic existent între creditorul poprit și debitorul poprit;

- din dispozițiile art. 790 alin. (4) C. proc. civ. rezultă că analiza instanței de validare este circumscrisă verificării aspectului dacă "terțul poprit datorează sume de bani debitorului", prin urmare această instanță nu procedează la analiza legalității executării silit similare instanței investite cu soluționarea unei contestații la executare;

- eventualul interes al terțului poprit de a invoca nelegalitatea executării silit pentru a paraliza demersul creditorului în validarea de poprire inițiată împotriva sa, de principiu, nu poate fi considerat unul cu caracter personal și legitim pentru a se impune protejarea sa;

∨ astfel, în primul rând, din moment ce obligația terțului poprit față de debitor este una certă, lichidă și exigibilă, acesta are oricum obligația de a plăti suma respectivă debitorului său, fiind indiferent, din perspectiva sa, că plătește suma debitorului său sau că o plătește creditorului debitorului său, în ambele cazuri operând același efect liberator;

∨ în al doilea rând, terțul poprit nu este parte sau participant în executarea silită, nefiind inclus în enumerarea art. 644 alin. (1) și art. 645 alin. (1) C. proc. civ., pentru a invoca apărări proprii debitorului vizând nelegalitatea executării silit, executarea silită nefiind demarată împotriva sa;

- împrejurarea că terțul poprit poate invoca în fața instanței de validare că adresa de înființare a popririi prezintă anumite vicii (de exemplu, nu a fost comunicată la sediul terțului poprit, conține denumirea greșită a terțului poprit etc.), iar adresa de înființare a popririi constituie totuși un act de executare, nu are semnificația faptului că acesta invocă apărări proprii unei contestații la executare, căci în raport cu terțul poprit această adresă nu constituie un act de executare, ci o notificare vizând executarea unor obligații ce-i incumbă;

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- a permite terțului poprit să invoce în cadrul procesului de validare a popririi motive de nelegalitate a executării silitе, în privința cărora debitorul ar fi decăzut din dreptul de a le mai invoca, fiind împlinit termenul de exercitare a contestației la executare, ar conduce la blocarea modalității de executare a popririi prin demersul unui terț, fiind eludată sancțiunea procedurală specificată; hotărârea pronunțată în validarea de poprire este în mod cert opozabilă și obligatorie atât față de debitor, cât și față de creditor, ambii fiind alături de terțul poprit părți în validarea de poprire, potrivit art. 790 alin. (3) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în instanța de validare terțul poprit nu poate invoca apărări specifice contestației la executare pe care le-ar fi putut invoca debitorul poprit împotriva creditorului poprit (lipsa titlului executoriu, prescripția dreptului de a obține executarea silită etc.), ci exclusiv apărări ce țin de inexistența obligațiilor ce îi incumbă (lipsa creanței debitorului poprit față de terțul poprit, caracterul incert sau neexigibil al acesteia, lipsa comunicării către terțul poprit a adresei de înființare a popririi etc.).

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Valoarea de titlu executoriu a unui contract de locațiune pentru chiria datorată de locatar aferentă perioadei anterioare înregistrării respectivului contract la organele fiscale.³¹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 1798 C. civ., art. 632 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contract de locațiune, titlu executoriu

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1798 C. civ.: „Contractele de locațiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale, precum și cele încheiate în formă autentică constituie titluri executorii pentru plata chiriei la termenele și în modalitățile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege”.

³¹ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

De asemenea, art. 632 alin (2) C. proc. civ. prevede: „Constituie titluri executorii hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare”.

Observând (cu precădere) teza I a art. 1798 C. civ. reiese că un înscris ce încorporează un contract de locațiune este titlu executoriu pentru plata chiriei dacă poartă semnătura părților (fiind deci perfectat sub semnătură privată) și a fost înregistrat la organele fiscale.

Odată îndeplinite aceste exigențe, înscrisul este titlu executoriu pentru obligația de plată a chiriei în integralitatea ei, independent de faptul că o parte a acesteia a devenit scadentă anterior momentului înregistrării contractului de locațiune la organele fiscale.

Această concluzie reiese din formularea neechivocă a art. 1798 C. civ., care atribuie fără nicio distincție valoare executorie contractului de locațiune în ceea ce privește realizarea obligației de plată a chiriei.

Susținerea că înscrisul nu este titlu executoriu pentru partea din creanță exigibilă anterior datei înregistrării contractului de locațiune la organele fiscale nu poate fi primită și din perspectiva unui alt argument. Această susținere ar putea fi (re)formulată în următorii termeni: contractul de locațiune este titlu executoriu pentru plata chiriei numai dacă obligația de plată nu a devenit scadentă anterior înregistrării actului juridic la organele fiscale, ceea ce echivalează cu extinderea sferei condiționărilor de care depinde valoarea executorie a locațiunii. O astfel de extindere nu poate fi însă decât expresia voinței legiuitorului, singurul în măsură să stabilească exigențele cărora le este subsumat caracterul executoriu al unui înscris - art. 632 alin. (2) C. proc. civ. Cum art. 1798 C. civ. (și niciun alt text legal) nu prevede o astfel de condiție, nu putem decât conchide că teza subordonării valorii executorii a contractului de locațiune neîmplinirii scadenței obligației de plată a chiriei la data înregistrării contractului de locațiune la organele fiscale excede cadrului legislativ existent și intră astfel în coliziune cu art. 632 alin. (2) C. proc. civ. anterior invocat.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea a recunoașterii valorii de titlu executoriu contractului de locațiune pentru obligația de plată a chiriei, în integralitatea ei, independent de faptul că o parte a acesteia a devenit scadentă anterior momentului înregistrării actului juridic la organele fiscale.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

4. Titlul problemei de drept:

Stabilirea sumei definitive datorate cu titlu de penalități, în baza art. 906 alin. (4) C. proc. civ., atunci când obligația prevăzută în titlul executoriu este determinabilă, constând în plata salariilor convenite pentru o anumită perioadă anterioară, iar prin încheierea pronunțată în baza art. 906 alin. (3) raportat la alin. (2) C. proc. civ. nu s-a determinat valoarea acesteia, singura evaluare fiind realizată de către creditor pe baza aprecierii sale proprii prin cererea formulată pentru stabilirea sumei definitive a penalităților.³²

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 906 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: penalități, executare obligație de a face.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 906 C. proc. civ: „(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare. (2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu. (3) Atunci când obligația are un obiect evaluabil în bani, penalitatea prevăzută la alin. (2) poate fi stabilită de instanță între 0,1% și 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligației. (4) Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere, dată cu citarea părților. Creditorul poate solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu își execută obligația prevăzută în titlu executoriu, până la stingerea ei completă ...”.

Pentru început, subliniem că aplicarea procedurii prevăzute de art. 906 C. proc. civ. privește doar obligațiile care nu pot fi aduse la îndeplinire decât de către debitorul însuși, sfera sa de aplicare fiind deci limitată la obligațiile *intuitu personae*. Obligația de

³² Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

a achita drepturi salariale convenite pentru o anumită perioadă anterioară nu se circumscrie, însă, acestei categorii. Urmează că în cazul acestui tip de obligație (de achitare a salariului restant), în vederea executării ei silite, creditorul trebuie să recurgă la regulile de procedură drept comun ce guvernează urmărirea mobilă și imobiliară.

Cât privește interpretarea ce se impune a fi oferită art. 906 alin. (2)-(4) C. proc. civ., constatăm că aceste dispoziții stabilesc în termeni neechivoci că în cadrul procedurii reglementate de alin. (3) raportat la alin. (2), dacă obligația ce se execută are un conținut evaluabil în bani, instanța fixează cuantumul penalității pentru fiecare zi de întârziere, prin aplicarea unui procentaj, cuprins între 0,1% și 1%, la valoarea obligației, ceea ce implică în mod indubitabil și determinarea cuantumului acesteia. Prin încheierea pronunțată în condițiile alin. (4) instanța doar fixează suma definitivă datorată cu titlu de penalități, în raport de numărul de zile care s-au scurs de la data stabilirii lor.

Aceeași concluzie se fundamentează și pe un argument de interpretare logică. Instituirea a două proceduri, de stabilirea a cuantumului penalității, în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ., și de fixare a sumei definitive, conform art. 906 alin. (4) C. proc. civ., a avut ca menire să confere debitorului un răgaz suficient (de minim 3 luni de la data comunicării primei încheieri, de stabilire a valorii penalității) pentru ca, sub amenințarea iminentă a unor penalități, acesta să își execute în natură obligația *intuitu personae* asumată. Eficiența acestui mecanism cominator este circumscrișă informării debitorului asupra cuantumului exact al penalității datorate pentru fiecare zi de întârziere, deziderat care nu ar putea fi atins (decât parțial) atunci când acestuia i se comunică un algoritm de calcul, ceea ce se întâmplă atunci când valoarea efectivă a obligației (dacă este una evaluabilă în bani) ce se execută nu a fost stabilită de către instanță prin încheierea pronunțată în condițiile art. 906 alin. (3) raportat la alin. (2) C. proc. civ.

Subliniem că instanța care pronunță încheierea prevăzută de art. 906 alin. (4) C. proc. civ. nu are competența de a realiza un control de legalitate asupra încheierii pronunțate în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ. Dacă valoarea obligației (apte a fi evaluate pecuniar) nu a fost determinată prin încheierea pronunțată în condițiile art. 906 alin. (3) raportat la alin. (2) C. proc. civ., instanța investită cu soluționarea cererii de fixare a sumei definitive a penalităților este dator să o realizeze ea însăși, având în vedere caracterul definitiv al încheierii de stabilire a penalităților, hotărâre judecătorească a cărei existență nu poate fi ignorată. Determinarea valorii obligației se realizează pe baza probatoriului administrat, cu citarea părților, nefiind suficientă evaluarea realizată de către creditor potrivit aprecierii proprii prin cererea formulată pentru stabilirea sumei definitive a penalităților.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că, atunci când obligația prevăzută în titlul executoriu este determinabilă, constând în plata salariilor convenite pentru o anumită perioadă anterioară, nu este aplicabilă procedura prevăzută de art. 906 C. proc. civ., nefiind în discuție executarea unei obligații *intuitu personae*.

Interpretarea literală și logică a art. 906 alin. (2)-(4) C. proc. civ. conduce la concluzia că stabilirea cuantumului penalității se realizează prin încheierea pronunțată în condițiile alin. (2) și alin. (3) ale art. 906 C. proc. civ. Atunci când obligația *intuitu personae* este evaluabilă în bani, acest demers implică și determinarea cuantumului obiectului obligației, în funcție de care se stabilește valoarea penalității datorate pentru o zi de întârziere. Prin încheierea pronunțată în condițiile alin. (4) instanța doar fixează suma definitivă datorată cu titlu de penalități, în raport de numărul de zile care s-au scurs de la data stabilirii lor.

Instanța care pronunță încheierea prevăzută de art. 906 alin. (4) C. proc. civ. nu este competentă să realizeze un control de legalitate asupra încheierii pronunțate în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ. Dacă valoarea obligației (apte a fi evaluate pecuniar) nu a fost determinată prin încheierea pronunțată în condițiile art. 906 alin. (3) raportat la alin. (2) C. proc. civ., instanța investită cu soluționarea cererii de fixare a sumei definitive a penalităților este datoare să o realizeze ea însăși, având în vedere caracterul definitiv al încheierii de stabilire a penalităților, hotărâre judecătorească a cărei existență nu poate fi ignorată. Determinarea valorii obligației se realizează pe baza probatoriului administrat, cu citarea părților, nefiind suficientă evaluarea realizată de către creditor potrivit aprecierii proprii prin cererea formulată pentru stabilirea sumei definitive a penalităților.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

5. Titlul problemei de drept:

Data de la care se calculează penalitățile reglementate de art. 906 C. proc. civ.³³

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: obligație de a face

Acte normative incidente: art. 906 C. proc. civ.

³³ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: penalități, executare obligație de a face

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 906 C. proc. civ: „(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare. (2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu. (3) Atunci când obligația are un obiect evaluabil în bani, penalitatea prevăzută la alin. (2) poate fi stabilită de instanță între 0,1% și 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligației. (4) Dacă în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere, dată cu citarea părților. Creditorul poate solicita fixarea sumei definitive cu titlu de penalități de întârziere după trecerea fiecărui termen de 3 luni în care debitorul nu își execută obligația prevăzută în titlu executoriu, până la stingerea ei completă...”

Au fost exprimate trei soluții posibile asupra datei de la care se calculează penalitățile prevăzute de art. 906 C. proc. civ. Astfel, s-a considerat că această dată este: aceea a expirării termenului de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării silite; momentul comunicării încheierii pronunțate în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ.; aceea a pronunțării încheierii date în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ.

Apreciem că data de la care se calculează penalitățile reglementate de art. 906 C. proc. civ. este aceea a pronunțării încheierii date în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ.

În primul rând, obligația de achitare a penalităților se naște ca efect al încheierii pronunțate în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ. În aceste condiții, nu s-ar putea susține că ea există sau că a devenit exigibilă anterior acestui moment, respectiv de la expirarea termenului de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării silite, dată de la care ea ar trebui să fie calculată.

În al doilea rând, potrivit formulării clare a art. 906 alin. (4) C. proc. civ., doar termenul de 3 luni pentru executarea în natură a obligației *intuitu personae* curge de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității. Nu există nicio rațiune ca data de la care încep să curgă (de când se calculează) penalitățile să fie deplasată în timp la

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

momentul comunicării acestei încheieri, atât timp cât ea este pronunțată în cadrul unei proceduri contradictorii, cu citarea părților, astfel că debitorul nu ar putea reproșa necunoașterea existenței și derulării acestei proceduri, cu urmarea că exigibilitatea acestora ar trebuie deplasată la data comunicării încheierii.

În al treilea rând, raportarea momentului de început al calculului acestor penalități la data comunicării încheierii ar fi de natură să conducă la soluții inechitabile atât timp cât quantumul acestora ar fi lăsat pe seama unor factori exteriori și fluctuanți de la o situație la alta (precum data redactării încheierii, rapiditatea comunicării ei în raport de momentul redactării).

În considerarea noilor argumente avute în vedere, ne pronunțăm în sensul reconsiderării unei soluții anterioare, în cadrul căreia am susținut opinia curgerii penalităților de la data comunicării încheierii pronunțate în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ., punct de vedere exprimat în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor civile ale curților de apel care a avut loc la Curtea de Apel Bacău în perioada 23-24 iunie 2016 și adoptat de către participanți cu majoritate³⁴.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că data de la care se calculează penalitățile reglementate de art. 906 C. proc. civ. este aceea a pronunțării încheierii date în condițiile art. 906 alin. (2) și alin. (3) C. proc. civ.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

6. Titlul problemei de drept:

Înteruperea cursului termenului de prescripție a executării silite ca efect al actelor de executare efectuate în cadrul unui dosar execuțional în cadrul căruia s-a dispus încetarea executării silite în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., dacă ulterior creditorul se adresează altui executor pentru realizarea pe cale silită a creanței sale.³⁵

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 703 alin. (1), art. 705 alin. (1), art. 708 alin. (1), 709 alin. (1) C. proc. civ.

³⁴ Minuta poate fi consultată la adresa <http://I.N.M.-lex.ro/drept-civil-si-drept-procesual-civil-2/>.

³⁵ Curtea de Apel Alba-Iulia

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Cuvinte cheie: prescripția dreptului de a obține executarea silită; întreruperea cursului prescripției; reluarea executării silite

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 703 alin. (1) C. proc. civ.: „Executarea silită încetează dacă: ... 2. nu mai poate fi efectuată ori continuată din cauza lipsei de bunuri urmăribile sau a imposibilității de valorificare a unor astfel de bunuri; 3. creditorul a renunțat la executare”.

Conform art. 705 alin. (1) C. proc. civ.: „În cazurile prevăzute la art. 703 alin. (1) pct. 2 se poate cere reluarea executării silite, înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită”.

De asemenea, art. 708 alin. (1) C. proc. civ.: „Cursul prescripției se suspendă: ... 3. cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate ori își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire”.

În conformitate cu art. 709 alin. (1) C. proc. civ.: „Cursul prescripției se întrerupe: ... 4. pe data îndeplinirii în cursul executării silite a unui act de executare”, iar, potrivit alin. (3) al aceluiași articol: „Prescripția nu este întreruptă dacă executarea silită a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la ea”.

Apreciem că actele de executare silită, efectuate într-un dosar execuțional în cadrul căruia s-a dispus încetarea executării silite potrivit art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., au aptitudinea de a întrerupe cursul termenului prescripție a dreptului de a cere executarea silită, efect întreruptiv ce poate fi valorificat ulterior dacă creditorul se adresează altui executor pentru realizarea pe cale silită a creanței sale.

În primul rând, art. 709 alin. (1) pct. 4 C. proc. civ. se referă la întreruperea cursului prescripției executării ca urmare a efectuării unui act de executare silită, fiind indiferent dacă acest efect întreruptiv este valorificat într-un alt dosar de executare decât cel în cadrul căruia s-a efectuat actul. Dosarul de executare constituie cadrul formal (administrativ) de realizare a executării silite, executare care își păstrează caracterul unitar indiferent de numărul acestor dosare. Prin urmare, odată ce a operat întreruperea cursului prescripției, devine fără relevanță cadrul formal (dosarul) în cadrul căruia ea este invocată.

În al doilea rând, art. 709 alin. (3) C. proc. civ. nu enumeră încetarea executării silite, ce a intervenit în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., printre cazurile care fac ineficientă întreruperea cursului prescripției, ceea ce nu poate decât să întărească convingerea că efectul întreruptiv atașat efectuării unor acte de executare

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

silită, atunci când executarea a încetat în condițiile articolului menționat anterior, își păstrează pe deplin eficacitatea.

Opțiunea creditorului de a executa silit creanța al cărei titular este, apelând la un alt executor judecătoresc (cu urmarea constituirii unui nou dosar execuțional), nu are vocația de a exprima voința tacită a acestuia de a renunța la executarea silită. Pentru a produce efecte juridice o manifestare de voință exprimată tacit trebuie să fie neîndoielnică. Or, ceea ce transpare cu evidență dintr-un atare comportament este, din contră, dorința acestuia de a obține executarea pe cale silită a creanței (deci de a persevera în ideea că doar executarea silită este mijlocul de valorificare a creanței sale), cu singura deosebire că a înțeles să apeleze în acest scop la un alt executor judecătoresc. Alegerea unui alt executor în vederea executării silite, nefiind așadar un act de renunțare la executarea silită, nu s-ar putea susține, în raport de art. 709 alin. (3) C. proc. civ., că întreruperea prescripției executării, ce a operat ca urmare a efectuării unor acte de executare silită în dosarul anterior, și-ar fi pierdut eficacitatea. De altfel, renunțarea la executarea silită este o cauză de încetare a ei, în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ. Or, premisa unei atare manifestări este existența pendinte a unei executări, ceea ce nu se verifică în situația analizată, din moment ce ea a încetat în condițiile art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ.

Împrejurarea dacă art. 708 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ. - text aplicabil neîndoielnic în situații reluării executării silite în condițiile art. 705 alin. (1) C. proc. civ. - este incident sau nu în cazul în care creditorul alege calea sesizării altui executor, ulterior încetării executării silite în temeiul art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., nu are nicio valoare argumentativă în contextul problemei aici discutate, care vizează efectul întreruptiv al prescripției executării atașat actelor de executare silită efectuate în dosarul anterior și nu pe aceea a suspendării cursului prescripției executării silite.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că actele de executare silită, efectuate într-un dosar execuțional în cadrul căruia s-a dispus încetarea executării silite potrivit art. 703 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ., au aptitudinea de a întrerupe cursul termenului prescripției dreptului de a cere executarea silită, efect întreruptiv ce poate fi valorificat ulterior, dacă creditorul se adresează altui executor judecătoresc pentru realizarea pe cale silită a creanței sale.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

7. Titlul problemei de drept:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Caracterul de titlu executoriu al unui contract de antrepriză, în condițiile în care art. 1869 și art. 2386 pct. 6 C. civ. recunosc antreprenorului un drept de ipotecă legală pentru garantarea plății prețului datorat pentru lucrare.³⁶

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 1869, art. 2386 pct. 6, art. 2431 C. civ., art. 632 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contract de antrepriză; titlu executoriu; contract de ipotecă; ipotecă legală

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1869 C. civ.: „Pentru garantarea plății prețului datorat pentru lucrare, antreprenorul beneficiază de o ipotecă legală asupra lucrării, constituită și conservată în condițiile legii.”

De asemenea, art. 2386 pct. 6 C. civ. prevede că: „În afara altor cazuri prevăzute de lege, beneficiază de ipotecă legală:... arhitecții și antreprenorii care au convenit cu proprietarul să edifice, să reconstruiască sau să repare un imobil, asupra imobilului, pentru garantarea sumelor datorate acestora, însă numai în limita sporului de valoare realizat”.

Conform art. 2431 C. civ.: „Contractele de ipotecă valabil încheiate sunt, în condițiile legii, titluri executorii.”

Conform art. 632 alin. (2) C. proc. civ.: „Constituie titluri executorii hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare.”

În contextul problemei supuse analizei, reținem că tezei finale a art. 632 alin. (2) C. proc. civ. i se poate atribui o dublă semnificație: doar legea poate conferi unui înscris valoare de titlu executoriu; cazurile în care un înscris are valoare de titlu executoriu sunt expres prevăzute de lege.

Aceste constatări odată făcute, reținem că înscrisului ce constată contractul de antrepriză nu i se poate recunoaște valoarea de titlu executoriu, în absența unei dispoziții legale exprese în acest sens. Pentru aceleași rațiuni, împrejurarea că art. 1869 și art. 2386 pct. 6 C. civ. recunosc antreprenorului un drept legal de ipotecă este, la

³⁶ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

rândul ei, insuficientă pentru a califica contractul de antrepriză ca fiind un titlu executoriu pentru valorificarea pe cale silită a garanției reale.

Este adevărat că art. 2431 C. civ. atribuie valoare executorie contractului de ipotecă. Referirea la contract indică indubitabil că norma privește doar ipoteca convențională, nu și pe cea legală. Prin urmare, acest text nu ar putea fi interpretat ca reprezentând sursa legală pretinsă de art. 632 alin. (2) C. proc. civ. ce ar conferi contractului de antrepriză valoare de titlu executoriu pentru ipoteca recunoscută prin lege antreprenorului pentru garantarea plății prețului lucrării executate.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instituirea prin art. 1869 și art. 2386 pct. 6 C. civ. a unui drept de ipotecă legală în favoarea antreprenorului nu are și semnificația considerării contractului de antrepriză ca fiind titlu executoriu pentru realizarea pe cale silită a garanției reale.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

8. Titlul problemei de drept:

Legalitatea executării silită declanșate împotriva comisiei județene de fond funciar, care a refuzat aducerea la îndeplinire a obligației stabilite în sarcina ei, de emitere a titlului de proprietate asupra unui teren, atunci când prin aceeași hotărâre judecătorească ce constituie titlu executoriu comisia locală a fost obligată la punerea în posesie a creditorului asupra aceluiași teren, iar această obligație nu a fost adusă la îndeplinire.³⁷

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare silită

Acte normative incidente: art. 5, art. 36 alin. (1) din Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, a modelului și modului de atribuire a titlurilor de proprietate, precum și punerea în posesie a proprietarilor, aprobat prin H.G. nr. 890/04.08.2005, art. 713 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: fond funciar, contestație la executare silită, titlu de proprietate, punere în posesie.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

³⁷ Curtea de Apel Timișoara

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Potrivit art. 5 din Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, a modelului și modului de atribuire a titlurilor de proprietate, precum și punerea în posesie a proprietarilor, aprobat prin H.G. nr. 890/04.08.2005: „Comisiile comunale, orășenești sau municipale au următoarele atribuții principale: ... i) pun în posesie, prin delimitare în teren, persoanele îndreptățite să primească terenul, completează fisele de punere în posesie a acestora, după validarea de către comisia județeană a propunerilor făcute, și le înmânează titlurile de proprietate, potrivit competențelor ce le revin”.

De asemenea, art. 36 alin. (1) din același act normativ prevede că: „Pe baza documentațiilor înaintate de comisiile locale, care cuprind anexele validate, planurile parcelare, procesele-verbale de punere în posesie și schițele terenurilor, comisia județeană emite titlurile de proprietate ...”.

Iar art. 713 alin. (1) C. proc. civ. stabilește că: „Dacă executarea silită se face în temeiul unei hotărâri judecătorești sau arbitrale, debitorul nu va putea invoca pe cale de contestație motive de fapt sau de drept pe care le-ar fi putut opune în cursul judecății în primă instanță sau într-o cale de atac ce i-a fost deschisă”.

Cu titlu preliminar, evidențiem că problema supusă analizei este una care vizează legalitatea executării silite, și nu legalitatea hotărârii judecătorești pronunțate.

Această precizare este importantă, întrucât caracterul conform (legal) al executării silite trebuie raportat la statuările instanței judecătorești, și nicidecum la dispozițiile legale de drept substanțial care au stat la baza pronunțării hotărârii ce constituie titlu executoriu, în cazul analizat cele încorporate art. 5 lit. i) și art. 36 alin. (1) din Regulamentul aprobat prin H.G. nr. 890/04.08.2005.

Este real că, în conformitate cu art. 5 lit. i) și art. 36 alin. (1) anterior menționate, activitatea comisiei județene, de emitere a titlului de proprietate, este plasată în timp ulterior punerii în posesie asupra terenului, activitate ce revine în sarcina comisiei locale. Cu toate acestea, o astfel de succesiune a activităților celor două entități implicate poate avea relevanță în faza de executare silită doar dacă ea a fost reflectată ca atare în cuprinsul hotărârii judecătorești ce constituie titlu executoriu. În absența unor dispoziții ale instanței în acest sens, comisia județeană nu ar putea opune în mod întemeiat refuzul său de emitere a titlului de proprietate atât timp cât nu a avut loc punerea în posesie asupra terenului. În alți termeni, invocarea unei anumite succesiuni în executarea obligațiilor stabilite prin titlul executoriu în sarcina a doi debitori nu poate avea alt izvor decât hotărârea judecătorească, ea neputând fi dedusă din cuprinsul unor elemente extrinseci conținutului acesteia, fie ele

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

chiar dispoziții legale (de drept substanțial) care însă nu au fost reflectate în cuprinsul actului jurisdicțional pus în executare.

Nemulțumirile legate de modalitatea în care instanța a receptat normele de drept substanțial au natura juridică a unor apărări de fond care pot fi invocate doar prin intermediul căilor de atac deschise împotriva hotărârii judecătorești. Nefiind așadar invocate aspecte care pun în discuție legalitatea executării silită, partea, în cauză comisia județeană de fond funciar, nu are deschisă calea contestației la executare, așa cum rezultă fără echivoc din cuprinsul art. 713 alin. (1) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că executarea silită declanșată împotriva comisiei județene de fond funciar, care a refuzat aducerea la îndeplinire a obligației stabilite în sarcina ei, de emitere a titlului de proprietate asupra unui teren, atunci când prin aceeași hotărâre judecătorească comisia locală de fond funciar a fost obligată la punerea în posesie a creditorului asupra aceluiași teren, iar această obligație nu a fost adusă la îndeplinire, este legală atât timp cât din cuprinsul titlului executoriu (hotărâre judecătorească) nu rezultă o anumită ordine de executare a obligațiilor stabilite în sarcina celor doi debitori.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M., cu mențiunea că remediul procedural aflat la îndemâna părții în acest caz este reprezentat de contestația la executare reglementată de art. 712 alin. (2) sau, după caz, de procedura lămuririi hotărârii reglementată de art. 443 C. proc. civ.

9. Titlul problemei de drept:

Modul de verificare a respectării limitei maxime a onorariului executorului judecătoresc.³⁸

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 125 (actual art. 265) C. fiscal, art. 125 (actual art. 269) C. fiscal, art. 670 alin. (2) C. proc. civ.

Cuvânt cheie: onorariu executor judecătoresc

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

³⁸ Curtea de Apel Ploiești

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Această problemă a fost discutată în cadrul întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Timișoara, în perioada 19-20 noiembrie 2015.

Redăm în continuare punctul de vedere prezentat de I.N.M., opiniile exprimate de către participanți, precum și rezultatul votului, cu mențiunea că referirile la dispozițiile legale incidente au în vedere și numerotarea actuală a textelor legale:

„Verificarea respectării plafonului maximal al onorariului executorului judecătoresc va fi raportată la onorariul stabilit de executor, fără a lua în considerare, în privința acestei verificări, TVA aferentă onorariului.

Atât Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, cât și Ordinul nr. 2550/2006 privind aprobarea onorariilor minime și maxime pentru serviciile prestate de executorii judecătorești reglementează limite maxime pentru onorariul executorului judecătoresc.

Potrivit art. 125 din Codul fiscal (actual art. 265 din Codul fiscal, s.n. S.I.V.), taxa pe valoarea adăugată este un impozit indirect datorat la bugetul statului. În raport cu dispozițiile art. 127 alin. (1)-(2) - actual art. 269 alin. (1) și alin. (2), s.n. S.I.V. - din aceeași reglementare [potrivit căroră „(1) Este considerată persoană impozabilă orice persoană care desfășoară, de o manieră independentă și indiferent de loc, activități economice de natura celor prevăzute la alin. (2), oricare ar fi scopul sau rezultatul acestei activități. (2) În sensul prezentului titlu, activitățile economice cuprind activitățile producătorilor comercianților sau prestatorilor de servicii, inclusiv activitățile extractive, agricole și activitățile profesiilor libere sau asimilate acestora. De asemenea, constituie activitate economică exploatarea bunurilor corporale sau necorporale în scopul obținerii de venituri cu caracter de continuitate”], activitatea de executare silită este una economică, supusă TVA.

Calificarea ca impozit indirect este importantă și delimitează TVA de impozitele directe, precum impozitul pe profit ori impozitul pe venit. În cazul acestui din urmă impozit, executorul judecătoresc, prin forma în care își exercită profesia, datorează un impozit, determinat procentual, de 16% din venitul net. În consecință, suma care corespunde acestui impozit - impozitul pe venit, este suportată direct de executorul judecătoresc, fiind inclusă, ca impozit direct, în onorariul perceput pentru activitățile corespunzătoare diferitelor atribuții exercitate în această calitate, inclusiv onorariul pentru efectuarea executării silite.

Debitorul TVA nu este executorul judecătoresc, ci creditorul, în calitate de beneficiar al acestei activități economice (astfel caracterizată de către art. 127 din Codul fiscal, actul normativ care reglementează acest impozit indirect). Executorul judecătoresc, ca și notarul public, este cel care colectează de la beneficiarul activității

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

(creditorul) acest impozit indirect, cu obligația de a-l vira creditorului real al sumei colectate cu acest titlu, și anume bugetul de stat ca parte a bugetului general consolidat.

În condițiile în care creditorul, ca beneficiar al activității de executare silită definite ca activitate economică supusă impozitului indirect reprezentat de TVA, este obligat, o dată cu onorariul de executare (ca onorariu care include impozitul pe venit, datorat, ca impozit direct, de către executorul judecătoresc), să plătească executorului judecătoresc, ca organ colector al impozitului indirect, și suma care reprezintă TVA, plata acestei sume, ca plată accesorie celei a onorariului execuțional, devine, la rândul ei, o cheltuială de executare imputabilă debitorului, în conformitate cu art. 670 alin. (2) C. Pr. Civ.

Opiniile exprimate de participanții la întâlnire au fost:

S-a susținut că onorariul maximal trebuie să includă și TVA, fiind aduse următoarele argumente:

- predictibilitatea onorariului pentru beneficiarul serviciului taxabil, inclusiv pentru debitor; rațiunea stabilirii onorariilor maxime vizează cunoașterea de către beneficiarul serviciului prestat de către executor a sumei pe care trebuie să o plătească;
- onorariile stabilite pentru categorii profesionale similare (de exemplu, avocați) includ și TVA;
- plătitorii de TVA, inclusiv executorul judecătoresc, beneficiază de anumite facilități (de exemplu, deduceri pentru bunurile achiziționate etc.).

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea de menținere a punctului de vedere exprimat anterior de către participanți, respectiv acela de includere a TVA în onorariul maximal al executorului judecătoresc.

În unanimitate, participanții au apreciat că nu se impune reluarea votării punctului de vedere anterior exprimat.

10. Titlul problemei de drept:

Incidența perimării executării silite în cazul urmăririi prin poprire, înființată asupra contului bancar al debitorului, dacă nu a fost virată executorului judecătoresc nicio sumă de bani de către terțul poprit, soldul contului fiind zero, și au trecut mai mult de 6 luni de la data înființării popririi.³⁹

³⁹ Curtea de Apel Galați

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare silită

Acte normative incidente: art. 389 alin. (1), art. 390 alin. (1), 454 alin. (1), art. 457 alin. (1¹) din vechiul C. proc. civ.

Cuvinte cheie: primare executare silită; poprire

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 389 alin. (1) din vechiul C. proc. civ.: „(1) Dacă creditorul a lăsat sa treacă 6 luni de la data îndeplinirii oricărui act de executare, fără să fi urmat alte acte de urmărire, executarea se primă de drept și orice parte interesată poate cere desființarea ei.”

Conform art. 390 alin. (1) din vechiul C. proc. civ.: „Dispozițiile art. 387 și 389 nu se aplică în cazurile când legea încuviințează executarea fără somație”.

Art. 454 alin. (1) din vechiul C. proc. civ.: „Poprirea se înființează fără somație, prin adresa însoțită de o copie certificată de pe titlul executoriu, comunicata celei de-a treia persoane arătate la art. 452, înștiințându-se totodată și debitorul despre măsura luata”.

Iar art. 457 alin. (1¹) din vechiul C. proc. civ. „În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul executării silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cat și încasările viitoare”.

Apreciem că în situația supusă analizei nu intervine primarea executării silite pentru motivele detaliate în continuare.

În cazul popririi, art. 454 alin. (1) C. proc. civ. instituie regula executării fără somație, iar art. 390 alin. (1) C. proc. civ. exclude incidența primării atunci când executarea silită se realizează fără somație. În absența vreunei distincții a legiuitorului, art. 390 alin. (1) C. proc. civ. se aplică urmării silite prin poprire, indiferent dacă au fost efectuate sau nu plăți din contul debitorului deschis la terțul poprit.

Rațiunea primării este de a-l sancționa pe creditor care rămâne nejustificat în pasivitate, fără să ia măsuri în vederea efectuării actelor de executare silită a căror succesiune este impusă de normele procedurale. Odată înființată poprirea asupra contului debitorului deținut la terțul poprit, instituție bancară, niciun act de executare silită nu se mai impune a fi îndeplinit pentru realizarea creanței. Poprirea vizează atât sumele actuale, cât și pe cele viitoare, iar până la momentul alimentării contului debitorului cu lichidități niciun demers din partea creditorului sau al executorului judecătoresc nu mai este necesar, astfel că sancționarea creditorului pentru o pretinsă pasivitate a acestuia apare ca nejustificată.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că nu intervine perimarea executării silite în cazul urmării silite prin poprire, înființate asupra contului bancar al debitorului, atunci când nu a fost virată executorului judecătoresc nicio sumă de bani de către terțul poprit, soldul contului fiind zero, dacă au trecut mai mult de 6 luni de la data înființării popririi.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

11. Titlul problemei de drept:

Natura juridică a termenului de 3 zile prevăzut de art. 666 alin. (1) C. proc. civ.⁴⁰

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 666 alin. (1) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: executare silită, încuviințare executare silită, executor judecătoresc

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Conform art. 666 alin. (1) C. proc. civ.: „În termen de maximum 3 zile de la înregistrarea cererii, executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie certificată de el pentru conformitate cu originalul, cererea creditorului, titlul executoriu, încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) și dovada achitării taxei judiciare de timbru”.

Prealabil, menționăm că materialul comunicat se limitează la a solicita un punct de vedere de principiu asupra naturii juridice a termenului de 3 zile reglementat de art. 666 alin. (1) C. proc. civ., fără a se explicita în ce constă problema supusă dezbaterii și care sunt soluțiile de practică neunitară pe care le-ar fi generat.

Apreciem că art. 666 alin. (1) C. proc. civ. instituie un termen procedural relativ, cu urmarea că nerespectarea sa nu atrage decăderea din dreptul executorului judecătoresc de a cere încuviințarea executării silite. Singura sancțiune posibilă în cazul încălcării sale ar putea fi angajarea răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc.

⁴⁰ Curtea de Apel Bacău

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că termenul de 3 zile prevăzut de art. 666 alin. 1 C. proc. civ. este unul procedural relativ, cu urmarea că încălcarea sa nu atrage decăderea executorului judecătoresc din dreptul de a cere încuviințarea executării silită.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

12. Titlul problemei de drept:

Momentul de la care începe să curgă prescripția dreptului de a obține executarea silită a ratelor din cadrul unui contract de credit bancar. Inaplicabilitatea art. 2.526 C. civ.⁴¹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 2.526 C. civ., art. 706 alin. (2) teza I, art. 711 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: contract de credit, prescripția dreptului de a obține executarea silită.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 706 alin. (2) teza I C. proc. civ., termenul de prescripție începe să curgă de la data când se naște dreptul de a obține executarea silită.

În conformitate cu art. 711 C. proc. civ., prevederile prezentului capitol (*n.n.* - Prescripția dreptului de a obține executarea silită) se completează cu dispozițiile Codului civil privitoare la prescripția extinctivă.

Art. 2.526 C. civ. prevede că atunci când este vorba de prestații succesive, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă de la data la care fiecare prestație devine exigibilă, iar dacă prestațiile alcătuiesc un tot unitar, de la data la care ultima prestație devine exigibilă.

Art. 706 alin. (2) teza I C. proc. civ. conține regula generală în ceea ce privește momentul de început al curgerii prescripției dreptului de a obține executarea silită, aceasta aplicându-se independent dacă prestația executată silită are caracter *uno icto* sau succesiv. Ca atare, aceasta este regula aplicabilă în materie, iar nu cea prevăzută

⁴¹ Curtea de Apel Alba Iulia.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

de art. 2.526 C. civ. ce constituie regula în ceea ce privește momentul de început al curgerii prescripției dreptului material la acțiunea în executarea prestațiilor succesive.

Din moment ce ambele texte reglementează reguli în privința momentului de început al unor prescripții distincte, nu se va aplica art. 711 C. proc. civ. vizând completarea dispozițiilor Codului de procedură civilă cu cele ale Codului civil din materia prescripției dreptului material la acțiune.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că momentul de la care începe să curgă prescripția dreptului de a obține executarea silită a ratelor din cadrul unui contract de credit bancar este cel conferit de art. 706 alin. (2) teza I C. proc. civ., iar nu de art. 2.526 teza finală C. civ., prescripția începând să curgă de la momentul la care fiecare rată de credit a devenit susceptibilă de executare silită.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

K. PROCEDURI SPECIALE

1. Titlul problemei de drept:

În acțiunile care au ca obiect partaj judiciar, stabilirea termenului de plată a sumelor ce se cuvin celorlalți coproprietari, datorate de către coproprietarul căruia i-a fost atribuit definitiv bunul, se face din oficiu sau la cerere?⁴²

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: partaj judiciar

Acte normative incidente: art. 397 alin. (3) art. 990 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: termen de plată; partaj judiciar; atribuire definitivă

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Conform art. 397 alin. (3) C. proc. civ.: „În cazurile în care instanța poate da termen pentru executarea hotărârii, ea va face aceasta prin chiar hotărârea care dezleagă pricina, arătând și motivele pentru care a acordat termenul. Debitorul nu va putea cere termen de plată, dacă debitorului i s-a acordat un termen rezonabil de plată de către creditor ori a avut posibilitatea să execute într-un termen rezonabil, calculat de la data comunicării cererii de chemare în judecată, în conformitate cu

⁴² Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

prevederile art. 1.522 din Codul civil și nici dacă la data pronunțării subzistă vreunul dintre motivele prevăzute la art. 675 alin. (1) ”.

Potrivit art. 990 C. proc. civ.: „La cererea unuia dintre coproprietari, instanța, ținând seama de împrejurările cauzei, pentru motive temeinice, va putea să îi atribuie bunul direct prin hotărârea asupra fondului procesului, stabilind totodată sumele ce se cuvin celorlalți coproprietari și termenul în care este obligat să le plătească”.

Față de formularea fără echivoc a art. 990 C. proc. civ., considerăm că stabilirea termenului de plată se realizează din oficiu de către instanța de judecată investită cu soluționarea cererii de partaj judiciar.

Textul instituie o excepție - permisă legiuitorului - de la regula acordării doar la cerere a termenului de plată, așa cum este ea conturată de art. 397 alin. (3) C. proc. civ. Fiind instituit în folosul exclusiv al debitorului obligației de plată (coproprietarul căruia i-a fost atribuit bunul în natură), credem că nimic nu îl împiedică pe acesta să renunțe la acest beneficiu acordat de către legiuitor.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instanța va stabili din oficiu termenul de plată a sumelor ce se cuvin celorlalți coproprietari, datorate de către coproprietarul căruia i-a fost atribuit definitiv bunul. Coproprietarul debitor poate însă renunța la acest beneficiu acordat de către legiuitor.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

II. DREPT CIVIL

1. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea acțiunii având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară.⁴³

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: hotărâre care să țină loc de act autentic

⁴³ Curtea de Apel Bacău

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Acte normative incidente: art. 5 alin. (1) Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, Codul civil

Cuvinte cheie: teren extravilan, carte funciară, promisiune de vânzare, hotărâre care să țină loc de contract de vânzare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cu titlu preliminar, menționăm că în materialul comunicat nu a fost descrisă în concret problema de practică neunitară, solicitându-se, în principiu, un punct de vedere cu privire la admisibilitatea acțiunii având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară.

Menționăm că această problemă, tot la nivel de principiu, a fost discutată în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Oradea, în perioada 06-07 iunie 2019, punctul de vedere prezentat de I.N.M. însușit de participanți cu unanimitate de voturi, fiind următorul⁴⁴:

„Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, în toate cazurile în care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de contract de vânzare-cumpărare, acțiunea este admisibilă numai dacă antecontractul este încheiat potrivit prevederilor Legii nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare, și ale legislației în materie, precum și dacă sunt întrunite condițiile prevăzute la art. 3, 4 și 9 din prezenta lege, iar imobilul ce face obiectul antecontractului este înscris la rolul fiscal și în cartea funciară.

Prin Decizia nr. 24/2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-a stabilit că dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate

⁴⁴ Minuta întâlnirii poate fi consultată la adresa: <http://I.N.M.-lex.ro/drept-civil-si-drept-procesual-civil-2/>

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului, cu modificările și completările ulterioare, se aplică promisiunilor bilaterale de vânzare-cumpărare privind terenuri agricole situate în extravilan, încheiate anterior intrării în vigoare a acestui act normativ, indiferent de momentul sesizării instanței. Instanța de judecată poate dispune îndeplinirea formalităților în vederea obținerii avizelor prevăzute la art. 3 și art. 9 din Legea nr. 17/2014, cu modificările și completările ulterioare, de la autoritățile competente și parcurgerii procedurii privind respectarea dreptului de preempțiune prevăzut de art. 4 din același act normativ, în cursul judecății.

Întrucât prin acțiunea prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, creditorul tinde la executarea silită în natură a obligației de a face izvorâte din antecontract, finalitatea urmărită prin promovarea acesteia este suplinirea consimțământului promitentului-vânzător, fiind însă necesară îndeplinirea celorlalte condiții pentru încheierea vânzării.

În vederea pronunțării unei hotărâri care ține loc de act de vânzare-cumpărare pentru terenurile situate în extravilan, Legea nr. 17/2014, în forma în vigoare, prevede alături de condițiile generale de fond și formă ale antecontractului de vânzare, condiții de validitate speciale privitoare la: obținerea, în condițiile legii, a avizelor prevăzute de art. 3 din lege, exercitarea dreptului legal de preempțiune instituit de art. 4 și obținerea avizului final prevăzut de art. 9 din același act normativ, înscrierea terenului agricol situat în extravilan la rolul fiscal și înscrierea terenului agricol situat în extravilan în cartea funciară.

Cerința înscrierii terenului situat în extravilan în cartea funciară este prevăzută în mod expres în dispozițiile legale analizate drept condiție de admisibilitate a cererii, astfel că, dacă se constată că ea nu este îndeplinită, acțiunea va fi respinsă ca fiind inadmisibilă.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în ipoteza în care bunul ce constituie obiectul antecontractului de vânzare este un teren extravilan care nu este înscris în cartea funciară, cererea de pronunțare a unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare va fi respinsă ca fiind inadmisibilă.”

În unanimitate, participanții au apreciat că nu se impune reluarea votării punctului de vedere anterior exprimat.

2. Titlul problemei de drept:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Aplicarea art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011, ce instituie o limitare a dobânzii convenționale, în sensul că aceasta nu poate depăși dobânda legală cu mai mult de 50% pe an, clauzei de evaluare anticipată a daunelor-interese moratorii.⁴⁵

Materia: civil

Subcategoria: pretenții/alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 1 și art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011

Cuvinte cheie: dobândă legală; daunei-interese moratorii.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1 din O. G. nr 13/2011: „(1) Părțile sunt libere să stabilească, în convenții, rata dobânzii atât pentru restituirea unui împrumut al unei sume de bani, cât și pentru întârzierea la plata unei obligații bănești. (2) Dobânda datorată de debitorul obligației de a da o sumă de bani la un anumit termen, calculată pentru perioada anterioară împlinirii termenului scadenței obligației, este denumită dobândă remuneratorie. (3) Dobânda datorată de debitorul obligației bănești pentru neîndeplinirea obligației respective la scadență este denumită dobândă penalizatoare. (4) Dacă nu se precizează altfel, termenul dobândă din prezenta ordonanță privește atât dobânda remuneratorie, cât și dobânda penalizatoare. (5) Prin dobândă se înțelege nu numai sumele socotite în bani cu acest titlu, ci și alte prestații, sub orice titlu sau denumire, la care debitorul se obligă drept echivalent al folosinței capitalului”.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) din același act normativ: „În raporturile juridice care nu decurg din exploatarea unei întreprinderi cu scop lucrativ, în sensul art. 3 alin. (3) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, dobânda nu poate depăși dobânda legală cu mai mult de 50% pe an”.

Textul supus analizei se referă la dobândă, ceea ce prin prisma unei interpretări logice conduce la concluzia că ea privește în egală măsură dobânda remuneratorie, cât și pe aceea penalizatoare.

De altfel, orice ambiguitate asupra sferei de aplicare a textului legal analizat este substanțial diminuată prin chiar indicațiile legiuitorului din conținutul art. 1 alin. (4) din O.G. nr. 13/2011, conform cărora referirile din cuprinsul actului normativ la dobândă trebuie înțelese că privesc atât dobânda remuneratorie cât și pe aceea penalizatoare.

⁴⁵ Curtea de Apel Timișoara

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Aceleași valențe semantice trebuie acordate termenului de dobândă utilizat de către legiuitor în cuprinsul art. 1 alin. (5) din O. G. nr. 13/2011 [ce succede așadar tocmai dispoziției cu valoare explicativă din cuprinsul alin. (4)]. Deși nu excelează prin acuratețe, referirea la dobândă, ca reprezentând echivalentul folosinței unei sume de bani, nu amputează semnificația dublă a termenului. În cele din urmă, principial, fie că este vorba de dobânda remuneratorie, fie că în discuție este dobânda penalizatoare, ea (dobânda) reprezintă în oricare dintre cele două ipostaze expresia valorică a privării unei persoane de folosința unei sume de bani. De altfel, tocmai această notă comună explică vocația de convertire a dobânzii remuneratorii într-una moratorie, așa cum se întâmplă în cazul reglementat de art. 1535 alin. (2) C. civ. Conform acestei dispoziții legale, dacă dobânda remuneratorie datorată pentru perioada anterioară scadenței este mai mare decât dobânda legală, daunele moratorii se stabilesc la nivelul aplicabil înainte de scadență. Practic, dobânda remuneratorie devine etalonul de fixare a valorii dobânzii moratorii.

Chiar dacă s-ar considera că art. 1 alin. (5) s-ar referi doar la dobânda remuneratorie, o atare interpretare nu ar anula cu nimic din vocația generală de aplicare a alin. (4), text care ar urma să își găsească aplicarea ori de câte ori este folosit doar termenul de dobândă, fără altă indicație legislativă, așa cum se întâmplă în cazul art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011.

În cele din urmă, dacă art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011 ar fi interpretat restrictiv, în sensul că s-ar aplica numai dobânzii legale remuneratorii, scopul instituirii sale - acela de a descuraja reglementarea convențională a unei dobânzi într-un quantum excesiv - ar fi substanțial compromis. Confruntate fiind cu o limitare legală a cuantumului dobânzii legale remuneratorii, părțile ar recurge foarte probabil la construcția juridică a simulației, deghizând clauza remuneratorie într-una penalizatoare. Doar aplicarea nedistinctivă a textului analizat dobânzii remuneratorii și celei penalizatoare poate satisface pe deplin rațiunea dispoziției legale.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că art. 5 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011, ce instituie o limitare a dobânzii convenționale, în sensul că aceasta nu poate depăși dobânda legală cu mai mult de 50% pe an, se aplică și clauzei de evaluare anticipată a daunelor-interese moratorii.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Transmiterea pe cale accesorie a beneficiului clauzei penale prin care au fost evaluate daunele-interese moratorii, atunci când ele au devenit scadente înainte de data la care a fost perfectată cesiunea de creanță.⁴⁶

Materia: civil

Subcategoria: pretenții/alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 1540, art. 1568 alin. (1), art. 1576 C. civ.

Cuvinte cheie: clauză penală, daune-interese moratorii

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1540 C. civ. „(1) Nulitatea obligației principale o atrage pe aceea a clauzei penale. Nulitatea clauzei penale nu o atrage pe aceea a obligației principale. (2) Penalitatea nu poate fi cerută atunci când executarea obligației a devenit imposibilă din cauze neimputabile debitorului”.

Conform art. 1568 alin. (1) C. civ: „Cesiunea de creanță transferă cesionarului: a) toate drepturile pe care cedentul le are în legătură cu creanța cedată; b) drepturile de garanție și toate celelalte accesorii ale creanței cedate”.

Potrivit art. 1576 C. civ.: „Dacă nu s-a convenit altfel, dobânzile și orice alte venituri aferente creanței, devenite scadente, dar neîncasate încă de cedent, se cuvin cesionarului, cu începere de la data cesiunii”.

Subliniem cu titlu preliminar că în materialul comunicat nu a fost detaliată problema suspusă dezbaterii și nu au fost identificate soluții de practică neunitară, solicitându-se o poziție de principiu asupra ei.

Clauza penală este accesorie în raport de obligația principală, existența ei fiind de neconceput în absența unui context contractual, rolul ei fiind acela de evaluare anticipată a unui eventual prejudiciu înregistrat de către creditor. Deși accesorialitatea clauzei penale nu este stipulată în mod expres în dispozițiile codului civil, ea este unanim recunoscută în doctrină și jurisprudență, una dintre expresiile dependenței clauzei penale în raport de obligația principală găsindu-și reglementarea în cuprinsul art. 1540 C. civ. reprodus anterior.

Fiind accesorie, clauza penală se transmite ca efect al cesiunii de creanță odată cu transmiterea creanței, așa cum prevede art. 1568 alin. (1) lit. b) C. civ.

⁴⁶ Curtea de Apel Bacău

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În absența unei distincții a legiuitorului, este indiferent dacă clauza penală privește evaluarea unor daune-interese moratorii scadente sau nu la momentul la care s-a realizat cesiunea de creanță.

Este însă posibil ca părțile să convină ca daunele-interese moratorii datorate până la data scadenței să revină cedentului (fie că au fost evaluate sau nu pe cale convențională). În absența unei astfel de înțelegeri, ele se cuvin cesionarului, așa cum stipulează neîndoielnic art. 1576 C. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul transmiterii pe cale accesorie a beneficiului clauzei penale prin care au fost evaluate daunele-interese moratorii, atunci când ele au devenit scadente înainte de data la care a fost perfectată cesiunea de creanță.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea obligării asigurătorului de răspundere civilă obligatorie auto la plata către terțul păgubit de daune-interese moratorii, egale cu dobânda legală penalizatoare prevăzută de O.G. nr. 13/2011. Momentul de la care începe să curgă dobânda legală penalizatoare.⁴⁷

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 1381 alin. (2) și alin. (3), art. 1385 alin. (1) și alin. (3), art. 1386 alin. (1), art. 1523 alin. (2) lit. e), art. 1531 alin. (1) și alin. (2) C. civ., art. 1535 alin. (1) și alin. (3), art. 1536 C. civ., art. 14 alin. (1), art. 21 alin. (5) din Legea nr. 132/2017

Cuvinte cheie: răspundere civilă auto; dobândă legală penalizatoare

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Conform art. 1381 C. civ: „... (2) Dreptul la reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat. (3) Dreptului la reparație îi sunt aplicabile, de la data nașterii sale, toate dispozițiile legale privind executarea, transmisiunea, transformarea și stingerea obligațiilor...”.

⁴⁷ Curtea de Apel Cluj

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Potrivit art. 1385 C. civ.: „(1) Prejudiciul se repară integral, dacă prin lege nu se prevede altfel...(3) Despăgubirea trebuie să cuprindă pierderea suferită de cel prejudiciat, câștigul pe care în condiții obișnuite el ar fi putut să îl realizeze și de care a fost lipsit, precum și cheltuielile pe care le-a făcut pentru evitarea sau limitarea prejudiciului...”

În conformitate cu art. 1386 alin. (1) din același act normativ: „Repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situației anterioare, iar dacă aceasta nu este cu putință ori dacă victima nu este interesată de reparația în natură, prin plata unei despăgubiri, stabilite prin acordul părților sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească”.

Art. 1531 C. civ. prevede că: „(1) Creditorul are dreptul la repararea integrală a prejudiciului pe care l-a suferit din faptul neexecutării. (2) Prejudiciul cuprinde pierderea efectiv suferită de creditor și beneficiul de care acesta este lipsit. La stabilirea întinderii prejudiciului se ține seama și de cheltuielile pe care creditorul le-a făcut, într-o limită rezonabilă, pentru evitarea sau limitarea prejudiciului...”

Conform art. 1535 C. civ.: „(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, în quantumul convenit de părți sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic...(3) Dacă nu sunt datorate dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală, creditorul are dreptul, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit”.

Art. 1536 C. civ. stabilește că: „În cazul altor obligații decât cele având ca obiect plata unei sume de bani, executarea cu întârziere dă întotdeauna dreptul la daune-interese egale cu dobânda legală, calculată de la data la care debitorul este în întârziere asupra echivalentului în bani al obligației, cu excepția cazului în care s-a stipulat o clauză penală ori creditorul poate dovedi un prejudiciu mai mare cauzat de întârzierea în executarea obligației”.

De asemenea, art. 14 alin. (1) din Legea nr. 132/2017 prevede că: „Despăgubirile se acordă în quantum egal cu întinderea prejudiciului până la limita maximă de răspundere a asigurătorului RCA care este egală cu cea mai mare valoare dintre limita de răspundere prevăzută în legislația aplicabilă și cea prevăzută în contractul RCA, iar asigurătorul este obligat să comunice valoarea maximă de despăgubire, la cererea păgubitului sau a mandatarului acestuia, în termen de 7 zile calendaristice”.

Iar, potrivit art. 21 din Legea nr. 132/2017: „... (4) Despăgubirea se plătește de către asigurătorul RCA în termen de 10 zile de la data acceptării ofertei de despăgubire prevăzută la alin. (1) lit. a) sau de la data la care asigurătorul RCA a primit o hotărâre

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

juducătorească definitivă sau acordul entității de soluționare a litigiului cu privire la suma de despăgubire pe care este obligat să o plătească. Documentele care stau la baza cererii de despăgubire sunt stabilite prin reglementări ale A.S.F. (5) Dacă asigurătorul RCA nu își îndeplinește obligațiile în termenul prevăzut la alin. (4) sau și le îndeplinește defectuos, inclusiv dacă diminuează nejustificat despăgubirea sau întârzie achitarea despăgubirii, acesta este obligat la plata unor penalități de 0,2% pe zi de întârziere calculate la nivelul sumei de despăgubire convenită sau la diferența de sumă neachitată. Plata penalităților se face odată cu plata despăgubirii...”.

Odată menționate dispozițiile legale incidente problemei analizate, reținem că victima unei fapte ilicite este îndreptățită la repararea integrală a prejudiciului, regulă cu valoarea de principiu, prevăzută de art. 1385 alin. (1) și de art. 1531 alin. (1) C. civ.

Ca o consecință, debitorul este obligat să repare atât pierderea efectiv suferită de către creditor (*damnum emergens*), cât și beneficiul nerealizat (*lucrum cessans*).

Dreptul la reparație se naște de la data cauzării prejudiciului, conform art. 1381 alin. (2) C. civ. De la această dată creditorul poate pretinde repararea în natură sau în echivalent a prejudiciului, dreptul de opțiune al victimei fiind unul discreționar, așa cum rezultă din cuprinsul art. 1386 alin. (1) C. civ.

Dreptul la reparație este cert, exigibil și determinat sau, cel puțin determinabil (atunci când reparația se realizează prin echivalent), încă de la data producerii prejudiciului, astfel se explică aplicarea în ceea ce-l privește a dispozițiilor legale privind executarea, transmiterea, transformarea și stingerea obligațiilor. Doar lichidarea sa, în cazul reparației prin echivalent, adică determinarea efectivă a cuantumului despăgubirii, se realizează prin hotărârea instanței de judecată, atunci când părțile nu au stabilit ele însele prin acordul lor care este valoarea acesteia - art. 1386 alin. (1) C. civ.

Din moment ce dreptul la reparație există, este exigibil, determinat (după caz, determinabil) încă de la data cauzării pagubei, iar debitorul este de drept în întârziere de la acest moment - potrivit art. 1523 alin. (2) lit. e) C. civ. - orice amânare, dincolo de această dată a executării obligației, este de natură să lipsească creditorul de folosul pe care l-ar fi putut obține dacă datoria ar fi fost imediat adusă la îndeplinire.

Acest prejudiciu ce decurge din întârzierea în executarea obligației de reparație nu poate fi plasat în afara limitelor răspunderii delictuale. El nu reprezintă altceva decât beneficiul nerealizat, ca parte componentă a pagubei înregistrate de victimă și a cărei reparare integrală se impune în virtutea principiului consacrat de art. 1385 alin. (1) și de art. 1531 alin. (1) C. civ.

Data de la care sunt datorate aceste despăgubiri pentru întârziere, precum și cuantumul lor sunt stabilite de art. 1535 și art. 1536 C. civ.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Observând aceste dispoziții legale, dar și particularitățile raportului juridic de răspundere civilă delictuală, constatăm că, atunci când obligația de reparație este una pecuniară, daunele interese-moratorii se datorează de la data scadenței, conform art. 1535 C. civ., în cazul nostru de la momentul producerii prejudiciului. Dacă obligația de reparație este una de a face (alta decât una pecuniară, e.g. obligația de reparare în natură a daunelor cauzate bunurilor proprietatea victimei), daunele-interese moratorii se datorează de la data punerii în întârziere, conform art. 1536 C. civ., în cazul nostru tot de la data producerii prejudiciului. În oricare dintre cele două situații, daunele-interese moratorii sunt egale cu dobânda legală (ce reprezintă nivelul primar de despăgubire), dacă nu se face dovada unei pagube mai mari, conform art. 1535 alin. (1) și alin. (3), precum și a art. 1536 C. civ. Constituind evaluarea legală a unor despăgubiri moratorii, dobânda legală ce se acordă în condițiile dispozițiilor legale menționate este una penalizatoare, în sensul art. 1 alin. (3) din O.G. nr. 13/2011.

În conformitate cu art. 14 alin. (1) din Legea nr. 13/2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie, asigurătorul este îndatorat, în temeiul contractului de asigurare, să achite despăgubirea datorată de către asiguratul de răspundere delictuală în cuantum egal cu întinderea prejudiciului până la limita maximă de răspundere a asigurătorului RCA, care este egală cu cea mai mare valoare dintre limita de răspundere prevăzută în legislația aplicabilă și cea prevăzută în contractul RCA. În această limită maximă, asigurătorul trebuie așadar să repare prejudiciul înregistrat de victima accidentului în integralitatea sa, ceea ce presupune ca despăgubirea să acopere atât paguba efectiv suferită de către victimă, cât și beneficul nerealizat. Pentru repararea acestei din urmă componente a prejudiciului, urmează că asigurătorul va achita și daunele-interese moratorii la care creditorul este îndreptățit, așa cum s-a arătat în alineatele anterioare.

Apreciem că dobânda legală penalizatoare poate fi acordată, chiar dacă asigurătorul și-a îndeplinit obligațiile a căror nerespectare atrage aplicarea penalităților la care se referă art. 21 alin. (5) din Legea nr. 132/2017, în considerarea finalității lor diferite. În timp ce dobânda legală penalizatoare are ca scop să repare prejudiciul înregistrat de către creditor sub forma beneficiului nerealizat, penalitățile reglementate de art. 21 alin. (5) din Legea nr. 132/2017 au ca menire să sancționeze asigurătorul pentru neîndeplinirea obligațiilor expres prevăzute în sarcina sa de actul normativ menționat. Rezultă din formularea neechivocă a art. 21 alin. (5) că textul distinge între penalități și despăgubirea datorată victimei. Or, din moment ce legiuitorul nu include penalitățile pe care le reglementează despăgubirii, ci le juxtapune acesteia, este neîndoielnic că ele nu servesc acoperirii prejudiciului înregistrat de către creditor, ci au un caracter eminentemente punitiv.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că asigurătorul de răspundere civilă obligatorie auto poate fi obligat la plata de daune-interese moratorii către terțul păgubit, egale cu dobânda legală penalizatoare prevăzută de O.G. nr. 13/2011, calculată de la data producerii prejudiciului.

Participanții au decis amânarea discutării temei pentru următoarea întâlnire, în vederea identificării jurisprudenței în materie; totodată, tema va fi înaintată pentru dezbateră și întâlnirii președinților secțiilor specializate (foste comerciale) ale instanței supreme și curților de apel.

5. Titlul problemei de drept:

Includerea relației dintre unchi/mătușă și nepot de frate/soră în noțiunea de membru de familie prevăzută de art. 5 din Legea nr. 217/2003.⁴⁸

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: ordin de protecție

Acte normative incidente: art. 5 alin. (1) lit. a), art. 23 din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice

Cuvinte cheie: membru de familie; ordin de protecție

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 217/2003: „În sensul prezentei legi, prin membru de familie se înțelege: a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, soții și copiii acestora, precum și persoanele devenite rude prin adopție, potrivit legii...”.

Conform art. 23 alin. (1) din cuprinsul aceluiași act normativ: „Persoana a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol printr-un act de violență din partea unui membru al familiei poate solicita instanței ca, în scopul înlăturării stării de pericol, să emită un ordin de protecție ...”.

Noțiunea de membru de familie privește și relația dintre frați și surori, soții și copiii acestora, așa cum rezultă din art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 217/2003. Drept urmare, trebuie considerați ca fiind reciproc membri de familie frații între ei, dar și cumnații (soții fraților și surorilor). Tot astfel, sunt între ei membri de familie frații vis-a-vis de copiii altui frate, ipoteză care privește tocmai relația dintre unchiul/mătușă și nepotul de frate/soră, dar și pe aceea dintre copiii fraților între ei (verișorii primari).

⁴⁸ Curtea de Apel Cluj

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul includerii relației dintre unchi/mătușă și nepot de frate/soră în noțiunea de membru de familie prevăzută de art. 5 din Legea nr. 217/2003.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

6. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea acțiunii prin care se solicită de către reclamanta direcția de asistență socială și protecția copilului menținerea măsurii plasamentului și delegarea atribuțiilor privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești cu privire la persoana și bunurile copilului de la primarul unității administrative teritoriale către directorul direcției de asistență socială și protecția Copilului, ca urmare a modificării dispozițiilor legale care stabilesc persoana care exercită drepturile și obligațiile părintești pe perioada măsurii de protecție specială, inițial indicată ca fiind aceea a primarului, iar ulterior identificată ca fiind directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.⁴⁹

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: plasament

Acte normative incidente: art. 2, art. 62 alin. (2), art. 66 alin. (3), art. 72 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

Cuvinte cheie: plasament

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În conformitate cu art. 2 din Legea nr. 272/2004: „(1) Prezenta lege, orice alte reglementări adoptate în domeniul respectării și promovării drepturilor copilului, precum și orice act juridic emis sau, după caz, încheiat în acest domeniu se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului. (2) Interesul superior al copilului se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socioafectiv și la viața de familie. (3) Principiul interesului superior al copilului este impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal. (4) Principiul interesului superior al copilului va prevala în toate

⁴⁹ Curtea de Apel București

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

demersurile și deciziile care privesc copiii, întreprinse de autoritățile publice și de organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de instanțele judecătorești...”.

Potrivit art. 62 alin. (2) din Legea nr. 272/2004 în forma anterioară modificării survenite prin Legea nr. 257/2013: „Drepturile și obligațiile părintești în situația copilului pentru care nu a putut fi instituită tutela și pentru care instanța a dispus măsura plasamentului sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite de către președintele consiliului județean, respectiv de către primarul sectorului municipiului București”.

Potrivit art. 66 alin. (3) din Legea nr. 272/2004: „Drepturile și obligațiile părintești față de copil pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. a), precum și în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. c) și d) sunt exercitate de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului..”

Conform art. 72 din cuprinsul aceluiași act normativ: „(1) Împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială, dispuse de comisia pentru protecția copilului sau de instanța judecătorească, trebuie verificate trimestrial de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului. (2) În cazul în care împrejurările prevăzute la alin. (1) s-au modificat, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze de îndată comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească, în vederea modificării sau, după caz, a încetării măsurii...”.

În principal, problema de practică neunitară privește interpretarea art. 72 din Legea nr. 272/2004, mai exact dacă această dispoziție legală permite schimbarea jurisdicțională a măsurii plasamentului sub aspectul persoanei care exercită drepturilor și obligațiilor părintești cu privire la persoana și bunurile copilului, în condițiile survenirii modificării dispozițiilor legale care stabilesc persoana care exercită drepturile și obligațiile părintești pe perioada măsurii de protecție specială, inițial indicată ca fiind aceea a primarului, iar ulterior identificată ca fiind directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Apreciem că un răspuns pozitiv se impune în considerarea argumentelor detaliate în continuare.

Textul analizat condiționează posibilitatea modificării măsurii de protecție specială de schimbarea împrejurărilor care au stat la baza stabilirii ei. Semnificația imediată a noțiunii de împrejurări care au condus la instituirea măsurii plasamentului este aceea că ea vizează aspecte factuale privitoare la situația personală a minorului. Textul nu exclude, ci, din contră, în absența vreunei circumstanțieri, îngăduie o interpretare mai cuprinzătoare.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Modificarea administrativă operată în sfera competențelor persoanelor care au atribuții în exercitarea drepturilor și obligațiilor minorului trebuie inclusă în categoria împrejurărilor apte să justifice schimbarea conținutului măsurii plasamentului în limitele aici discutate. Altminteri, există riscul ca, deși transferate formal (în plan administrativ) atribuțiile ce vizează exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești să nu poată fi exercitate în fapt, cu un potențial de vătămare a intereselor minorilor și de încălcare astfel a unui dintre principiile fundamentale ale Legii nr. 272/2004.

De altfel, schimbarea legislativă intervenită are drept scop tocmai o mai bună ocrotire a interesului superior al copilului, astfel că, și din această perspectivă, transpunerea sa faptică pe calea acțiunii declanșate este pe deplin justificată.

O astfel de modificare nu echivalează unei aplicări retroactive a legii noi față de aspectul că măsura vizează schimbarea pentru viitor a situației minorului sub aspectul persoanei căreia îi revine competența de a exercita drepturile și obligațiile părintești pe durata măsurii plasamentului.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul admisibilității acțiunii prin care se solicită de către reclamanta direcția de asistență socială și protecția copilului menținerea măsurii plasamentului și delegarea atribuțiilor privind exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești cu privire la persoana și bunurile copilului de la primarul unității administrative teritoriale către directorul direcției de asistență socială și protecția copilului, ca urmare a modificării dispozițiilor legale care stabilesc persoana care exercită drepturile și obligațiile părintești pe perioada măsurii de protecție specială, inițial indicată ca fiind aceea a primarului, iar ulterior identificată ca fiind directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

7. Titlul problemei de drept:

Bunurile ce pot fi acordate în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013 - posibilitatea acordării în compensare a unui imobil - construcție, folosit de chiriași în temeiul unor contracte de închiriere încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995. Momentul până la care reclamantul poate indica bunurile solicitate în compensare. Schimbarea în apel a bunurilor solicitate în compensare, printr-un memoriu depus la dosar după expirarea termenului de apel.⁵⁰

⁵⁰ Curtea de Apel Brașov.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 10/2001

Acte normative incidente: art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare; art. 22¹-22³ din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014; art. 186, art. 204 alin. (1) și art. 478 alin. (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: imobil închiriat, bun acordat în compensare, apel, cerere adițională.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Tema generală vizând bunurile ce pot fi acordate în compensare a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Oradea, în perioada 06-07 iunie 2019.⁵¹

Opinia exprimată de I.N.M. la întâlnire a fost următoarea:

Prin Decizia nr. 12/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii s-a statuat că:

“În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu art. 22¹-22³ din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, pot fi acordate în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista întocmită de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dacă persoana îndreptățită face dovada caracterului disponibil al acestora.”

Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în

⁵¹ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.I.N.M.-lex.ro>.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 22¹ alin. (1) din H.G. nr. 401/2013 prevede că măsura reparatorie a compensării cu bunuri oferite în echivalent, prevăzută de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, (...) constă în acordarea de bunuri, *libere de orice sarcini*, în echivalent valoric. Totodată, potrivit alineatului 2 din același articol, bunurile care pot face obiectul compensării, în condițiile legii, sunt terenurile, cu sau fără construcții, și construcțiile finalizate sau nefinalizate.

Din cuprinsul dispozițiilor legale anterior enunțate se desprinde concluzia sumară că pot fi acordate în compensare terenuri, cu sau fără construcții, libere de orice sarcini. În ceea ce privește construcțiile, ele pot face obiect al compensării indiferent dacă acestea sunt finalizate sau nefinalizate.

Din cele ce preced rezultă câteva aspecte care impun precizări:

- dacă trebuie să existe similaritate între bunul preluat abuziv și cel acordat în compensare, în afara echivalenței valorice, spre exemplu, dacă pentru un teren preluat abuziv se poate acorda în compensare o construcție;
- ce anume se înțelege prin bun liber de sarcini.

În privința primului aspect, prin Decizia nr. 25/10.10.2016⁵², Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat în sensul că:

“Bunurile care pot fi oferite în compensare sunt terenurile, cu sau fără construcții, și construcțiile finalizate sau nefinalizate, indiferent de categoria în care se încadrează imobilele pentru care s-a formulat notificarea în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

Instanța supremă a reținut, în cuprinsul considerentelor sale, că: “În absența unei limitări care să impună compensarea bunurilor în cadrul aceleiași categorii, rezultă că este posibilă compensarea construcțiilor cu teren sau a terenului cu construcții, decisivă în intenția legiuitorului fiind asigurarea echivalenței valorice între bunul care nu mai poate fi restituit în natură și cel oferit în compensare, nefiind obligatoriu ca operațiunea de compensare să se realizeze numai între imobile din aceeași categorie.” (paragraf 70).

⁵² Publicată în M. Of., Partea I, nr. 912 din 14 noiembrie 2016.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În ceea ce privește cel de-al doilea aspect, nici Legea nr. 10/2001 și nici Legea nr. 165/2013 sau normele metodologice de aplicare ale acestora nu oferă criterii pe baza cărora să se poată stabili sensul sintagmei “bun liber de sarcini”.

În lipsa unor astfel de criterii, apreciem că prin “bunuri libere de sarcini” se vor înțelege bunurile aflate în circuitul civil, care se află în patrimoniul entității investite cu soluționarea notificării, care, potrivit legii, poate dispune măsura restituirii în natură sau acordarea de bunuri în compensare.

Având în vedere dispozițiile art. 861 alin. (1) C. civ., pentru ipoteza în care entitatea investită cu soluționarea notificării este primăria, apreciem că bunurile care pot fi acordate în compensare sunt numai cele care fac parte din domeniul privat al unității administrativ-teritoriale, nu și cele din domeniul public al acesteia, dat fiind caracterul inalienabil al unor astfel de bunuri. Cu toate acestea, este posibil ca un bun să fie transferat din domeniul public în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale, iar apoi să fie acordat în compensare, în această ipoteză însă fiind îndeplinită condiția ca bunul să se afle în circuitul civil la momentul când este acordat în compensare.

Apreciem că o astfel de concluzie se impune chiar dacă, pentru ipoteza măsurii reparatorii a restituirii în natură, doctrina și jurisprudența au admis în mod constant că, în principiu, în temeiul Legii nr. 10/2001, restituirea în natură nu era condiționată de apartenența bunului la domeniul privat. Situațiile în care bunul nu era susceptibil de a fi restituit în natură, astfel cum acestea sunt reglementate de dispozițiile art. 9 și art. 10 din Legea nr. 10/2001 și de normele metodologice de aplicare ale acesteia, aveau în vedere situația particulară a bunului, fie că acesta nu mai exista, în cazul construcțiilor, fie că acesta era ocupat de construcții autorizate sau de lucrări de interes public pentru care anterior s-a dispus exproprierea. Au fost astfel susceptibile de a fi restituite în natură construcții sau terenuri, care, deși erau evidențiate în domeniul public al unității administrativ-teritoriale, erau “libere” în sensul art. 9-11 din Legea nr. 10/2001.

Pentru a conchide diferit în cazul acordării bunurilor în compensare, apreciem că poate fi avută în vedere interpretarea teleologică a dispozițiilor legale cuprinse în Legea nr. 10/2001 și în Legea nr. 165/2013, în ansamblul lor, prevalând principiul restituirii în natură pentru acele bunuri care, deși aparțineau domeniului public, nu erau afectate de lucrările prevăzute de art. 9-11 din Legea nr. 10/2001.

În plus, apreciem că dispozițiile art. 9-11 din Legea nr. 10/2001 ce reglementează posibilitatea restituirii în natură și a unui bun aflat în domeniul public, sunt norme speciale derogatorii de la regula generală cuprinsă în art. 861 alin. (1) C. civ., potrivit cu care bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În consecință, având în vedere că excepțiile sunt de strictă interpretare și aplicare, se impune concluzia că astfel de bunuri nu pot fi acordate în compensare.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În lipsă de alte detalieri în cuprinsul legii speciale și plecând de la premisa că legiuitorul a intenționat reglementarea unei forme de măsuri reparatorii cât mai apropiate de restituirea în natură, prin care persoana îndreptățită să dobândească dreptul de proprietate asupra bunului acordat în compensare și pe care să îl poată exercita pe deplin, apreciem că prin noțiunea de “bun liber de sarcini” urmează a se înțelege un bun care nu este afectat de garanții sau de alte limitări care să fie apte să golească de conținut dreptul de proprietate astfel recunoscut.

În concluzie, opinia I.N.M. a fost aceea că prin noțiunea de “bunuri disponibile” în sensul Legii nr. 10/2011, al Legii nr. 165/2013 și al Deciziei nr. 12/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii urmează a se înțelege bunurile aflate în patrimoniul entității investite cu soluționarea notificării, mai puțin cele aflate în domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale; totodată, se apreciază că bunul acordat în compensare trebuie să fie liber de sarcini, respectiv să permită exercitarea deplină a prerogativelor dreptului de proprietate.

În ceea ce privește posibilitatea acordării în compensare de bunuri aflate în domeniul public al statului sau al unității administrativ-teritoriale, participanții la întâlnire și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Referitor la interpretarea noțiunii de bun „liber de sarcini”, în majoritate, s-a decis nuanțarea soluției propuse în opinia I.N.M., în sensul că această calificare va fi apreciată de la caz la caz, similar analizei realizate de instanță în soluționarea acțiunii în revendicare.

Pentru ipoteza imobilelor ce fac obiectul unui contract de închiriere, participanții, în majoritate, au considerat că măsura acordării în compensare poate fi asimilată ipotezei vânzării bunului închiriat, cu consecința dobândirii de către persoana căreia i s-a atribuit bunul în compensare a calității de locator, aceasta urmând să culeagă fructele civile în calitate de proprietar.

În ceea ce privește problema supusă dezbaterii, respectiv aceea dacă bunurile închiriate în temeiul Legii nr. 112/1995 pot constitui obiect al măsurii reparatorii referitoare la acordarea de bunuri în compensare, opinia I.N.M. este următoarea:

În primul rând, bunul liber de sarcină este cel al cărui drept de proprietate nu este grevat, astfel încât prerogativele sale pot fi exercitate nestingherit de către proprietar; existența unui drept de creanță în patrimoniul unui terț rezultat din locațiunea bunului nu constituie o sarcină a proprietății asupra acestuia.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În al doilea rând, potrivit art. 1 alin. (2) C. civ., în cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, *dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare*, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului.

Din moment ce nu există dispoziții legale și uzanțe referitoare la ipoteza problemei în discuție, apreciem că pot fi folosite, ca prevederi legale privitoare la situații asemănătoare, cele din materia înstrăinării bunului dat în locațiune (art. 1.811 - 1.814 C. civ.).

Astfel, art. 1.811 C. civ. prevede că dacă bunul dat în locațiune este înstrăinat, dreptul locatarului este opozabil dobânditorului, după cum urmează:

- a) în cazul imobilelor înscrise în cartea funciară, dacă locațiunea a fost notată în cartea funciară;
- b) în cazul imobilelor neînscrise în cartea funciară, dacă data certă a locațiunii este anterioară datei certe a înstrăinării;
- c) în cazul mobilelor supuse unor formalități de publicitate, dacă locatarul a îndeplinit aceste formalități;
- d) în cazul celorlalte bunuri mobile, dacă la data înstrăinării bunul se afla în folosința locatarului.

Art. 1.812 alin. (1) - (3) C. civ. prevede că dacă părțile convin astfel, locațiunea încetează în cazul înstrăinării bunului dat în locațiune; cu toate acestea, locațiunea rămâne opozabilă dobânditorului chiar și după ce locatarului i s-a notificat înstrăinarea, pentru un termen de două ori mai mare decât cel care s-ar fi aplicat notificării denunțării contractului, conform prevederilor art. 1.816 alin. (2); locatarul căruia i s-a comunicat încetarea contractului cu respectarea prevederilor alin. (2) nu are drept la despăgubire nici împotriva locatorului, nici împotriva dobânditorului.

În conformitate cu art. 1.813 alin. (1) - (2) C. civ., în cazurile prevăzute la art. 1.811, dobânditorul se subrogă în toate drepturile și obligațiile locatorului care izvorăsc din locațiune; locatorul inițial rămâne răspunzător pentru prejudiciile cauzate locatarului anterior înstrăinării.

Potrivit art. 1.814 C. civ., când locatarul bunului înstrăinat a dat garanții locatorului pentru îndeplinirea obligațiilor sale, dobânditorul se subrogă în drepturile izvorând din aceste garanții, în condițiile legii.

În ceea ce privește cea de-a doua problemă supusă dezbaterii, respectiv aceea vizând momentul până la care reclamantul este în drept să indice bunurile solicitate în compensare, apreciem următoarele:

- în primul rând, solicitarea de acordare a unor bunuri în compensare și indicarea în concret a bunurilor a căror compensare se solicită constituie obiectul cererii de chemare în judecată;

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- în măsura în care reclamantul dorește să-și modifice bunul solicitat în compensare prin cererea introductivă trebuie să formuleze cerere adițională, cu respectarea regimului juridic prevăzut de art. 204 alin. (1) C. proc. civ.;

- dacă reclamantul a fost împiedicat în indicarea unui bun pretins în compensare din motive temeinice, acesta este în drept să formuleze alături de cererea adițională și cerere de repunere în termenul de formulare a cererii adiționale, potrivit art. 186 C. proc. civ.; printre motivele temeinice de repunere în termen, apreciem că se pot enumera ipotezele în care bunurile solicitate inițial nu sunt libere de sarcini, aspect rezultat ulterior din răspunsurile autorităților la adresele efectuate de către instanță pentru aflarea situației juridice a imobilului;

- cererea de acordare a bunurilor în compensare nu poate fi formulată direct în apel, căci nesocotește art. 478 alin. (3) C. proc. civ., potrivit căruia în apel nu se poate schimba obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că un imobil - construcție, folosit de chiriași în temeiul unor contracte de închiriere încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995, poate fi acordat în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013, fiind liber de sarcini. Reclamantul trebuie să indice bunurile solicitate în compensare prin cererea de chemare în judecată; acestea pot fi modificate printr-o cerere adițională, formulată cu respectarea art. 204 alin. (1) C. proc. civ.; reclamantul poate formula, în condițiile art. 186 C. proc. civ., cerere de repunere în termenul de formulare a cererii adiționale; bunurile solicitate în compensare nu pot fi indicate direct în apel.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în sensul că un imobil - construcție, folosit de chiriași în temeiul unor contracte de închiriere încheiate în temeiul Legii nr. 112/1995, poate fi acordat în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013, fiind liber de sarcini. Totodată, s-a specificat faptul că această soluție nu este limitată exclusiv la ipoteza contractelor de închiriere perfectate în temeiul Legii nr. 112/1995.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în sensul că reclamantul trebuie să indice bunurile solicitate în compensare prin cererea de chemare în judecată; acestea pot fi modificate printr-o cerere adițională, formulată cu respectarea art. 204 alin. (1) C. proc. civ.; reclamantul poate formula, în condițiile art. 186 C. proc. civ., cerere de repunere în termenul de formulare a cererii adiționale.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M. în sensul că bunurile solicitate în compensare nu pot fi indicate direct în apel.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În minoritate, s-a apreciat că, pentru anumite motive temeinice ce nu implică culpa reclamantului, acesta ar putea solicita în mod legal în apel acordarea unui alt bun în compensare, instanța de apel urmând să i-l acorde (de exemplu, ipoteza în care bunul acordat în compensare în primă instanță a fost acordat în compensare și altei persoane după momentul pronunțării hotărârii în primă instanță).

8. Titlul problemei de drept:

Contestație împotriva deciziei de invalidare a propunerii de acordare a măsurilor compensatorii, emisă de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, cu motivarea că imobilul poate fi restituit în natură. Existența unei rezerve de teren retrocedabil la nivelul unității administrativ-teritoriale. Soluția instanței.⁵³

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 1 alin. (1), art. 2 alin. (1) lit. a), art. 3 alin. (1) pct. 6, art. 10, art. 12 alin. (1) și (3), art. 16 alin. (1), art. 21 alin. (1) - (5), art. 35 alin. (1), (2), (3), art. 42 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare;

Cuvinte cheie: rezervă de teren retrocedabil, decizie de invalidare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, imobilele preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist se restituie în natură.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) lit. a) din acest act normativ unul dintre principiile care stau la baza acordării măsurilor prevăzute de prezenta lege este principiul prevalenței restituirii în natură.

Art. 3 alin. (1) pct. 6 din lege definește noțiunea de restituire în natură drept restituirea imobilului preluat în mod abuziv; în ceea ce privește terenurile, reconstituirea dreptului de proprietate se face pe vechiul amplasament sau pe un alt amplasament.

În conformitate cu art. 10 din lege, până la data de 15 aprilie 2018, Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară va întocmi, pentru fiecare unitate

⁵³ Curtea de Apel București.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

administrativ-teritorială, situația comparativă a cererilor și disponibilului de teren, ulterior finalizării situațiilor prevăzute la art. 6 alin. (2); după finalizare, situația se comunică Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților și Agenției Domeniilor Statului.

Art. 12 alin. (1) și (3) din lege prevede că, în situația în care restituirea terenurilor agricole pe vechile amplasamente nu este posibilă, după validarea întinderii dreptului lor de proprietate de către comisiile județene de fond funciar sau, după caz, de către Comisia de Fond Funciar a Municipiului București, fostului proprietar sau moștenitorilor acestuia li se atribuie un teren pe un alt amplasament, în următoarea ordine:

- a) pe terenurile din rezerva comisiei locale de fond funciar;
- b) pe terenurile proprietate publică, trecute, în condițiile legii, în proprietatea privată a statului, sau pe terenurile proprietate privată a statului, care au fost administrate pe raza unității administrativ-teritoriale de institute, de stațiuni de cercetare ori de alte instituții publice;
- c) pe terenurile proprietate publică, trecute, în condițiile legii, în proprietatea privată a statului, sau pe terenurile proprietate privată a statului, care au fost administrate de institute, de stațiuni de cercetare ori de instituții publice pe raza localităților învecinate, aflate în același județ;
- d) pe terenurile ocupate de izlazuri.

Atribuirea terenurilor de către comisia locală se face în ordinea de înregistrare a cererilor inițiale de restituire, cu respectarea strictă a ordinii categoriilor de teren prevăzute la alin. (1). Fostul proprietar sau moștenitorii acestuia pot refuza terenul din rezerva comisiei locale de fond funciar sau din izlazul comunal, propus în vederea restituirii.

Potrivit art. 16 alin. (1) din lege, cererile de restituire care nu pot fi soluționate prin restituire în natură la nivelul entităților investite de lege se soluționează prin acordarea de măsuri compensatorii sub formă de puncte, care se determină potrivit art. 21 alin. (6) și (7).

Art. 21 alin. (1)-(5) din lege prevede că, în vederea acordării de măsuri compensatorii pentru imobilele care nu pot fi restituite în natură, entitățile investite de lege transmit Secretariatului Comisiei Naționale deciziile care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii, întreaga documentație care a stat la baza emiterii acestora și documentele care atestă situația juridică a imobilului obiect al restituirii la momentul emiterii deciziei, inclusiv orice înscrisuri cu privire la construcții demolate. Deciziile entităților investite de lege vor fi însoțite de înscrisuri care atestă imposibilitatea atribuirii în compensare totală sau parțială a unor alte imobile/bunuri/servicii disponibile deținute de entitatea investită de lege. Comisiile

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

județene de fond funciar și Comisia de Fond Funciar a Municipiului București pot propune Comisiei Naționale soluționarea cererilor de retrocedare prin acordare de măsuri compensatorii potrivit prezentei legi *numai după epuizarea suprafețelor de teren agricol afectate restituirii în natură, identificate la nivel local*. Secretariatul Comisiei Naționale, în baza documentelor transmise, procedează la verificarea dosarelor din punctul de vedere al *existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii*. Pentru clarificarea aspectelor din dosar, Secretariatul Comisiei Naționale poate solicita documente în completare entităților investite de lege, titularilor dosarelor și oricăror altor instituții care ar putea deține documente relevante.

În conformitate cu art. 35 alin. (1), (2), (3) din lege, deciziile emise cu respectarea prevederilor art. 33 și 34 pot fi atacate de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află imobilul, în termen de 30 de zile de la data comunicării. În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor. În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

Art. 42 alin. (1) și (2) din lege prevede că persoanele îndreptățite pot opta pentru returnarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către comisiile locale de fond funciar în vederea restituirii în natură a terenurilor, în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi. În termenul prevăzut la alin. (1), pot opta pentru returnarea dosarelor la comisiile locale de fond funciar și persoanele care nu au valorificat titlurile de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor.

Prin Decizia nr. 34/24 iunie 2019, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 768 din 23/09/2019, a fost respinsă, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și familie, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept:

"Prevederile art. 21 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, se interpretează în sensul recunoașterii competenței Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor de a verifica și legalitatea respingerii cererii de restituire în natură ori în sensul limitării acestei competențe la verificările strict

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

prevăzute de alin. (5) al acestui articol, respectiv existența dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii; în cazul în care art. 21 din Legea nr. 165/2013 recunoaște competența Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor de a verifica și legalitatea respingerii cererii de restituire în natură, într-o contestație împotriva deciziei de invalidare emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor în urma acestei verificări, în care se constată că este posibilă restituirea în natură, prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 se interpretează în sensul că instanța judecătorească dispune această măsură (restituirea în natură), fără a depăși competențele etapei de analiză ce se desfășoară în procedura de validare/invalidare, ori că obligă Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor să trimită dosarul unității deținătoare a imobilului, pentru emiterea de către aceasta a actului de restituire.”

Instanța supremă a respins această sesizare, cu motivarea că, în esență, chestiunile de drept ce se solicită a fi dezlegate nu prezintă gradul de dificultate necesar pentru a face obiectul pronunțării unei hotărâri prealabile, aspect ce reprezintă o cerință subsumată scopului acestui mecanism de asigurare a unei practici judiciare unitare, arătând, în esență, următoarele:

”Referitor la prima chestiune de drept [prevederile art. 21 din Legea nr. 165/2013 se interpretează în sensul recunoașterii competenței Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor de a verifica și legalitatea respingerii cererii de restituire în natură ori în sensul limitării acestei competențe la verificările strict prevăzute de alin. (5) al acestui articol, respectiv existența dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii], rezolvarea acesteia se poate deduce cu ușurință din interpretarea coroborată a prevederilor legale incidente.

Astfel, de esența reglementării Legii nr. 165/2013 este faptul că trebuie să se recurgă la acordarea măsurilor compensatorii doar în cazul imposibilității soluționării notificării prin restituire în natură, fapt ce rezultă din prevederile exprese ale art. 16, dar și ale art. 21 alin. (1) și (4) din lege. În același sens, paragrafele 36 și 37 din Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 80 din 12 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1080 din 20 decembrie 2018.

Potrivit art. 16 din lege, cererile de restituire care nu pot fi soluționate prin restituire în natură la nivelul entităților investite de lege se soluționează prin acordarea de măsuri compensatorii sub formă de puncte, care se determină potrivit art. 21 alin. (6) și (7).

În conformitate cu art. 21 alin. (1) din lege, în vederea acordării de măsuri compensatorii pentru imobilele care nu pot fi restituite în natură, entitățile investite de lege transmit Secretariatului Comisiei Naționale deciziile care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii, întreaga documentație care a stat la baza emiterii

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

acestora și documentele care atestă situația juridică a imobilului obiect al restituirii la momentul emiterii deciziei, inclusiv orice înscrisuri cu privire la construcții demolate. (...). Alin. (4) al aceluiași articol prevede că, comisiile județene de fond funciar și Comisia de Fond Funciar a Municipiului București pot propune Comisiei Naționale soluționarea cererilor de retrocedare prin acordare de măsuri compensatorii potrivit prezentei legi numai după epuizarea suprafețelor de teren agricol afectate restituirii în natură, identificate la nivel local.

Faptul că art. 21 alin. (5) din Legea nr. 165/2013 prevede că „Secretariatul Comisiei Naționale, în baza documentelor transmise, procedează la verificarea dosarelor din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii (...)” nu înseamnă că acesta nu ar avea posibilitatea verificării îndeplinirii condiției prealabile a sesizării sale, impusă în mod expres de lege, anume cea a imposibilității soluționării notificării prin restituire în natură.

Așa cum a reținut chiar instanța de trimitere, potrivit art. 17 alin. (5) din Legea nr. 165/2013, Secretariatul Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor preia toate atribuțiile, drepturile și obligațiile Secretariatului Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor și se asigură de către Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, iar prin dispozițiile art. 21 din Titlul VII al Legii nr. 247/2005, neabrogate, acesta avea posibilitatea verificării dacă imobilul este restituibil sau nu în natură.

Mai mult, prin mai multe decizii ale Curții Constituționale care au privit articole ale Legii nr. 165/2013 s-a reținut că „invalidarea deciziilor emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii poate fi rezultatul constatării că imobilul poate fi restituit în natură, modalitate care prevalează asupra restituirii în echivalent, în concepția Legii nr. 165/2013, conform principiului enunțat în art. 2 lit. a) din aceasta. Invalidarea poate fi, de asemenea, consecința constatării că solicitantul nu este titularul dreptului de proprietate privată asupra imobilului revendicat”. (Decizia nr. 10 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 329 din 8 mai 2017, paragraful 24; Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014, paragraful 47).

În ceea ce privește a doua chestiune de drept [prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 se interpretează în sensul că instanța judecătorească dispune această măsură (restituirea în natură), fără a depăși competențele etapei de analiză ce se desfășoară în procedura de validare/invalidare, ori că obligă Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor să trimită dosarul unității deținătoare a imobilului, pentru emiterea de către aceasta a actului de restituire], prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 sunt inechivoce.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Astfel, potrivit acestor dispoziții, în cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

Or, alin. (1) al art. 35 din Legea nr. 165/2013 reglementează posibilitatea atacării la tribunal a deciziilor emise în temeiul prevederilor art. 33 (decizii emise de entitățile investite cu soluționarea cererilor formulate în temeiul Legii nr. 10/2001 de admitere sau de respingere a cererilor) și art. 34 (decizii emise de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor), iar alin. (2) al art. 35 stabilește posibilitatea sesizării tribunalului în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34.

Atât timp cât legea prevede atribuția instanței de a se pronunța în sensul menționat expres la art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, când notificarea nu a fost soluționată în termenele prevăzute de lege, cu atât mai mult se justifică această reglementare în cazul în care aceste entități au soluționat cererea, dar într-un mod care nu corespunde dispozițiilor legale aplicabile."

În consecință, luând în considerare motivarea instanței supreme coroborată cu textele legale incidente rezultă că decizia entității investite prin lege conținând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii poate fi invalidată de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor în ipoteza în care, atât la momentul emiterii deciziei analizate, cât și la cel al soluționării propunerii, se face dovada existenței posibilității restituirii în natură.

În același context, Curtea Constituțională a reținut, prin Decizia nr. 269/07.05.2014, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 513 din 9 iulie 2014, că nu este de natură să aducă atingere certitudinii raporturilor juridice, întrucât nu determină o destabilizare a acestora, ci oferă un control suplimentar pentru asigurarea legalității dreptului recunoscut, ce comportă o serie de justificări. Astfel, *invalidarea deciziilor emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii poate fi rezultatul constatării că imobilul poate fi restituit în natură*, modalitate care prevalează asupra restituirii în echivalent, în concepția Legii nr. 165/2013, conform principiului enunțat în art. 2 lit. a) din aceasta.

Instanța investită cu soluționarea contestației împotriva deciziei de invalidare va verifica dacă la momentul emiterii deciziei entității investite prin lege, la cel al soluționării propunerii de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, dar și la cel al judecării contestației, există posibilitatea restituirii în natură, iar, în caz afirmativ, va respinge contestația.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

În schimb, dacă la vreunul dintre momentele specificate anterior, nu exista rezervă disponibilă, instanța va admite contestația și va anula decizia de invalidare, hotărârea sa urmând să țină loc de decizie de compensare.

Această ultimă soluție decurge din faptul că nu poate fi opusă persoanei îndreptățite situația incertă a suprafețelor de teren ce pot fi restituite în natură, ce decurge din nefinalizarea procedurii reglementate legal, efectuarea inventarului terenurilor agricole nefiind suficientă din perspectiva Legii nr. 165/2013, în absența centralizării cererilor de restituire nesoluționate și întocmirii situației comparative cu disponibilul de teren. Astfel, legiuitorul a reglementat obligativitatea atribuirii terenului pe fostul amplasament, iar în subsidiar pe alt amplasament în funcție de ordinea de înregistrare a cererilor inițiale de restituire, iar fostul proprietar sau moștenitorii acestuia pot refuza terenul din rezerva comisiei locale de fond funciar sau din izlazul comunal, propus în vederea restituirii.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că decizia entității investite prin lege conținând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii poate fi invalidată de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor în ipoteza în care, atât la momentul emiterii deciziei analizate, cât și la cel al soluționării propunerii, se face dovada existenței posibilității restituirii în natură.

Instanța investită cu soluționarea contestației împotriva deciziei de invalidare va verifica dacă la momentul emiterii deciziei entității investite prin lege, la cel al soluționării propunerii de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, dar și la cel al judecării contestației, există posibilitatea restituirii în natură, iar, în caz afirmativ, va respinge contestația. Dacă la vreunul dintre momentele specificate anterior, nu exista rezervă disponibilă, instanța va admite contestația și va anula decizia de invalidare, hotărârea sa urmând să țină loc de decizie de compensare.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

9. Titlul problemei de drept:

În situația în care, ulterior înregistrării dosarului la Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, persoanele îndreptățite optează pentru returnarea dosarelor către comisiile locale de fond funciar în vederea restituirii în natură a terenurilor, pentru ca ulterior dosarul administrativ să fie retrimis Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor cu aceeași propunere de acordare despăgubiri prin echivalent, începe să curgă un nou termen de 36 de luni, conform

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

art. 34 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, sau se menține în favoarea părții beneficiul termenului scurs anterior?⁵⁴

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 34 alin. (1)-(4), art. 35 alin. (2)-(3) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare;

Cuvinte cheie: cerere de restituire dosar; termen.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 34 alin. (1)-(4) din Legea nr. 165/2013, dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni; dosarele care vor fi transmise Secretariatului Comisiei Naționale ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data înregistrării lor, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni; numărul dosarelor prevăzute la alin. (1) și data înregistrării dosarelor prevăzute la alin. (2) se publică pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților și se comunică, la cerere, persoanelor îndreptățite; dosarele se soluționează în ordinea înregistrării lor la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, respectiv Secretariatul Comisiei Naționale.

În conformitate cu art. 35 alin. (2) - (3) din lege, în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor; în cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

Prin Decizia nr. 25/16.04.2018 - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial nr. 468/06.06.2018, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. II din Legea nr. 368/2013

⁵⁴ Curtea de Apel București.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în cazul persoanelor îndreptățite la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care au optat pentru returnarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entitățile investite cu soluționarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, a imobilelor, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a legii, că se aplică în mod corespunzător termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare. Termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, curg de la data înregistrării dosarelor returnate la entitățile investite cu soluționarea notificării. Dacă cererea formulată conform art. II din Legea nr. 368/2013 nu poate fi soluționată prin restituirea în natură sau prin compensare cu alte bunuri, dispoziția/decizia inițială aflată în dosarul returnat de Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor continuă să producă efecte, fiind incidentă procedura măsurilor compensatorii sub formă de puncte prevăzută de capitolul III al Legii nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

În argumentarea soluției sale, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut următoarele:

"Reglementarea Legii nr. 165/2013 a fost determinată de pronunțarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, la 12 octombrie 2010, a Hotărârii-pilot în Cauza Maria Atanasiu și alții împotriva României, această lege reprezentând soluția legislativă de îmbunătățire a mecanismului de acordare a despăgubirilor în materia retrocedărilor, în considerarea observațiilor și recomandărilor Curții de la Strasbourg cu privire la ineficacitatea mecanismului intern de despăgubiri existent la acel moment, de natură a crea o problemă sistemică, recurentă și de amploare.

Măsurile recomandate în acest sens au fost: amendarea mecanismului de restituire prin intermediul unei reforme legislative care să creeze reguli clare, accesibile, simplificate și previzibile, dublate de o practică judiciară și administrativă coerentă, stabilirea unor termene constrângătoare și realiste și sancțiuni pentru fiecare etapă administrativă.

Curtea de la Strasbourg a analizat Legea nr. 165/2013, în Cauza Preda și alții împotriva României, din perspectiva termenelor și a posibilității unui control jurisdicțional, și a reținut, la acel moment, că nu se poate concluziona că mecanismul creat este ineficace.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Pentru urgentarea și finalizarea procesului de restituire în natură și prin echivalent, Legea nr. 165/2013 a instituit o serie de termene, atât în sarcina solicitanților, cât și în sarcina entităților investite de lege, după cum urmează:

- un termen de decădere de 90 de zile, modificat în 120 de zile prin Legea nr. 368/2013, în care persoanele care se consideră îndreptățite pot completa cu înscrieri dosarele depuse la entitățile investite de lege. Termenul curge de la data la care persoanei i se comunică în scris documentele necesare soluționării cererii sale;

- 1 ianuarie 2014, termen până la care entitățile investite de lege au obligația de a stabili numărul cererilor înregistrate și nesoluționate, de a afișa aceste date la sediul lor și de a le comunica Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților, urmând ca aceasta să le publice pe pagina proprie de internet;

- termene stricte în care entitățile investite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, și de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, după cum urmează:

a) 12 luni, pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri;

b) 24 de luni, pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr cuprins între 2.500 și 5.000 de cereri;

c) 36 de luni, pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de peste 5.000 de cereri. Aceste trei termene încep să curgă de la data de 1 ianuarie 2014;

- un termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a noii legi pentru soluționarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni;

- un termen de 60 de luni de la data înregistrării pentru soluționarea dosarelor care vor fi transmise Secretariatului Comisiei Naționale ulterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.

Prin acordarea termenului de decădere de 90 de zile, modificat în 120 de zile prin Legea nr. 368/2013, intenția legiuitorului a fost de a înlătura pasivitatea eventuală a persoanelor îndreptățite în ceea ce privește dovedirea pretențiilor și, implicit, eliminarea blocajului la care s-ar ajunge prin tergiversarea completării dosarului cu actele necesare soluționării.

Necesitatea unor termene diferite de soluționare se datorează numărului diferit de cereri nesoluționate până la momentul actual de la nivelul diverselor entități investite de lege cu soluționarea acestora. Aceste termene sunt rezonabile, având în

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

vedere că termenul de 36 de luni este aplicabil exclusiv în situații excepționale, și anume: Comisiei pentru aplicarea Legii nr. 10/2001 din cadrul municipiului București. De asemenea, acordarea de termene diferite se justifică și prin lipsa actelor doveditoare în multe dintre situațiile existente, ținând seama de faptul că se instituie în sarcina entităților investite de lege obligația de a comunica în scris persoanelor îndreptățite documentele necesare soluționării cererilor. Termenele de 12, 24, respectiv 36 de luni încep să curgă de la data de 1 ianuarie 2014, deoarece este necesară o perioadă premergătoare efectuării procedurilor administrative necesare implementării noului cadru legislativ, alocării de resurse materiale și umane și pentru ca autoritățile locale și centrale să își îndeplinească obligațiile legale prevăzute în noua lege.

Prin lege, în spiritul asigurării celerității procedurii, dar și al respectării principiului liberului acces la justiție, se prevăd următoarele remedii în fața instanțelor judecătorești:

Decizia emisă de entitatea investită de lege poate fi atacată de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află sediul entității, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34 din Legea nr. 165/2013, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa secției civile a tribunalului în a cărei circumscripție se află sediul entității, în termen de 6 luni de la expirarea termenelor respective.

Aceste prevederi exprese privind accesul liber la justiție al persoanelor îndreptățite, nemulțumite de pasivitatea entităților investite de lege cu privire la soluționarea cererilor în termenele prevăzute de noua lege, urmăresc evitarea blocajelor care pot interveni la nivel administrativ în ceea ce privește finalizarea procesului de restituire.

De asemenea, pentru garantarea aplicării eficiente a legii, se instituie un sistem specific de sancțiuni pentru neîndeplinirea obligațiilor care izvorăsc din aceasta, extinzându-se categoriile de persoane care pot fi sancționate contravențional, precum și sfera actelor definite ca fiind contravenții.

Art. 180 alin. (1) din Codul de procedură civilă definește termenul procedural ca fiind intervalul de timp în care poate fi îndeplinit un act de procedură sau în care este interzisă îndeplinirea acestuia.

Dispozițiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 instituie anumite termene procedurale de soluționare a cererilor de către entitățile investite de lege cu atribuții în procesul de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv și înăuntrul cărora persoanele îndreptățite nu pot formula cereri în instanță (Decizia Curții Constituționale nr. 88 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 16 aprilie 2014, paragraful 34).

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Termenele instituite de dispozițiile art. 33-35 din Legea nr. 165/2013 sunt termene procedurale legale, imperative sau prohibitive și absolute.

Regulile de calcul al termenelor procedurale sunt prevăzute de art. 181 din Codul de procedură civilă, care constituie dreptul comun în materie, astfel încât, ori de câte ori legea nu prevede expres o altă regulă specială pentru calculul unui anumit termen, se vor aplica regulile generale instituite de acest text legal.

Durata termenelor procedurale presupune stabilirea punctului de plecare a termenului (art. 184 din Codul de procedură civilă), precum și a punctului de împlinire (art. 182 din Codul de procedură civilă). Când privește momentul de la care începe să curgă termenul procedural, art. 184 din Codul de procedură civilă dispune că termenele încep să curgă de la data comunicării actelor de procedură, dacă legea nu dispune altfel. Punctul de împlinire este acela în care termenul procedural își realizează efectul, în sensul că fie încetează posibilitatea de a mai exercita dreptul în vederea căruia termenul a fost acordat (termen imperativ), fie, dimpotrivă, se naște dreptul de a efectua anumite acte de procedură (termen prohibitiv).

Prin Decizia nr. 600 din 20 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 973 din 5 decembrie 2016, Curtea Constituțională a reținut, în ce privește dispozițiile art. I din Legea nr. 368/2013, că acestea introduc, modifică și completează o serie de prevederi din Legea nr. 165/2013. Potrivit art. 62 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dispozițiile de modificare și de completare se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta, iar intervențiile ulterioare de modificare sau de completare a acestora trebuie raportate tot la actul de bază.

În considerarea celor statuate de Curtea Constituțională nu se poate reține că termenele procedurale prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 nu sunt aplicabile și "cererilor" formulate de către "persoanele îndreptățite" de returnare a dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entitățile investite cu soluționarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

Este real că art. 3 din Legea nr. 165/2013, definind înțelesul unor expresii și termeni utilizați în cuprinsul actului normativ, arată că termenul "cereri" înseamnă notificările formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, însă, ca urmare a completării legii prin art. II din Legea nr. 368/2013, trebuie înțeles că în noțiunea de "cerere" este inclusă și cererea de returnare a dosarului către entitatea inițial investită cu soluționarea notificării și care s-a dezinvestit prin soluționarea notificării.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Obiectul cererii de returnare a dosarului către entitatea investită de lege are drept scop reanalizarea posibilității de restituire, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, și, în aceste limite, urmează a se pronunța entitatea investită de lege.

Or, în etapa administrativă desfășurată în fața entității investite de lege cu soluționarea unei notificări se analizează calitatea de persoană îndreptățită, existența dreptului și întinderea acestuia, în raport cu dovezile prezentate de "persoana care se consideră îndreptățită".

De vreme ce dosarul de despăgubiri se află la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 în faza de cerere depusă, dar nesoluționată de autoritatea competentă - Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, și nu de entitatea investită de lege, nu sunt incidente dispozițiile art. 33 din lege, ci dispozițiile art. 34, care instituie obligația de soluționare a dosarelor fundamentate pe Legea nr. 10/2001 în termen de 60 de luni de la intrarea în vigoare a legii, pentru dosarele deja înregistrate la secretariatul comisiei, sau de la data înregistrării, pentru dosarele transmise de către entitățile investite cu soluționarea notificărilor în condițiile art. 33 din aceeași lege.

Însă, în ce privește momentul de la care curg termenele pentru soluționarea "cererilor" de către entitatea investită de lege, acesta nu poate fi cel stabilit prin dispozițiile art. 33 alin. (2).

Dispozițiile art. 33 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 sunt aplicabile numai pentru raporturile existente la data intrării în vigoare a legii și au ca situație premisă ca "cererile" (notificările în temeiul Legii nr. 10/2001) să se fi aflat înregistrate și să nu fi fost soluționate.

În condițiile în care prin art. II din Legea nr. 368/2013, în vigoare începând cu data de 24 decembrie 2013, s-a stabilit un termen de 60 de zile, în care persoanele îndreptățite pot opta pentru returnarea dosarelor către entitățile investite de lege, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, este evident că pentru situația nou-născută nu pot să curgă termenele de la un moment anterior nașterii dreptului, respectiv a obligației de soluționare a cererii.

"Cererile de returnare a dosarelor" înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entitățile investite de lege cu soluționarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare, nu pot fi asimilate "cererilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001", obiectul și scopul acestora fiind distinct.

Este real că prin art. 8 din Legea nr. 165/2013 s-a prevăzut un termen de 120 de zile de centralizare a tuturor cererilor, inclusiv a cererilor din dosarele înregistrate la Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, în care persoanele optează, în condițiile art. 42 din lege, pentru returnarea dosarului la comisia locală, în vederea atribuirii de teren, însă această dispoziție era incidentă numai cererilor formulate în

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

baza legilor fondului funciar, pentru că legea nu a permis inițial a se formula cereri de returnare și a dosarelor constituite în baza Legii nr. 10/2001.

Prin Legea nr. 368/2013 nu s-a prevăzut momentul de la care curg termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) raporturilor juridice născute la intrarea sa în vigoare, astfel că sunt aplicabile dispozițiile de drept comun, respectiv art. 184 din Codul de procedură civilă - momentul returnării dosarului către entitatea investită de lege cu soluționarea cererii având ca obiect restituirea în natură sau prin compensare cu alte bunuri, respectiv momentul înregistrării la entitatea investită de lege.

De altfel, pentru dosarele care urmau a fi transmise Secretariatului Comisiei Naționale ulterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 s-a prevăzut că termenul de 60 de luni acordat pentru soluționare începe să curgă de la data înregistrării lor.

Pentru dosarele returnate (transmise) de Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor (și constituite în baza Legii nr. 10/2001) către entitățile investite, prin Legea nr. 368/2013 nu s-a mai prevăzut momentul de la care curg termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, astfel că sunt incidente dispozițiile din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, la prima întrebare formulată de instanța de trimitere trebuie să se răspundă în mod afirmativ, în sensul că se aplică în mod corespunzător termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 - iar termenele prevăzute de art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 curg de la data înregistrării la entitățile investite de lege a dosarelor returnate de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

În ce privește cea de-a doua întrebare adresată de instanța de trimitere, deși aceasta este formulată prin raportare la prima întrebare și care a primit un răspuns afirmativ, se constată, raportat la problemele de drept expuse în încheierea de sesizare, că această întrebare trebuie recalificată în sensul "dacă deciziile emise de entitățile investite de lege în prima etapă administrativă și aflate în dosarele returnate de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor continuă să producă efecte în ce privește recunoașterea dreptului la măsuri reparatorii sau sunt incidente pe deplin dispozițiile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 care prevăd obligativitatea analizei existenței și întinderii dreptului de proprietate, respectiv restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile legii."

Cererea formulată de persoana îndreptățită la despăgubiri în temeiul Legii nr. 10/2001 de returnare a dosarului de către Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor către entitatea investită cu soluționarea notificării, în vederea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri, se soluționează prin emiterea unei decizii.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Sintagma "entitățile investite cu soluționarea notificării" are drept scop identificarea entității, în sensul că este aceea care a emis dispoziția/decizia aflată în dosarul returnat și nu trebuie interpretat în sensul că va avea loc o soluționare pe fond a notificării.

Etapa administrativă a soluționării notificării fiind depășită prin emiterea dispoziției este evident că dispozițiile art. II din Legea nr. 368/2013 prevăd numai analiza posibilității restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

Dreptul de opțiune al persoanelor îndreptățite la despăgubiri (persoană căreia i-a fost recunoscut dreptul la măsuri reparatorii de către "unitatea deținătoare" sau "entitatea investită cu soluționarea notificării") de a solicita returnarea dosarelor nu poate echivala cu o renunțare la drepturile deja recunoscute anterior și să aibă drept consecință repunerea în discuție a existenței dreptului și a întinderii acestuia.

Dispozițiile art. II din Legea nr. 368/2013 sunt clare și neechivoce în ce privește scopul returnării, acela de a se analiza posibilitatea restituirii, în natură sau prin compensare cu alte bunuri.

Prin Decizia nr. 686 din 26 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 27 ianuarie 2015, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 sunt constituționale în măsura în care nu se aplică deciziilor/dispozițiilor entităților investite cu soluționarea notificărilor, emise în executarea unor hotărâri judecătorești prin care instanțele s-au pronunțat irevocabil/definitiv asupra calității de persoane îndreptățite și asupra întinderii dreptului de proprietate.

Având în vedere cele statuate de Curtea Constituțională, este evident că dispozițiile/deciziile de acordare a măsurilor reparatorii emise în procedura Legii nr. 10/2001 și a Legii nr. 247/2005, în baza unor hotărâri judecătorești, nu mai pot face obiect de analiză și cenzură din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei, fiind încălcate dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituția României, republicată, și cele ale art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În cauză nu sunt incidente cele statuate de către Curtea Constituțională prin Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014, la paragraful 48 raportat la paragraful 46, întrucât în cauză s-au analizat atribuțiile Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor, prevăzute de art. 17 alin. (1) lit. a) și art. 21 alin. (8) din Legea nr. 165/2013, care sunt ulterioare emiterii deciziei în condițiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 sau cele emise ca urmare a dispozițiilor art. II din Legea nr. 368/2013 prin raportare tot la dispozițiile art. 33."

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Raportat la cele specificate în cadrul acestei decizii, apreciem că și în cazul returnării dosarelor către comisiile locale de fond funciar în vederea restituirii în natură a terenurilor, pentru ca ulterior dosarul administrativ să fie retrimis Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor cu aceeași propunere de acordare despăgubiri prin echivalent, începe să curgă un nou termen de 36 de luni de la data reînregistrării lor, conform art. 34 alin. (2) din lege.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în cazul returnării dosarelor către comisiile locale de fond funciar în vederea restituirii în natură a terenurilor, pentru ca ulterior dosarul administrativ să fie retrimis Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor cu aceeași propunere de acordare despăgubiri prin echivalent, începe să curgă un nou termen de 36 de luni de la data reînregistrării lor, conform art. 34 alin. (2) din lege.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

10. Titlul problemei de drept:

Stabilirea punctelor compensatorii pentru un teren ocupat de construcție. Evaluarea terenului se face în mod diferențiat în funcție de suprafața liberă și, respectiv, cea ocupată sau ca întreg teren ocupat de construcții?⁵⁵

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare;

Cuvinte cheie: teren liber; teren ocupat de construcții; evaluare.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea

⁵⁵ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte; un punct are valoarea de un leu.

Nota 2 din Ghidul privind valorile orientative ale proprietăților imobiliare pe anul 2013 în municipiul București - Case și vile (fila nr. 14) menționează: Valoarea terenurilor va fi calculată separat, astfel cum sunt menționate în documentația cadastrală, prin utilizarea valorilor din Volumul 6-terenuri; valoarea terenurilor va fi diferită, în funcție de încadrarea în teren construit și teren neconstruit-liber; prin teren construit, autorii lucrării au înțeles acel teren pe care este situată o construcție definitivă; prin teren liber, autorii lucrării au înțeles acel teren neconstruit, unde nu există nicio construcție, excepție făcând construcțiile provizorii.

În ipoteza când pe un teren se află o construcție, întregul teren trebuie evaluat în funcție de prețul prevăzut pentru teren ocupat de construcții, nefiind posibilă evaluarea în mod diferențiat (respectiv teren ocupat, pentru suprafața efectiv ocupată, și teren liber, pentru suprafața liberă), întrucât terenul constituie un tot unitar și nu poate fi evaluat în mod diferit, pe anumite suprafețe, ci fie ca teren ocupat (dacă exista o construcție, indiferent de suprafața ocupată de aceasta), fie ca teren liber (dacă nu exista nicio construcție, cu excepția celor provizorii).

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că un teren ocupat de construcții trebuie evaluat în mod unitar drept teren ocupat.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

11. Titlul problemei de drept:

Legea aplicabilă și cadrul procesual al acțiunilor ce au ca obiect obligație de a soluționa cererile de reconstituire a dreptului de proprietate, formulate de către persoana îndreptățită în temeiul legilor fondului funciar, obligația solicitată a fi stabilită în sarcina unității administrativ teritorială, justificat de faptul că comisiile locale de fond funciar au înaintat aceste cereri comisiei de aplicare a Legii nr. 10/2001. Pot fi extinse prevederile art. 43 din Legea nr. 165/2013 la orice tip de imobil sau doar celor identificate în mod expres de ipoteza legală.⁵⁶

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 10/2001

⁵⁶ Curtea de Apel București.

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

Acte normative incidente: art. 43 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare; art. 36 alin. (5) și (5¹) din Legea nr. 18/1991, art. 6 alin. (1) și art. 8 din Legea nr. 10/2001, art. 8.1 și art. 8.2. din H.G. nr. 250/2007.

Cuvinte cheie: Legea nr. 10/2001; Legea nr. 18/1991; declinare eronată.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 43 din Legea nr. 165/2013, cererile depuse în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și al art. 34 din Legea nr. 1/2000, cu modificările și completările ulterioare, care vizează teren cu *categoria de curți-construcții*, nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi, se transmit comisiilor constituite pe lângă autoritățile publice locale pentru aplicarea Legii nr. 10/2001, în vederea soluționării.

Art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 prevede că *terenurile fără construcții*, neafectate de lucrări de investiții aprobate, potrivit legii, din *intravilanul localităților*, aflate în administrarea consiliilor locale, considerate proprietate de stat prin aplicarea dispozițiilor Decretului nr. 712/1966 și a altor acte normative speciale, se restituie foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora, după caz, la cerere.

Potrivit art. 6 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, prin imobile, în sensul prezentei legi, se înțeleg terenurile, cu sau fără construcții, cu oricare dintre destinațiile avute la data preluării în mod abuziv (...). Prin raportare la art. 6.1. lit. c) din Normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 250/2007, incidența legii intervine pentru terenurile din intravilan.

În conformitate cu art. 8 din Legea nr. 10/2001, nu intră sub incidența acestei legi, terenurile situate în extravilanul localităților la data preluării abuzive sau la data notificării, precum și cele al căror regim juridic este reglementat prin Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și prin Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 8.1 din H.G. nr. 250/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 prevede că nu fac obiectul legii terenurile situate în extravilanul localităților (inclusiv terenurile aflate în extravilanul localităților și evidențiate în patrimoniul unor societăți comerciale), indiferent că aveau această situație la data preluării abuzive sau la data notificării, și nici terenurile al căror regim juridic este reglementat prin Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și prin Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, cu modificările și completările ulterioare.

În continuare, art. 8.2. prevede că, în cazul în care s-au depus notificări cu privire la imobilele prevăzute la alin. (1) al art. 8 din lege, acestea, în temeiul art. V alin. (2) din titlul I din Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, urmează a fi înaintate, în vederea soluționării, comisiilor comunale, orășenești și municipale constituite potrivit Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și Legii nr. 1/2000 cu modificările și completările ulterioare”.

Domeniul de aplicare a art. 43 din Legea nr. 165/2013 vizează terenurile intravilane fără construcții, având categoria de curți-construcții, acesta fiind mai restrâns decât cel al art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, care privește toate terenurile intravilane fără construcții, indiferent de categoria de folosință.

Cererile depuse în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 și transmise către comisiile constituite pe lângă autoritățile publice locale pentru aplicarea Legii nr. 10/2001 se vor soluționa în temeiul Legii nr. 10/2001, neexistând nicio rațiune pentru soluționarea acestora în temeiul Legii nr. 18/1991 de către comisii specializate în aplicarea unui alt act normativ.

În acest context, este de reținut și faptul că potrivit alin. (5¹) al art. 36 din Legea nr. 18/1991, cererile de restituire prevăzute la alin. (5), împreună cu copiile de pe actele de proprietate, se depun la primăria localității sau, după caz, la primăriile localităților în raza cărora se află situat terenul, personal sau prin poștă, cu confirmare de primire, până la data de 1 noiembrie 2001, sub sancțiunea decăderii din termen.

Ca atare, termenul pentru formularea cererilor de restituire în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 a expirat în data de 01.11.2001; notificările în temeiul Legii nr. 10/2001 puteau fi formulate în termen în intervalul 14.02.2001 - 14.02.2002; prin urmare, nu numai obiectul cererilor este asemănător, privind terenuri intravilane, dar și termenul de formulare a acestora.

Prin Legea nr. 247/2005 s-a modificat art. 33 alin. (1) din Legea nr. 1/2000, acesta având următorul conținut: Pot cere reconstituirea dreptului de proprietate și foștii proprietari cărora li s-au respins cererile sau li s-au modificat sau anulat adeverințele de proprietate, procesele-verbale de punere în posesie sau titlurile de proprietate prin nesocotirea prevederilor art. III din Legea nr. 169/1997; cererile de reconstituire a dreptului de proprietate se consideră a fi depuse în termen chiar dacă acestea au fost depuse la alte comisii decât cele competente potrivit legii; aceste comisii vor trimite cererile, din oficiu, comisiilor competente, înștiințând despre acest lucru și persoanele îndreptățite; persoanele fizice și persoanele juridice, care nu au

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

depus în termenele prevăzute de Legea nr. 169/1997 și de prezenta lege cereri pentru reconstituirea dreptului de proprietate sau, după caz, actele doveditoare, pot formula astfel de cereri în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

De asemenea, potrivit art. III din Titlul VI al aceleiași legi, titlu vizând modificarea și completarea Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, persoanele fizice și persoanele juridice pot formula cereri de reconstituire a dreptului de proprietate pentru diferențele de suprafață ce pot fi restituite conform prezentei legi, până la data de 30 noiembrie 2005 inclusiv.

Ca atare, prin actul normativ specificat anterior, pentru cererile de restituire a imobilelor formulate *exclusiv în temeiul Legii nr. 169/1997 și Legii nr. 1/2000* s-a permis reformularea/formularea acestora și în intervalul suplimentar 25.07.2005 - 30.11.2005 (intervalele anterioare prescrise de lege pentru formularea cererilor de restituire erau următoarele: 04.11.1997 - 31.12.1998, în cazul Legii nr. 169/1997, și 12.01.2000 - 13.03.2000, în cazul Legii nr. 1/2000).

Concluzionând, în ipoteza cererii de restituire formulată în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, termenul de depunere a acesteia s-a împlinit în data de 01.11.2001, acesta nefiind suplimentat de intervalul prescris de Legea nr. 247/2005, aplicabil exclusiv pentru Legea nr. 169/1997 și Legea nr. 1/2000 (terenurile ce fac obiectul acestor legi fiind agricole și forestiere).

Transmiterea cererilor de depuse în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 către comisiile constituite pe lângă autoritățile publice locale pentru aplicarea Legii nr. 10/2001, în mod nelegal, cu încălcarea domeniului de aplicare a art. 43 din Legea nr. 165/2013, nu este de natură să atragă însă aplicarea Legii nr. 10/2001.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că cererile depuse în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 și transmise către comisiile constituite pe lângă autoritățile publice locale pentru aplicarea Legii nr. 10/2001 se vor soluționa în temeiul Legii nr. 10/2001. Transmiterea cererilor de depuse în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 către comisiile constituite pe lângă autoritățile publice locale pentru aplicarea Legii nr. 10/2001, în mod nelegal, cu încălcarea domeniului de aplicare a art. 43 din Legea nr. 165/2013, nu este de natură să atragă însă aplicarea Legii nr. 10/2001.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

12. Titlul problemei de drept:

Contestație împotriva deciziei Comisiei Națională pentru Compensarea Imobilelor de invalidare a deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii, pentru considerentul că nu s-a făcut dovada dreptului de proprietate asupra imobilelor. Prezumția legală relativă a dreptului de proprietate instituită de art. 24 din Legea nr. 10/2001 în favoarea celui menționat în actul de preluare în proprietatea statului operează ipso facto sau este condiționată de depunerea negațiilor prevăzute de art. 24.2 din H.G. nr. 250/2007?⁵⁷

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Lege nr. 165/2013; Lege nr. 10/2001

Acte normative incidente: art. 23, art. 24 alin. (1) și (2) din Legea nr. 10/2001; art. 24.2. din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007.

Cuvinte cheie: prezumția de proprietate, negații, declarație olografă pe proprie răspundere.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 23 din Legea nr. 10/2001 prevede că actele doveditoare ale dreptului de proprietate ori, după caz, ale calității de asociat sau acționar al persoanei juridice, precum și, în cazul moștenitorilor, cele care atestă această calitate și, după caz, înscrisurile care descriu construcția demolată și orice alte înscrisuri necesare evaluării pretențiilor de restituire decurgând din prezenta lege, pot fi depuse până la data soluționării notificării.

În conformitate cu art. 23.1. din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007, prin acte doveditoare se înțelege:

a) orice acte juridice translativ de proprietate, care atestă deținerea proprietății de către o persoană fizică sau juridică (act de vânzare-cumpărare, tranzacție, donație, extras carte funciară, act sub semnătură privată încheiat înainte de intrarea în vigoare a Decretului nr. 221/1950 privitor la împărțeala sau înstrăinarea terenurilor cu sau fără construcțiuni și la interzicerea construirii fără autorizare și în măsura în care acesta se coroborează cu alte înscrisuri și altele asemenea);

b) actele juridice care atestă calitatea de moștenitor (certificat de moștenitor sau de calitate de moștenitor, acte de stare civilă care atestă rudenia sau filiația cu

⁵⁷ Curtea de Apel București.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

titularul inițial al dreptului de proprietate, testament însoțit de certificat de moștenitor sau de calitate de moștenitor);

c) orice acte juridice sau susțineri care permit încadrarea preluării ca fiind abuzivă [cazurile prevăzute la art. 2 alin. (1) din lege]; în cazul exproprierii prevăzute la art. 11 din lege, sunt suficiente prezentarea actului de expropriere și, după caz, prezentarea procesului-verbal încheiat cu această ocazie ori a acordului la expropriere;

d) orice acte juridice care atestă deținerea proprietății de către persoana îndreptățită sau ascendentul/testatorul acesteia la data preluării abuzive (extras carte funciară, istoric de rol fiscal, proces-verbal întocmit cu ocazia preluării, orice act emanând de la o autoritate din perioada respectivă, care atestă direct sau indirect faptul că bunul respectiv aparține persoanei respective; pentru mediul rural - extras de pe registrul agricol);

e) în cazul în care construcția a fost demolată, orice act juridic care descrie construcția demolată;

f) expertize judiciare sau extrajudiciare de care persoana îndreptățită înțelege să se prevaleze în susținerea cererii sale;

g) orice alte înscrisuri pe care persoana îndreptățită înțelege să le folosească în dovedirea cererii sale;

h) declarații notariale date de persoana care se pretinde îndreptățită, pe propria răspundere, și care sunt solicitate de unitatea deținătoare sau de entitatea investită cu soluționarea notificării în scopul fundamentării deciziei.

Potrivit art. 24 alin. (1) și (2) din Legea nr. 10/2001, în absența unor probe contrare, existența și, după caz, întinderea dreptului de proprietate, se prezumă a fi cea recunoscută în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus măsura preluării abuzive sau s-a pus în executare măsura preluării abuzive; în aplicarea prevederilor alin. (1) și în absența unor probe contrare, persoana individualizată în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus sau, după caz, s-a pus în executare măsura preluării abuzive este presupusă că deține imobilul sub nume de proprietar.

În conformitate cu art. 24.1. și 24.2. din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007, înscrisurile menționate la art. 24 alin. (1) din lege sunt considerate acte doveditoare ale dreptului de proprietate; aplicarea prevederilor art. 24 din lege operează numai în absența unor probe contrare, fapt ce implică, pe de o parte, condiția obținerii de către solicitant a negațiilor referitoare la actele de proprietate, obținute ca urmare a cererilor adresate Arhivelor Naționale și primăriei în a cărei rază este situat imobilul revendicat, dublate de depunerea unei declarații olografe, prin care solicitantul declară pe propria răspundere că nu mai deține alte înscrisuri, și, pe de altă parte, coroborarea informațiilor furnizate de actele normative sau de autoritate, prin care s-a dispus sau,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

după caz, s-a pus în aplicare măsura preluării abuzive, cu celelalte informații aflate la dosarul de restituire.

În considerentele Deciziei nr. 62/18.09.2017, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 928/24.11.2017, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a civilă privind pronunțarea unei hotărâri prealabile referitoare la interpretarea sintagmei "probe contrare" din cuprinsul art. 24 din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a reținut următoarele:

„Textul art. 24 din Legea nr. 10/2001 instituie o prezumție relativă de proprietate - în privința existenței și întinderii dreptului - în favoarea persoanei pe numele căreia a avut loc preluarea abuzivă (fiind menționată ca atare în actul normativ sau de autoritate de preluare). Din redactarea normei rezultă că este vorba despre o prezumție relativă, întrucât ea operează în "absența unor probe contrare", ceea ce înseamnă că subzistă atâta vreme cât nu se face dovada, cu mijloacele de probă permise de lege, că bunul se afla în realitate în patrimoniul altei persoane decât cea pe numele căreia s-a făcut preluarea.

Numai printr-o denaturare a textului (și a modalității răsturnării prezumției relative de proprietate) s-ar ajunge la concluzia că "dovada contrară" ar putea însemna și că înscrisul de care se prevalează persoana îndreptățită nu întrunește condițiile legii pentru a fi translativ de proprietate, câtă vreme mijlocul de probă de care se folosește partea în dovedirea dreptului său este prezumția (art. 24 din Legea nr. 10/2001), iar nu actele doveditoare menționate în art. 23 din lege. Ca atare, partea adversă, care tinde la răsturnarea prezumției relative, este cea care trebuie să facă dovada contrară, respectiv proba apartenenței dreptului altei persoane decât cea individualizată în actul de preluare.

Aceasta întrucât, sub aspect probatoriu, existența unei prezumții legale, cum este cea instituită de art. 24 din Legea nr. 10/2001, operează pentru cel în favoarea căruia este stabilită, ca o scutire de sarcina probei faptului ales, evident după ce acesta face dovada faptului vecin și conex pe care se întemeiază prezumția.

Așadar, interpretarea corectă a textului înseamnă cunoașterea regimului prezumției legale relative (*iuris tantum*), adică a împrejurării că ea dispensează de dovadă pe cel în favoarea căruia este făcută, mai exact, beneficiarul unei asemenea prezumții trebuie să demonstreze doar faptul vecin și conex pe care se sprijină prezumția (în speță, faptul că este menționat în actul normativ de preluare), revenind părții adverse sarcina probei contrare.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Aprecierea conform căreia răsturnarea prezumției s-ar face de chiar beneficiarul acesteia prin faptul că înscrisul depus nu ar îndeplini valențele unui titlu de proprietate în sensul dat de dispozițiile art. 23 din lege (astfel cum au fost explicitate prin Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 10/2001) ignoră faptul că cele două texte (art. 23 și 24) reglementează mijloace de probațiune diferite în susținerea dreptului de proprietate: înscrisurile și, respectiv, prezumția.

O interpretare eronată a textului, prin confundarea ipotezelor legale instituite de două norme distincte, nu deschide însă calea mecanismului de unificare al pronunțării hotărârii prealabile” (paragrafele 52-59).

„S-a dezvoltat o jurisprudență constantă, bazată pe o interpretare adecvată a textului și a sintagmei "probe contrare", conform căreia s-a reținut, în principiu, că proba contrară care să răstoarne prezumția de proprietate instituită de art. 24 din Legea nr. 10/2001 semnifică proba faptului că, în pofida actului de preluare a imobilului de către stat, care indică drept proprietar o anumită persoană, se dovedește cu alte mijloace de probă că proprietar nu era acea persoană indicată în actul de preluare, ci o alta.

Instanțele au reținut că, dat fiind specificul restituirii proprietăților preluate abuziv, legiuitorul a instituit reguli derogatorii în materie probatorie, printre care și această prezumție de proprietate, fiind rațional ca, în măsura în care se face dovada preluării bunului de la o anumită persoană, autoritățile vremii considerând-o proprietar la acea dată, măsurile reparatorii să opereze în mod corespunzător, prin repunerea aceleiași persoane în situația avută anterior actului de preluare abuzivă. Numai dovada apartenenței bunului în patrimoniul altei persoane decât cea menționată în actul de preluare înseamnă răsturnarea prezumției relative de proprietate (paragrafele 63, 64).

Apreciem că pentru activarea prezumției legale în discuție este necesară îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 24.2 din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007, instanța supremă neprocedând la o atare analiză vizând condițiile operării prezumției, ci exclusiv la una referitoare la semnificația sintagmei "probă contrară".

Reclamantul are obligația fie să probeze dreptul de proprietate asupra imobilului în condițiile art. 23 din Legea nr. 10/2001, atașand la dosar actele doveditoare ce se găsesc în enumerarea art. 23 din Normele metodologice, fie să se prevaleze de prezumția reglementată de art. 24 din Legea nr. 10/2001, demonstrând însă că nu deține actele doveditoare prevăzute de art. 23 din lege. Numai într-o asemenea ultimă ipoteză, prezumția legală relativă poate opera; după prezentarea negațiilor și a declarației olografe pe proprie răspundere, reclamantul va dovedi faptul vecin și conex - individualizarea persoanei în actul normativ sau de autoritate prin care s-a dispus sau,

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

după caz, s-a pus în executare măsura preluării abuzive, necesar pentru a opera prezumția în favoarea sa.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că pentru activarea prezumției legale prevăzute de art. 24 din Legea nr. 10/2001 este necesară îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 24.2 din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007.

În unanimitate, participanții au apreciat că pentru activarea prezumției legale prevăzute de art. 24 din Legea nr. 10/2001 nu este necesară îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 24.2 din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001, aprobate prin H.G. nr. 250/2007, raportat la considerentele avute în vedere de instanța supremă la pronunțarea Deciziei nr. 62/18.09.2017, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 928/24.11.2017.

13. Titlul problemei de drept:

Nulitatea absolută a Hotărârii Comisiei Județene de Fond Funciar de scoatere a terenului din domeniul public și de trecere a sa în domeniul privat, emisă în aplicarea unei hotărâri judecătorești irevocabile, cerere întemeiată pe nerespectarea dispozițiilor legale privind procedura de trecere a unui bun din domeniul public în domeniul privat al statului, astfel cum a fost stabilită prin Decizia nr. 23/2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în recurs în interesul legii.⁵⁸

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: nulitate act juridic, fond funciar

Acte normative incidente: art. 10 alin. (2) din Legea nr. 1/2000 și art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998, art. 55 alin. (5) din Legea nr. 45/2009, art. 9 alin. (1) și art. 9 alin. (1¹) din Legea nr. 1/2000

Cuvinte cheie: hotărârea comisiei de fond funciar a trecere a unui teren din domeniul public în domeniul privat

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Prin Decizia nr. 23/2011, pronunțată în recurs în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 791 din 08/11/2011, Înalta Curte de Casație și Justiție a

⁵⁸ Curtea de Apel Iași.

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

stabilită că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 10 alin. (2) din Legea nr. 1/2000 și art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998 raportat la art. 55 alin. (5) din Legea nr. 45/2009 referitor la trecerea terenurilor aflate în administrarea instituțiilor prevăzute de art. 9 alin. (1) și art. 9 alin. (1¹) din Legea nr. 1/2000 din domeniul public al statului în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale, stabilește că sintagma „în condițiile legii” din cuprinsul Legii nr. 1/2000 trebuie înțeleasă în sensul trimiterii la condițiile prevăzute de Legea nr. 213/1998 cu privire la obligativitatea parcurgerii procedurii de trecere a terenurilor din domeniul public în domeniul privat, prin hotărâre a Guvernului, emisă cu privire la terenurile delimitate în condițiile art. 9 și 12 din Legea nr. 1/2000.

În considerentele acestei decizii, instanța supremă a reținut următoarele:

„Rezolvarea problemei de drept ridicată de prezentul recurs în interesul legii presupune să se analizeze dacă dispozițiile art. 9 alin. (1) și (1¹) din Legea nr. 1/2000, precum și cele conținute în art. III alin. (1¹) din Legea nr. 169/1997 reglementează o dezafectare *ope legis* din domeniul public al statului, prin trecerea respectivelor terenuri în domeniul privat, în vederea reconstituirii dreptului de proprietate în favoarea foștilor proprietari.

În dezlegarea problemei de drept ridicată de recursul în interesul legii se impune a se porni de la caracterele specifice ale dreptului de proprietate publică, respectiv inalienabilitatea, imprescriptibilitatea și insesizabilitatea, înscrise în art. 136 alin. (4) teza I din Constituția României, republicată, art. 11 din Legea nr. 213/1998, art. 5 alin. (2) din Legea nr. 18/1991 și art. 1844 din Codul civil.

Aceste caractere specifice ale dreptului de proprietate publică, dintre care în discuție este inalienabilitatea, nu justifică ocrotirea preferențială a acestui drept, în raport cu dreptul de proprietate privată, ambele fiind garantate și ocrotite de lege, conform art. 44 alin. (2) și art. 136 alin. (2) din Constituția României, republicată.

În doctrină, s-a considerat că transferul bunurilor din domeniul public în domeniul privat nu este o excepție de la regula inalienabilității, acest transfer operând prin acte administrative (hotărâre a Guvernului), și nu prin mijloacele juridice de drept privat.

În ceea ce privește terenurile proprietate publică a statului, aflate în administrarea sau folosința instituțiilor și stațiunilor de cercetări, precum și a unităților cu profil agricol ori silvic, Legea nr. 18/1991 (în forma sa inițială) nu reglementa posibilitatea reconstituirii în natură pe vechiul amplasament, ci doar prin echivalent.

De asemenea prin reglementările cuprinse în art. 35 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aceste terenuri au rămas supuse aceluiași regim de drept public, guvernul fiind singura autoritate cu atribuții de delimitare a acestor suprafețe.

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Prin art. 2 alin. (1) din Legea nr. 1/2000 s-a consacrat principiul reconstituirii dreptului de proprietate pe vechile amplasamente, cu condiția ca acestea să fie libere. Actul normativ menționat a exclus, însă, prin art. 9 alin. (1) și (2), posibilitatea reconstituirii pe terenurile aflate în administrarea instituțiilor și stațiilor de cercetare, aparținând domeniului public.

Ulterior, dispozițiile art. 9 alin. (1) din Legea nr. 1/2000 au fost modificate (prin O.U.G. nr. 102/2001, aprobată cu modificări prin Legea nr. 400/2002), în sensul că terenurile proprietate de stat administrate de institutele și stațiile de cercetare destinate cercetării și producerii de semințe și material săditor din categorii biologice superioare și cele pentru creșterea de animale de rasă, precum și cele administrate de unitățile de învățământ cu profil agricol sau silvic aparțin domeniului public al statului.

În ceea ce privește situația foștilor proprietari ai terenurilor în discuție, art. 10 din Legea nr. 1/2000, astfel cum a fost modificat prin O.U.G. nr. 102/2001, a stabilit că urmează să li se atribuie terenuri din proprietatea privată a statului, în situația în care acestea sunt insuficiente putând fi suplimentate cu suprafețe ce se vor scoate din domeniul public al statului, la propunerea prefectului sau se vor acorda despăgubiri.

Legea nr. 247/2005 a consacrat pentru prima dată principiul reconstituirii dreptului de proprietate pe vechiul amplasament, cu respectarea atribuirilor legale de proprietate din perioadele anterioare.

Art. 1 pct. 14 și 15 din Titlul VI al Legii nr. 247/2005 a modificat dispozițiile art. 9 din Legea nr. 1/2000, stabilind posibilitatea reconstituirii dreptului de proprietate în favoarea foștilor proprietari pe vechiul amplasament și în ceea ce privește terenurile din perimetrele stațiilor, instituțiilor și centrelor de cercetare, specificând că în proprietatea statului și în administrarea acestor institute urmau să rămână numai terenurile destinate cercetării și producerii de semințe, de material săditor din categoriile biologice superioare și de animale de rasă.

De asemenea, prin art. 10 alin. (1) și (2) din Legea nr. 1/2000, modificată și completată prin Legea nr. 247/2005, s-a prevăzut ca persoanelor cărora li s-a reconstituit dreptul de proprietate asupra terenurilor deținute de instituțiile și stațiile de cercetare să li se atribuie terenuri în natură, din proprietatea privată a statului, în situația în care acestea sunt insuficiente putând fi suplimentate cu suprafețe ce se vor scoate din domeniul public al statului, în condițiile legii, la propunerea prefectului.

Dispozițiile Legii nr. 247/2005 au menținut posibilitatea acordării cu caracter subsecvent a măsurilor reparatorii prin echivalent, sub forma despăgubirilor.

Reconstituirea dreptului de proprietate pe terenuri situate în perimetrul stațiilor de cercetare presupune, așadar, următoarele premise:

- trecerea terenurilor în discuție din domeniul public al statului în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale în a cărei rază se situează;

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

- delimitarea terenului în sole compacte, conform art. 9 și 12 din Legea nr. 1/2000;

- terenul ce face obiectul retrocedării să nu fie indispensabil cercetării, astfel cum rezultă din interpretarea dispozițiilor art. 10 din Hotărârea Guvernului nr. 890/2005;

- lipsa terenului disponibil administrat de alte instituții și autorități publice din județul respectiv sau din județele învecinate reprezintă o condiție negativă ce rezultă din interpretarea art. 10 alin. (7) din regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890/2005 și se impune a fi îndeplinită numai în situația în care reconstituirea nu se realizează pe fostul amplasament al proprietarului deposedat, ci pe un altul.

Condiția esențială de validitate a actului administrativ prin care se dispune cu privire la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor din perimetrul stațiunii de cercetare constă în legalitatea procedurii de trecere a terenului din domeniul public al statului în cel privat, operațiune prin care aceste bunuri intră în circuitul civil, putând servi la retrocedare.

Înalta Curte constată că se impune îndeplinirea cerințelor art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998, care stipulează că trecerea din domeniul public în domeniul privat se face prin hotărâre a Guvernului, dacă prin Constituție sau prin lege nu se prevede altfel.

Niciuna dintre legile fondului funciar nu prevede o situație derogatorie, în sensul că trecerea imobilelor din domeniul public în cel privat să se realizeze altfel decât potrivit art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998.

Din interpretarea sistematică a dispozițiilor art. 10 alin. (2) din Legea nr. 1/2000 și a dispozițiilor art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998 rezultă că referirea din art. 10 alin. (2) din Legea nr. 1/2000 la noțiunea „în condițiile legii” trebuie raportată la dispozițiile-cadru ale Legii nr. 213/1998 și, prin urmare, la obligativitatea parcurgerii procedurii de trecere din domeniul public în domeniul privat, prin hotărâre a Guvernului.

Numai puterea executivă are competența de a dispune asupra intrării unui bun din domeniul public în cel privat, cu excepția situației în care prin lege sau Constituție nu se prevede altfel.

Legiuitorul a respectat principiul ierarhiei actelor normative, statuând că orice excepție de la competența Guvernului de a decide asupra regimului juridic al bunurilor proprietate publică să fie reglementată numai de acte normative cu forță de lege.

Sanctiunea nerespectării competenței și a procedurii de dezafectare a terenurilor din domeniul public și de trecere a acestora în domeniul privat este expres prevăzută de art. 11 alin. (2) din Legea nr. 213/1998, respectiv nulitatea absolută.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Ca atare, nu se poate recunoaște comisiei județene competența de a dispune trecerea din domeniul public în domeniul privat a terenurilor aflate în perimetrul stațiilor de cercetare, comisia neputându-se substitui puterii executive în ceea ce privește competența exercitării atribuțiilor stabilite de Legea nr. 213/1998.

Constatarea trecerii terenurilor din domeniul public în domeniul privat prin hotărâre a comisiei județene reprezintă o operațiune ulterioară, de confirmare și atestare a dezafectării din domeniul public, în conformitate cu art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998, prin hotărâre a Guvernului.

Ca atare, se poate concluziona că dreptul de proprietate publică nu încetează decât prin modalitățile indicate în art. 10 alin. (1) din Legea nr. 213/1998, în caz contrar fiind încălcat caracterul inalienabil al terenurilor proprietate publică aflate în administrarea stației de cercetare.

O etapă specifică a procedurii de reconstituire a dreptului de proprietate asupra terenurilor proprietate publică aflate în administrarea stațiilor de cercetare o constituie procedura de identificare a terenurilor supuse restituirii, în sensul că acestea să se delimiteze în sole compacte, începând de la marginea perimetrului, conform Legii nr. 290/2002 privind organizarea și funcționarea unităților de cercetare-dezvoltare din domeniile agriculturii, silviculturii, industriei alimentare și a Academiei de Științe Agricole și Silvicultură "Gh. Ionescu Șişești", operațiune reglementată de prevederile art. 9-12 din Legea nr. 1/2000.

Conform art. 12 alin. (1) din Legea nr. 1/2000, comisiile comunale, orășenești sau municipale din unitățile administrativ-teritoriale pe care se află terenurile împreună cu oficiile de cadastru și publicitate imobiliară vor delimita terenurile solicitate pe vechile amplasamente, dacă acestea nu au fost atribuite legal altor persoane, sau în sole situate în vecinătatea localităților, acceptate de foștii proprietari.

Operațiunea de delimitare a terenurilor supuse retrocedării trebuie să fie anterioară atât operațiunii de validare prin hotărâre a comisiei județene, cât și celei de trecere a terenurilor din domeniul public în domeniul privat prin hotărâre a Guvernului, deoarece numai procedând astfel se pot cunoaște cu exactitate întinderea și caracteristicile suprafeței ce se solicită a fi inclusă în circuitul civil general.

Anterioritatea în timp a operațiunii de delimitare a terenurilor în sole compacte, conform Legii nr. 290/2002, rezultă din interpretarea dispozițiilor art. 12 alin. (4) din Legea nr. 1/2000, care stipulează că procesul-verbal de delimitare împreună cu hotărârea comisiei locale vor fi supuse spre validare comisiei județene, care este obligată să se pronunțe în termen de 30 de zile de la primirea acestora.

Numai ulterior intervine competența stației de cercetare de a proceda, în mod concret, la stabilirea terenurilor supuse retrocedării, pe baza delimitării efectuate conform art. 12 alin. (4) din Legea nr. 1/2000, astfel încât puterea executivă să aibă la

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate” Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

dispoziție toate elementele necesare spre a putea decide asupra trecerii terenurilor în domeniul privat, dacă acestea nu sunt indispensabile cercetării, conform art. 10 alin. (8) din regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890/2005.

Per a contrario, dacă s-ar accepta ideea ca delimitarea terenurilor a căror restituire s-a dispus să se realizeze ulterior validării și trecerii bunurilor din domeniul public în cel privat, s-ar introduce un element discreționar, aleatoriu, în ceea ce privește delimitarea imobilelor și respectarea limitei decurgând din caracterul indispensabil pentru cercetare al terenurilor supuse reconstituirii dreptului de proprietate.

Validarea nu presupune în mod obligatoriu ca persoanele îndreptățite să primească teren pe vechiul amplasament, ci se pot atribui terenuri din rezerva aflată la dispoziția Comisiei Locale de Fond Funciar sau chiar despăgubiri, în lipsa rezervei. Dreptul câștigat prin validare nu presupune, în mod necesar, ca persoanele îndreptățite să primească teren în natură, individualizat în perimetrul stațiunii de cercetare.

Un bun aflat în domeniul public de interes național nu poate fi lăsat la dispoziția unei instituții de interes județean, în caz contrar fiind încălcat regimul juridic al proprietății publice.

Comisia județeană poate doar să constate trecerea din domeniul public al statului în domeniul privat, după parcurgerea procedurii expres prevăzute de lege, hotărârile sale neintrând în sfera noțiunii de lege, lato sensu.

Acestea sunt acte administrative ce nu se pot încadra în situația de excepție la care fac referire dispozițiile art. 10 alin. (2) din Legea nr. 213/1998.

Mai mult, având în vedere că terenurile institutelor și stațiunilor de cercetare științifice sunt cuprinse expres în enumerarea din anexa la Legea nr. 213/1998, la pct. 5, ar fi împotriva oricărei norme (de tehnică legislativă) să se permită ca o hotărâre a comisiei județene să modifice o lege.

Nu se poate accepta teza instanțelor care s-au raliat primei orientări jurisprudențiale, potrivit căreia, prin art. III alin. (1¹) din Legea nr. 169/1997, s-ar fi derogat de la dispozițiile imperative ale Legii nr. 213/1998.

Dispozițiile invocate nu derogă de la cele ale Legii nr. 213/1998, ci suspendă efectele unor acte administrative prin care au fost trecute în domeniul public al statului sau al localităților terenuri pentru care s-au depus cereri de reconstituire.

Este evident că dispozițiile Legii nr. 213/1998 nu au putut fi suspendate în baza acestui articol, având în vedere că aceasta este un act normativ emis de Parlament, iar nu un act administrativ, suspendarea neputând fi extinsă pe cale de interpretare și asupra legilor (actelor normative).

Constatarea, prin hotărârea de validare, a trecerii suprafeței supuse restituirii din domeniul public în cel privat al unității administrativ-teritoriale, conform art. 27 alin.

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978

(7¹) din regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890/2005 (astfel cum a fost completată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.832/2005), nu poate fi interpretată în sensul că s-ar recunoaște comisiei județene prerogativa de a hotărî trecerea unui bun din domeniul public în cel privat.

Principiul ierarhiei actelor normative presupune ca dezactivarea unui teren din domeniul public al statului să se facă printr-un act cu aceeași forță juridică. Or, hotărârea comisiei județene nu răspunde acestui imperativ, fiind un act administrativ, și nu un act normativ. Comisia, ca și autoritate administrativă, nu se poate substitui puterii executive în exercitarea atribuțiilor prevăzute de Legea nr. 213/1998, date în competență exclusivă a Guvernului.

Faptul că legiuitorul, prin edictarea dispozițiilor modificatoare ale Legii nr. 247/2005, nu a înțeles să deroge de la procedura stabilită prin Legea nr. 213/1998, rezultă și din intervenția ulterioară a acestuia, prin art. 55 alin. (5) din Legea nr. 45/2009 fiind interzisă în mod expres trecerea terenurilor aflate în administrarea unităților și instituțiilor de cercetare-dezvoltare indispensabile cercetării, din domeniul public al statului în domeniul privat al statului, prin hotărâre a comisiei locale, a comisiei județene, respectiv a Comisiei de Fond Funciar a Municipiului București.

În acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Viașu împotriva României (Cererea nr. 75.951/01, Hotărârea din 9 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 361 din 29 mai 2009), pentru a se elimina echivocul situațiilor juridice incerte, trebuie să se aprecieze dacă justul echilibru ce trebuie păstrat între protecția drepturilor foștilor proprietari și cerințele interesului general nu a fost distrus prin aceea că persoanele îndreptățite la reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor au suportat o sarcină disproporționată și excesivă prin neexecutarea creanței privind restituirea bunului sau a creanței în despăgubire. Se impune a se concluziona că identificarea terenurilor ce pot forma obiectul reconstituirii dreptului de proprietate pe vechile amplasamente și trecerea lor din domeniul public al statului în cel privat trebuie să se situeze în timp anterior validării propunerilor de reconstituire.

Această interpretare a normei de drept în discuție asigură previzibilitatea în procesul de reconstituire a dreptului de proprietate, respectând, totodată, cerințele realizării interesului general al societății în apărarea și garantarea dreptului de proprietate publică a statului.

Semnificativ din perspectiva examinată este și faptul că Guvernul României a dispus, în cazul anumitor suprafețe de teren, trecerea din domeniul public în domeniul privat, în administrarea unor comisii locale, în vederea stabilirii dreptului de proprietate pentru persoanele îndreptățite.

INSTITUTUL
NATIONAL AL
MAGISTRATURII

*Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!*

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Astfel, cu titlu exemplificativ, prin Hotărârea Guvernului nr. 131/2008, Guvernul României a aprobat trecerea în domeniul privat al statului și în administrarea Consiliului Local al Comunei Balotești și a Consiliului Local al Comunei Corbeanca a unor suprafețe de teren, în vederea stabilirii dreptului de proprietate privată pentru persoanele îndreptățite.

Se poate reține, prin urmare, că atunci când s-a dorit trecerea unor terenuri în domeniul privat, Guvernul României a emis hotărâri în acest sens, identificând în concret (în anexa nr. 9 la Hotărârea Guvernului nr. 131/2008) suprafețele de teren indispensabile activității de cercetare.

Această interpretare nu încalcă nici jurisprudența creată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Pop împotriva României (Cererea nr. 7.234/03, Hotărârea din 21 decembrie 2006), potrivit căreia hotărârile de validare emise de către comisiile de fond funciar, confirmate printr-o hotărâre judecătorească, reprezintă o creanță împotriva statului român, care ar putea fi considerată drept "valoare patrimonială", ce necesită protecția art. 1 al Protocolului adițional nr. 1 la Convenție.

S-a considerat că persoanele îndreptățite, ale căror cereri au fost validate prin hotărârile comisiilor județene, au cel puțin o "speranță legitimă" ce reprezintă un bun, în sensul art. 1 din Protocol, astfel că reconstituirea dreptului de proprietate fără punere în posesie conform legii nu poate fi considerată o realizare efectivă și integrală a dreptului de proprietate, posesia reprezentând unul dintre atributele dreptului de proprietate privată.

Dreptul persoanelor îndreptățite la reconstituirea proprietății asupra terenurilor în natură sau prin despăgubiri stabilite conform legii (art. 10 din Legea nr. 1/2000) nu este contestat, dreptul câștigat prin validare nepresupunând, însă, în mod necesar, ca foștii proprietari să primească teren în natură, individualizat în perimetrul stațiunii de cercetare.

Nu se aduce, prin urmare, cu nimic atingere speranței lor legitime, ce reprezintă un "bun" în sensul art. 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenție (a se vedea cauzele Brumărescu împotriva României, Străin și alții împotriva României, Păduraru împotriva României).

Decizia nr. 132 din 23 noiembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 34 din 15 februarie 1995, prin care Curtea Constituțională a reținut că textul 41 alin. (2) din Constituție [devenit art. 44 alin. (2) după revizuire] nu pune semnul egalității între cele două forme de proprietate publică și privată sub aspectul protecției juridice, trebuie să fie interpretată doar în sensul recunoașterii diferențelor de regim juridic, iar nu în sensul apărării preferențiale a dreptului de proprietate publică.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**„Justiția 2020 - Profesionalism și integritate”
Cod SIPOCA 453/MySMIS2014+ 118978**

Tot astfel, prin Decizia nr. 136/1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 448 din 24 noiembrie 1998, cu referire la dispozițiile art. 6 alin. (1) din Legea nr. 213/1998, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că: "deoarece restituirea în natură foștilor proprietari ai unor asemenea bunuri ar urma să fie stabilită de lege, ea ar urma să fie asimilată, pentru bunurile care aparțin domeniului public al statului, cu o prealabilă trecere a bunurilor respective în domeniul privat [...] Așadar, simpla apartenență a unui bun la domeniul public nu poate fi un obstacol pentru restituirea în natură vechiului proprietar [...]".

Deși problema supusă dezbaterii nu a fost detaliată, am considerat că aceasta se referă la ipoteza în care Comisia Județeană de Fond Funciar a procedat la scoaterea unui teren din domeniul public și la trecerea sa în domeniul privat, urmate de reconstituirea dreptului de proprietate asupra acestuia în favoarea unei persoane îndreptățite în temeiul legilor fondului funciar, demersul comisiei fiind impus prin hotărâre judecătorească irevocabilă. În acest context, hotărârea judecătorească irevocabilă are caracter obligatoriu pentru comisie, fiind fără relevanță faptul că aceasta ar fi fost pronunțată cu încălcarea unei decizii pronunțate în recurs în interesul legii.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că hotărârea judecătorească irevocabilă are caracter obligatoriu pentru comisia de fond funciar, fiind fără relevanță faptul că aceasta ar fi fost pronunțată cu încălcarea unei decizii pronunțate în recurs în interesul legii, motiv pentru care se impune respingerea cererii de declarare a nulității absolute a hotărârii comisiei.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

Întocmit: judecător Delia Narcisa Theohari, formator INM
judecător Stelian Ioan Vidu, formator INM

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!